

4 RODNA GRUDA

april 1968

revija Slovenske izseljske matice

Slika desno:

Staro in novo v Murški Soboti. Foto: Jože Kološa

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica ZIMA VRSCAJ. Urednika: INA SLOKAN in JOŽE PREŠEREN.

Grafično oblikovanje: Spela Kalin in Sašo Mächtig.

Izhaja dvanajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz inozemstva: devizni račun pri Splošni gospodarski banki 501-620-5-32040-10-4; za dinarska plačila 501-8-51. Poština plačana v gotovini. Rokopisov ne vračamo. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

**Zdravilišče
in turistični
center
Pomurja**

Radenska slatina

**Zdravilišče
za zdravljenje bolezni**

**sreča in ožilja
ledvic in sečnih potov
živčne bolezni
in menagerske bolezni**

**naravne ogljikove mineralne
kopeli, pitne kure, fizioterapija,
sodobna medicinska služba**

Za rekreacijo: plavalni bazen, športna igrišča, koncertna in plesna glasba, zabavne in kulturne prireditve, sončni in senčni park, lov in ribolov, izleti itd.

Restavracija Park in Vikend, kavarna z barom, gostišče Jež.

Radenska — prirodna osvežujoča mineralna voda.

Slika na naslovni strani:
Zdravilišče Slatina Radenci

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

April

XV. leto

Št. 4

Iz vsebine:

Boro Borovič: Radgona — mestece ob
odprti meji — Stalen je samo domači kruh
Stefan Antalič: Pomurska podružnica
Slovenske izseljenske matice
Janez Zrnec: Iz Ptuja do Radgone
Bela Sever: Oddih in zdravje ob Muri
Razvoj gospodarstva v Pomurju

Zanimivosti - novice

Občni zbor Kluba Jugoslovanov v Švici
Sport
Jože Prešeren: Pisani svet polj,
prijaznih vasic, gradov...
Peter Breščak: Lončarji pod Gorjanci

News

Les nouvelles

Noticias

Naša beseda — Učimo se slovenščine

Kultura

Slovenske panjske končnice —
edinstvene na svetu
Slovenska književnost v tujini
Dva milijona Avsenikovih plošč
Stoletnica prvega slovenskega tabora

Naši po svetu

France Benko, slovenski umetnik
v Avstraliji

Vprašanja - odgovori

Otroci berite

Naši pomenki

Miško Kranjec: Otroci, čigavi ste?
Jože Olaj: Nenehno proti jesen
Edvard Kocbek: Selitev, Žene gredo z dela
Ferdo Godina: Golobi

Humor

Jože Olaj: Usodna formula

Rojaki, ki potujete po stari domovini in ostali Evropi, zaupajte se nam!

» *Trans turist* «

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA:

Ljubljana, Subičeva ulica 1, telefon 20 316, telex YU ALPEX 34528

POSLOVALNICE:

Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Škofja Loka, Domžale, Piran

Podrobnejše informacije v ZDA pri August Kollander World Travel 6419 St. Clair Ave., CLEVELAND, Ohio 44103

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

Vsem našim rojakom v tujini želi dobrodošlico ob prihodu v domovino in se priporoča

HOTEL SLON

Ljubljana, Titova 10

Telefon: 20 641 do 20 645

Poštni predal 33

Hotel A kategorije v strogem centru mesta z modernim komfortom. RESTAVRACIJA S PRVOVRSTNO mednarodno kuhinjo in priznana tipično NACIONALNO RESTAVRACIJO v kletnih prostorih s slovenskimi in jugoslovanskimi specialitetami. Ekskluzivni BARSKI PROSTORI z mednarodnim artističnim programom. Lastna KAVARNA z godbo. Moderno urejeni klubski prostori pripravljeni za sprejeme, seje, konference in druge prireditve. Poleg tega še odlična SLAŠČIČARNA ter SENČNI VRT. Lastna MENJALNICA v hotelu. Sedež SEKCIJE BARMANOV JUGOSLAVIJE. Uslužbenici hotela govore vse svetovne jezike.

Za izpolnitev vaših želja bo skrbelo strokovno osebje, ki vam bo ustvarilo prijetno vzdušje med vašim bivanjem v Ljubljani.

Dobrodošli!

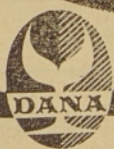
Jugoslovani zaposleni v inozemstvu
naročite se na časopis

„NOVOSTI IZ JUGOSLAVIJE“

To je list jugoslovanske službe za zaposlovanje, namenjen našim delavcem v tujini. Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu.

Naslov: Novinska ustanova »NOVOSTI IZ JUGOSLAVIJE«,
Beograd, Zmaj-Jovina 21.

Kdor zdravje ljubi,
ne pije veliko.
Če pa pije,
pije Hermeliko !

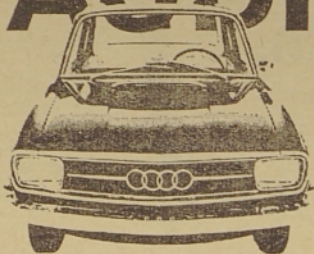

DANA

TOVARNA RASTLINSKIH SPECIALITET
MIRNA NA DOLENJSKEM

6

AUDI

modeli 1967

Priporočamo vam, da se odločite za udobno in zanesljivo vozilo z edinstvenim 4-taktnim motorjem mercedes-benz najnovjše konstrukcije.

Izredno ugodna cena za nakup avtomobila srednje kategorije, ki je zelo ekonomičen in praktičen za vsako priložnost.

Servisna služba v vseh večjih krajih.

Rezervni deli v zalogi.

Vabimo vas na preizkusno vožnjo!

INFORMACIJE: AUTOCOMMERCE — generalno zastopstvo, Ljubljana, Trdinova 4, telefon 313 580

PREDSTAVNIŠTVA: Beograd, Zagreb, Sarajevo, Skopje, Novi Sad, Reka in Split.

Tovarna dekorativnih tkanin

Vsak si želi topel in lepo opremljen dom. Da se vam ta želja izpolni, nudi **TOVARNA DEKORATIVNIH TKANIN** vse potrebne pohištvene tkanine, za blazinjenje, posteljna pregrinjala, zavese, preproge, okrasne blazine, prtiče, frotirke, skratka vse, kar potrebuje družina za opremo svojega stanovanja.

Navedene predmete lahko kupite v trgovini **BALA**, Ljubljana, Titova cesta 3.

DRAGI ROJAKI!

Ali ne bi bilo lepo, ko bi vas vsak teden obiskal prijatelj iz domovine in vam povedal, kaj je novega, kakšne uspehe so dosegli delovni ljudje in kaj jih tare? Vse to in še mnogo drugega zanimivega boste izvedeli, če vpišete svoje ime in naslov v spodnjo naročilnico in jo pošljete na naslov slovenske ilustrirane revije »Tovariš«, Ljubljana, Tomšičeva 3. V kratkem bo prišel vsak teden k vam na obisk.

NAROČAM

ilustrirano
revijo
TOVARIŠ

Ime:

Ulica:

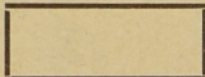
Mesto:

Država:

„Tovariš“
Ljubljana
Tomšičeva 3
Jugoslavija

Letna naročnina je 9,6 USA dolarjev, trimesečna 2,4 USA dol., plačljivo vnaprej na Kreditno banko, Ljubljana, Šubičeva 1, tek. rač. 501-620-7-32000-160 s pripisom »Za revijo Tovariš«

Podpis:

Čitljivo izpolni in odpošlji v pismu

Svet ob Muri spomladi — Središče Pomurja, Murska Sobota je postalo moderno mesto z velikimi novimi trgovinami in tovarnami, pa vendar je ohranila še tudi nekaj stare prekmurske idilike. Foto: Jože Kološa

PRIREDITVE ZA VAS, KI LETOS OBIŠČETE SLOVENIJO

- 2. junija**
V Črnomlju tradicionalno belokranjsko JURJEVANJE
- 30. junija**
Izseljensko srečanje v RIBNICI. Sodeloval bo ribniški pevski zbor, učenci glasbene šole ter ansambel narodnih plesov iz Predgrada
- 4. julija**
tradicionalni izseljenski piknik v Škofji Loki
- 13. in 14. julija**
Izseljensko srečanje v MIRNI NA DOLENJSKEM. Na predvečer bo na gradu gledališka predstava, naslednji dan piknik s kulturnim programom. Sodelovali bodo domači pevci, folklorne skupine, godba ter slovenski pevski zbori s Koroške.
- 21. julija**
družabna prireditev s kulturnim programom na GRADU BOGENŠPERK NAD LITIJO
- 22. julija**
družabna prireditev za izseljence v MURSKI SOBOTI
- 27. julija**
srečanje izseljencev s Primorske v VIPAVI
- v juliju**
družabna prireditev za izseljence v KAMNIKU. Kamničani vabijo rojake tudi na DAN NARODNIH NOŠ V KAMNIKU in na ROKOVNJAŠKI TABOR na BRDU pri LUKOVICI
- 2. avgusta**
v LJUBNEM v Zgornji savinjski dolini FLOSARSKI BAL
- v avgustu** (datum še sporočimo)
družabna prireditev za izseljence v IZLAKAH
- v avgustu** (datum še sporočimo)
družabno srečanje izseljencev v LENDAVI

Pridite! Rodna dežela vas prijazno vabi!

RADGONA — MESTECE OB ODPRTI MEJI

TEKST IN SLIKE: BORO BOROVIČ

»Ko jesen razgrne zlate pajčolane,
v tiho noč zapojejo veseli črički —
in klopotci zrejo daleč tja v poljane,
v žarno sonce, ki spreha se nad
grički ...«

Tako poje o sončnih vinorodnih legah
zadnjih obronkov Slovenskih goric, kjer
ob deroči Muri živi in diha z našim časom
lepo mestece Gornja Radgona, pesnik teh
krajev in domačin Manko Golar.

Radgona nekoč in danes. Mestece s
skrajno obubožanim zaledjem, ki je bilo
dolga desetletja na samem pragu naše do-
movine najbolj izpostavljeno socialnemu
in narodnostnemu pritisku tujcev, je pri-
čakalo osvoboditev z eno samo željo: v
svobodni deželi zgraditi sebi in prihodnjim
rodovom lepše življenje. Viničarji in ko-
čarji, ki so se nekoč za drobiž in skorjico
kruha gnali na zemlji, last domačih in tu-
jih veleposestnikov, so postali svobodni
gospodarji. V Radgono, kamor so nekoč
hodili po opravkih na sodišče, kjer so se
brezupno pravdali z zemljiško gospodo in
dacarji, prihajajo danes s ponosom na
obrazu. Lepo urejeno mestece s številnimi
novimi trgovinami, podjetji in raznimi
ustanovami jih vabi po vsakdanjih oprav-
kih, srečujemo jih na sedežu kmetijskega
kombinata, na sejah občinske skupščine in
njenih svetov, v šolskih odborih itd.

Da, v Radgono jih prihaja veliko tudi
zato, ker je tu proti Avstriji odprta meja.
Tu gradijo med obmejnima mestecema
dveh dežel, čeprav močno različnih po
svoji notranji ureditvi, mogočen most, ki
bo pomenil novo vez med obema bregovo-
ma Mure. V most prijateljstva, kot ime-
nujejo ta objekt, bo vgrajeno poleg betona
in jekla tudi veliko dobre volje ljudstva
obeh dežel, ki sta se odločili za dobre so-
sedske odnose.

Pogled na središče Radgone (slika levo). Stari rad-
gonski most prek Mure, poleg katerega bodo že v
bližnji prihodnosti zgradili novega — sodelovali bo-
sta občini z obeh bregov

Sodelovanje v dobrem in slabem

V obeh radgonskih občinah, v naši in avstrijski, resnično ne zamudijo nobene priložnosti, da ne bi predstavniki obeh mest z besedami in dejanji potrdili vsestranske pripravljenosti za sodelovanje. Takole nam je razgrnil Alfred Merlini, župan avstrijske Radgone, najnovejše poglavje zgodovine obeh sosednjih območij:

»Vaša in naša Radgona sta pomembno središče v tem gospodarskem prostoru. Nedvomno bi stisnjeni na obrobni točki naših dežel obe mesti nazadovali, če ne bi z uveljavitvijo gleichenberškega sporazuma prišlo do prvih stikov in do zgraditve zasilnega mostu leta 1952. Z odpravo vizumov pa smo dokončno odprli na stečaj vrata na obeh straneh. S tem so se med našima območjema razvili taki prijateljski stiki, kot jih do danes ne pomnimo in so lahko vsakomur za vzgled.

Sodelovanje smo najprej poglobili na kulturnem področju s skupnimi prireditvami gojencev pomurskih in naše glasbene šole z nazivom »Glasba ne pozna meja«. Sploh moram reči, da gre mlademu rodu veliko zaslug za poglobljanje stikov med našima mestoma.

V današnjem sodobnem svetu seveda ne kaže prezreti tudi možnosti za gospodarsko sodelovanje, ki ga krepimo zlasti po zaslugi stikov med vodstvi obeh občin. Na prvem mestu naj omenim soglasje za ureditev novega mostu na Muri, dalje skupno urejanje javne razsvetljave, sodelovanje pri obrambi pred poplavami, medsebojna pomoč ob katastrofah in požarih in seveda skupne napore za razvijanje maloobmejnega in tujskega prometa nasploh. Mejni promet na avstrijsko-jugoslovanski meji je prav na območju radgonskega prehoda največji, kar je nedvomno zgovorno pričevalo za razveseljivo skupno delo naših dveh občin. Zares, boljših stikov in odnosov si med sosednjima deželama ne morem zamišljati, zato ostaja naša naloga, da to dobro sosodstvo še poglobimo.«

Dva milijona prehodov letno

Ob tako visoki številki prehodov, kot jih pričakujejo letos v obmejni Radgoni, je razumljivo povezovanje gospodarskih koristi teh dveh mest. Predsednik radgonske občine Ivan Kovač nam je povedal tole:

»Ko smo pred petnajstimi leti uredili med obema Radgonama zasilni most, pač nihče ni slutil, da se bo tu v kratkem času razmahnil tak promet. Samo lani je prečkalo državno mejo v Radgoni 1,7 milijona oseb in 600 tisoč osebnih avtomobilov. Že letos si obetamo znatno nad dva milijona prehodov.

Zaradi ugodne zemljepisne lege postaja v Radgoni vse bolj aktualno tudi vprašanje tranzitnega prometa, zato smo se odločili za gradnjo sodobnega mostu, ki se bo obema deželama kmalu bogato obrestoval.

Predvsem težimo za tem, da bi kazalo čimprej uveljaviti izmenjavo izkušenih strokovnjakov, ki bi zaradi podobnosti problemov lahko rešili skupno marsikateri problem v kmetijstvu in zlasti še v turizmu.

Seveda pa nam taka lega našega mesta in občine nalaga tudi v interesu širše družbene skupnosti veliko odgovornih nalog. Predvsem moramo ob kar najlepši podobi naših krajev poskrbeti za sodobno gostinstvo in trgovino. Lahko rečem, da smo tu dosegli že lepe uspehe in danes Radgona z novimi trgovinami, hotelom itd. že vsestransko dopolnjuje zdravilišče Radensko Slatino, ki se na tem koncu Slovenije razvija v sodobno turistično središče. To je tudi razlog, da pospešeno urejamo Negovsko jezero in Blaguš ter turistične točke na idilični Kapeli, pri Vidmu ob Ščavnici in drugod.«

Napredek na vsakem koraku

V Radgoni pravijo, da se bodo pravi sadovi za sedanje napore obrestovali šele prihodnjim rodovom. Toda kdor pozna današnje razmere v radgonski občini, bo brž potrdil, da se naložbe in marljivo delo obrestujejo že tej generaciji.

Število zaposlenih se je v letih 1955—66 povečalo od 2200 na 3450 ljudi po zaslugi velikih investicij. Samo v gospodarstvo so vložili v minulih 10 letih 10,5 milijarde starih dinarjev, v negospodarske dejavnosti (šolstvo, zdravstvo, komunala itd.) pa 2,5 milijarde starih din.

Nekaj več nam je o podjetjih in krajih, ki imajo v radgonski občini najlepšo perspektivo, povedal Tone Rous, načelnik ob-

činskega oddelka za gospodarstvo in finance.

»V razvoju gospodarstva radgonske občine je nedvomno najbolj pomemben mejnik obdobje, ko smo se odločili za pospešen razvoj zdravilišča Radenci. Sodobna podoba tega kraja, številni novi turistični objekti, sanatorij, kopališče z bazenom, nova restavracija in predvsem nove polnilnice slatine, kjer bodo že letos nalili blizu petdeset milijonov litrov mineralne vode, so dober temelj za nadaljnji razvoj zdravilišča. Če navedem, da bo kolektiv tega podjetja investiral samo do leta 1971 še sedem milijard starih dinarjev, ni treba posebej poudarjati vloge, ki smo jo namenili v naši občini zdraviliškemu turizmu.

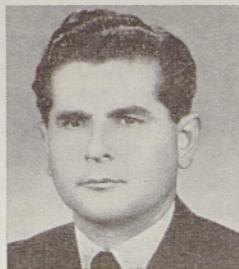
Tudi podjetje »Elrad«, ki se je razvilo iz majhne obrtne delavnice v sodobno industrijo TV naprav, visokofrekvenčnih kablov in raznih elektronskih proizvodov, sodi poleg kmetijskega kombinata in njegovih predelovalnih obratov med podjetja, na katerih gradimo našo perspektivo. Seveda imajo pomembno vlogo tudi številni manjši kolektivi in nekatera podeželska središča, med katerimi naj posebej omenim Videm ob Ščavnici, ki se je iz nekoč zelo zaostalega kraja v osrčju Slovenskih gorik razvil v kulturno in gospodarsko središče na tem območju. Zlasti uživa velik sloves doma in v tujini videmski zavod za elektrifikacijo podeželja,« nam je med drugim povedal Tone Rous.

Naš sprehod po Radgoni in njenem zaledju pa ne bi bil popoln, če bi pozabili zapisati tudi nekaj o skrbi za razvoj negospodarskih dejavnosti, ki jim odmerjajo iz leta v leto več denarja. To so predvsem šolstvo, zdravstvo, kultura in prosveta itd. Nova šola na Kapeli bo kmalu dobila v soseščini prav tako nova šolska objekta v Apačah in v Radgoni, v Radencih pa je vse nared za začetek gradnje sodobnega šolskega centra za gostinstvo. Vsa skrb velja tudi urejanju otroških vrtcev, knjižnic, čitalnic itd.

Tudi zdravstvo je v radgonski občini doseglo zavidljivo raven. Z zgraditvijo sodobnega zdravstvenega doma v Radgoni in s kadrovskimi izpopolnitvami na terenu je dobil zdravstveni nadzor občanov posebno pomembno vlogo. V radgonski občini imajo danes asfaltirane tudi vse pomembnejše ceste, zdaj pa dokončno urejajo še vodovod v Radgoni in Radencih.

STALEN JE SAMO DOMAČI KRUH

Pogovor s predsedniki pomurskih občin o zaposlovanju

Z leve proti desni: Stefan Toth, Ivo Šumak, Jože Kolarič, Ivan Kovač in Edo Zorko

Odhajanje delavcev iz manj razvitih dežel v razvitejše je v svetu normalen pojav, odhajanje ljudi v zamejstvo pa le ni brez nekaterih škodljivih posledic za območja, kjer je ta pojav najbolj razširjen. To velja predvsem za Prekmurje, ki kljub naglemu napredku še ne more nuditi zaposlitve vsem domačinom, zato odhaja vsako leto na začasno delo v tujino, zlasti v Avstrijo, pet do šest tisoč delavcev.

Med sezonskimi delavci prevladujejo ne kvalificirane moči in kmetje, ki jih usmerja v tujino na nekajmesečno delo predvsem težnja po hitrejšem izboljšanju življenjske ravni. Urejeni delovni in življenjski pogoji v Avstriji in drugod sicer pomenijo našim delavcem kot protiutež za odtrganost od doma, vendar večina izmed njih kmalu spozna velike prednosti zaposlovanja v domovini.

Da bi kar najbolj objektivno osvetlili ta pojav v Pomurju, smo povprašali o problemih zaposlovanja predsednike občinskih skupščin v Murski Soboti, Ljutomeru, Lendavi, Radgoni in pri Lenartu.

Štefan Toth, predsednik soboške občine: Dejstvo je, da blizu deset tisoč zaposlenih v domačih podjetjih ustvarja dohodek tu, sezonski delavci pa puščajo lep del ustvarjenega dohodka v tujini. Občina je zaradi tega dvakrat prizadeta, saj izgublamo ljudi, ki so na višku delovnih sposobnosti, prispevek teh občanov za kritje lokalnih potreb pa je minimalen. Še več: občina mora kriti vse potrebe za šolstvo, zdravstvo, za gradnjo cest in drugih komunalnih objektov brez deleža sezoncev, čeprav so sami in njihovi svojci enakopravno deležni vseh dobrin skupne potrošnje kot doma zaposleni. Čeprav v sedanjih razmerah še ne bi mogel nakazati konkretne rešitve, ostaja naša glavna naloga urejanje novih delovnih mest v domačem gospodarstvu.

Ivo Šumak, predsednik ljutomerske občine: Čeprav je pojav odhajanja ljudi na začasno delo v tujino v naši občini manj značilen, ni ostal brez posledic za delavce, ki imajo družine. Pri tem menim predvsem otroke, ki jih eden ali celo oba roditelja prepustita v varstvo sorodnikom. Takih primerov smo imeli v minulem letu okoli dvesto. Seveda tudi šolski uspehi teh otrok niso zadovoljivi, zato velja tej mladini vsa skrb naše socialne službe in pedagogov. V skrajnih primerih poskrbimo za te otroke tudi tako, da jim najdemo dobre rejnike. V kratkem bomo v naši občini ustanovili tudi posebno komisijo, ki se bo zavzelo lotila preučevanja problemov in posledic zaposlovanja naših delavcev v zamejstvu.

Jože Kolarič, predsednik lendavske občine: — V povojnih letih je dobilo v naši občini v industrijskih in raznih drugih podjetjih ter ustanovah zaposlitev že nad 3500 oseb. To je nedvomno velik napredek, če navedem podatek, da je do osvoboditve nudilo domače gospodarstvo kruh samo nekaj sto občanom. Žal pa ne moremo slediti težnjam po novem zaposlovanju dovolj hitro zlasti na podeželju, kjer je tudi med ženskami čedalje več kandidatov za delo v podjetjih. Da bi ta problem kar najhitreje rešili, bomo že v bližnji prihodnosti do največje možnosti razvili pletilsko, dežnikarsko in obutveno industrijo, odprte meje pa nam zagotavljajo tudi hitrejši razvoj trgovine, gostinstva in obrti. Sedanja gostota prebivalstva in neljuba dediščina preteklosti sta pač glavna problema, ki pa ju s skupnimi močmi uspešno rešujemo.

Ivan Kovač, predsednik radgonske občine: V naši občini je sorazmerno malo interesentov za sezonsko delo v tujini, pač pa si je precej domačinov našlo po zaslugi do-

brih sosedskih odnosov z Avstrijo možnost dopolnilnega zaslužka. Gre za zaposlovanje v okviru tako imenovanega maloobmejnega prometa, ki trenutno nudi delo okoli tristo prebivalcem. Po zaslugi vsestranskega sodelovanja s sosednjo avstrijsko Radgono pa smo zagotovili v tem mestu tudi uk 26 našim vajencem. Seveda pa ima tako priložnostno delo za naše ljudi tudi nekatere negativne posledice. Taki delavci niso socialno zavarovani in ne prejemajo za svoje otroke dodatka, kot gre to ostalim sezonskim delavcem po konvenciji. Zato si skupaj z avstrijskimi sindikati prizadevamo, da bi ta problem čimprej rešili.

Edo Zorko, predsednik lenarške občine: Z zaposlovanjem delavcev v naši občini imamo v zadnjem času precejšnje težave, vendar večina naših ljudi ne vidi izhoda v zaposlovanju na tujem. Slej ko prej nam odpira največ možnosti zaposlovanje naših delavcev v Mariboru, kjer že dela okoli tretjina vseh v družbenem sektorju zaposlenih občanov. Vendar bi nam Maribor z večjim razumevanjem za odpiranje svojih obratov na našem območju lahko bolj učinkovito pomagal pri odpiranju novih delovnih mest. Gre predvsem za take obrate, ki zahtevajo več živega dela, da bi do kar največje mere prišla do veljave pridnost naših ljudi, ki so po trpkih izkušnjah v preteklosti, spoznali da je stalen samo domači kruh.

Boro Borovič

Zanimanje za delo v tujini upada

V Prekmurju se niso zmotili, ko je že pred leti prevladalo mnenje, da je ponovno zaposlovanje sezoncev v tujini začasen pojav in posledica izvajanja politike odprtih meja in dobrih odnosov naše dežele s svojimi sosedi. Tako je že lani znatno

Z enega izmed sestankov pomurske podružnice Slovenske izseljenske matice v Murški Soboti. Drugi z desne je predsednik podružnice Stefan Antalič. — Vabilo na sestanek za sezonske delavce in izseljence. — Na zadnji sliki spodaj pa je skupina Prekmurcev, sezonskih delavcev na gradbišču avtoceste na Tirolskem v Avstriji

upadlo število odhodov sezonskih delavcev v zamejstvo, saj se je samo iz Prekmurja napotilo na delo v Avstrijo okoli 1700 ljudi manj kot leta 1966.

Pri usmerjanju naših ljudi na delo v zamejstvo ima posebno pomembno vlogo tudi zavod za zaposlovanje v Soboti, ki deluje za tri pomurske občine. Poleg posredniške vloge in nalog o organiziranem odhajanju delavcev, zavod tudi analizira pogoje dela, skrbi za pravilno izvajanje sporazuma o zaposlovanju in konvencije o socialnem zavarovanju idr.

Na soboškem zavodu za zaposlovanje pravijo, da se največ naših ljudi zaposli v gradbeništvu, kmetijstvu, vrtnarstvu, gostinstvu in v tekstilni industriji. Zadnji čas je nekaj večje povpraševanje tudi po delu v Nemčiji (gradbeništvu in čevljarstva industrija), znana pridnost Prekmurcev pa jim odpira vrata tudi na delo v Švico in Lichtenstein. Tu jih zlasti radi sprejemajo med gradbene delavce in gostince.

V Prekmurju med drugim tudi ugotavljajo, da sezonski delavci večino svojega zaslužka v tujini porabijo za gradnjo in obnovo svojih hiš in gospodarskih poslopj, za nabavo kmetijskih strojev, veliko pa je tudi povpraševanje po zemlji, ki pa je v Prekmurju ni več na pretek za prodajo. Tako niso redki primeri, da ponujajo za zemljo velike zneske, vendar brezuspešno.

Zanimiv je tudi pojav, da se po prvotnem navalu na delo v tujini sezonski delavci spet radi ozirajo po delu v domovini. V Mariboru, Celju, Ljubljani, na Jesenicah, v Kranju in Kopru je zlasti pri gradbenih podjetjih v poletnih mesecih precej Prekmurcev, ki s pridnim delom lahko prihranijo prav toliko kot v tujini.

B. B.

Pomurska podružnica Slovenske izseljenske matice

Naloga Slovenske izseljenske matice je vzdrževati stike s slovenskimi izseljenci, ki žive po širnem svetu. Da ne pozabijo svojega jezika, svojih narodnih navad in običajev, svoje domovine, jim pomaga pri organiziranju kulturnega in družabnega življenja, nudi jim literaturo in časopise, jih obvešča o dogajanjih v njihovi prejšnji domovini, za tiste, ki so na obisku v domo-

vini, pa organizira razna srečanja in prireditve.

Podružnica Slovenske izseljenske matice v Murški Soboti, ki deluje na področju celotnega Pomurja, pa si je postavila v svoj delovni program še posebno nalogo. Iz področja, na katerem deluje, odhaja vsako leto preko 10.000 ljudi na delo v tujino, zlasti na sezonska dela v Avstrijo in Nemčijo, pa tudi na občasna dela, ki trajajo par let, ali pa se v tujini tudi za stalno naseljujejo in si v neposredni sosesčini svoje ožje domovine ustvarjajo novo življenje. Murskosoboška podružnica posveča največ pozornosti prav tem ljudem. Za delavce, ki so na obisku v domovini, je npr. pretekle mesece pripravila več sestankov, kjer so obravnavali njihove delovne in življenjske pogoje v tujini. Na podlagi teh pripomb bo skupaj s sindikati in drugimi domačimi in avstrijskimi organi skrbela za pomoč in zaščito teh naših delavcev.

Podružnica si je delo razdelila: v zimskem času prireja predvsem različne prireditve za sezonske delavce, ki so na obisku doma, na katerih predstavlja kulturno bogastvo slovenskega jezika in slovenske pesmi ter delavce čustveno navezuje na svojo domovino. Skrbi tudi za to, da bodo ti delavci kljub zaposlitvi v tujini izenačeni s tistimi, ki so zaposleni doma. To nalogo izvaja skupaj z občinskimi odbori socialistične zveze, z zavodom za zaposlovanje, z zavodom za socialno zavarovanje in s sindikalnimi organizacijami. Na prireditvah v zimskem času delavce, ki odhajajo na delo v tujino, seznanja tudi z njihovimi pravicami in dolžnostmi v deželah, kamor odhajajo.

V poletnem času bo posebno v avstrijskih mestih, v katerih je zaposlenih več kot 50 naših delavcev, organizirala gostovanja vokalno-instrumentalnih skupin in razgovore z delavci, katerih se bodo poleg predstavnikov matice udeleževali tudi predstavniki zavodov za zaposlovanje, sindikatov in društva pravnikov. Na teh razgovorih bodo s konkretnimi nasveti pomagali delavcem pri uveljavljanju njihovih pravic. Podružnica želi, da bi se naši delavci v tujini zavedali, da niso osamljeni in da naša družba skrbi zanje in jim po svojih močeh pomaga.

Razen teh nalog, ki so namenjene sezonskim delavcem, predvsem delavcem v

Avstriji, ki je v neposredni bližini poručnice, bo podružnica opravljala seveda tudi vse druge naloge Slovenske izseljenske matice. Zlasti kvalitetno želi pripraviti letošnja srečanja s starejšimi izseljenci, ki se vračajo na obiske v domovino. Že zdaj skrbi, da bo kulturni program na teh srečanjih kar najboljši, predstavljal pa naj bi predvsem stare prekmurske običaje, narodno pesem in ljudsko folkloro, da bo izseljencem, ki se bodo teh srečanj udeležili, še dolgo ostala v spominu lepota naše domovine in naše narodno bogastvo.

Stefan Antalič,
predsednik podružnice SIM
Murska Sobota

Vljudno Vas vabimo na

sestane in družabno srečanje

ki ga za vse naše sezonske delavce in izseljence prireja Slovenska izseljenska matca skupno s krajevnimi družbenimi organizacijami:

dne 3. marca 1968 v gostilni GABERSEK v Kuzmi za delavce iz matičnega okoliša Kuzma;

dne 10. marca 1968 v gostilni KREFT pri Gradu za delavce iz okoliša Grad. Za prijetno razpoloženje je pripravljen kulturno-zabaven program. Pričetek srečanj ob 14. uri.

Slovenska izseljenska matca
podružnica Murska Sobota

IZ PTUJA DO RADGONE

JANEZ ZRNEC

Čprav še ne zori grozdje, brajde so komaj ozelenele, bomo tokrat obiskali vinorodne kraje. Sprehodili se bomo po gričkih, kjer jeseni ropotajo klopotci, kjer zaškripljejo preše in se oglasita pesem in harmonika. Iz Ptuja se bomo odpravili v Gornjo Radgono, seveda po ovinkih.

Mesto Ptuj je stalo že v rimskih časih in se je imenovalo Petovia; preživelo je napade vojsk in kuge in stoji še danes, tam ob Dravi, ki se večkrat kruto pošali in poplavi najnižje dele mesta. Na gričku nad mestom se bohota mogočen grad, kjer je muzej s svojim znamenitim vinarskim oddelkom, ki je odprt obiskovalcem vse dneve razen ponedeljka. Ptujčani vas bodo radi opozorili na rimske izkopenine v Hajdini in na znamenito cerkev na Ptujski gori, ki so jo v petnajstem stoletju zgradili gospodje Ptujski in Celjski. Cerkev je polna slikarij in kipov v goškem slogu, najznamenitejši pa je »celjski oltar«. Prijeten izlet iz Ptuja je na grad Borl, znano turistično postojanko.

Hitimo po cesti proti Ormožu, kjer je v okolici osemdeset kužnih znamenj, žalostnih spominov na kugo, ki je morila tu pred stoletji. V Ormožu je znana gostilna Grozd, kjer je veselo vsak dan, še posebej pa ob sobotah in nedeljah, ko prirejajo razne domače veselice za vsak praznik ali pa kar tako. Tu se gostje seznanijo s prleškimi specialitetami iz kuhinje in z dobrimi vini. Najbolj veselo pa je sigurno na Martinovo nedeljo, ko zavre mošt v sodih.

Ormož slovi zaradi moderne vinske kleti, en kilometer oddaljene iz kraja.

Lahko si ogledate grad s parkom, kjer ni muzeja, krajevne znamenitosti so shranjene na ptujskem gradu, ali pa rojstno hišo Stanka Vraza. V daljni okolici naj navedem še sv. Tomaž, kjer se ponašajo s naj sodobneje urejeno gostilno v občini, razgledni stolp na Gomili in pa slikoviti grad v Veliki Nedelji.

Iz Ormoža zavije cesta proti severu, naravnost proti Ljutomeru. Ker pa so glavne ceste skoraj povsod nezanimive, bomo napravili kratek ovinek in po ozki makadamski cesti skočili v jeruzalemske gorice. Pokrajina je res slikovita, rahlo valovita, kjer stoji trs ob trsu, vmes pa so posejane prijazne hišice. Nikomur, ki bo vzel s seboj fotoaparata z barvnim filmom, ne bo žal.

Na vrhu griča smo, prav pri cerkvi žalostne matere božje, ob kateri ne manjka gostilna, kjer se lahko verniki odžejajo. Nedaleč proč je druga gostilna, kjer so vsako nedeljo veselice, in kjer lahko pijete pristno vino, ne pa tisto, za katerega zlobni jeziki trdijo, da je ponarejeno. Tudi kuharskih specialitet, zlasti prleških gibanic je dovolj.

Ob cesti proti Ljutomeru stoji razgledni stolp s čudovitim razgledom po gorica. Zlasti jeseni je prijetno, ko piha blag veterič in prinaša ropot klopotcev nekje od daleč. Malo preden pridemo v Ljutomer, je daleč znano lončarstvo Žuman, ki za nekaj dinarjev rad proda lončene vrče in sklede, zlasti primerne za dekoracijo stanovanj.

No in nazadnje smo v Ljutomeru, mestu na prehodu Slovenskih goric v Mursko polje, mestu z nekaj več kot dva tisoč prebivalci. Mesto je staro, saj ga navajajo kot trg že listine iz leta 1265. Kot znamenitosti sta ohranjeni dve stari kužni znameniji v spomin na kugo, ki je redčila prebivalstvo v sedemnajstem stoletju. Pred cerkvijo je znamenit baročni portal in spomenik znamenitemu jezikoslovcu Franu Miklošiču, rojaku iz bližnjega Radmerščaka. Mesto je znano po vzreji plemenitih kasaških konj in po konjskih dirkah.

Iz Ljutomera se cesta proti Radgoni zviša po ravnini, nikjer ni naravnih zaprek, lahko bi bila popolnoma ravna pa se ogne vsakemu željniku. No to je pa že druga zgodba o »županovih njivah«. Namreč takrat, ko so ceste gradili, so imeli vaški župani veliko besedo, tolikšno, da se je morala cesta njihovih njiv izogibati.

Še pred Radgono naletimo na znan letoviški kraj, Slatino Radenci, kjer izvira voda, zdravilna kot le kaj in jo ljudje preprosto imenujejo »radenska«. Ker ta voda dela skoraj čudeže pri raznih boleznih, je v hotelih vedno mnogo gostov, zlasti iz tujine.

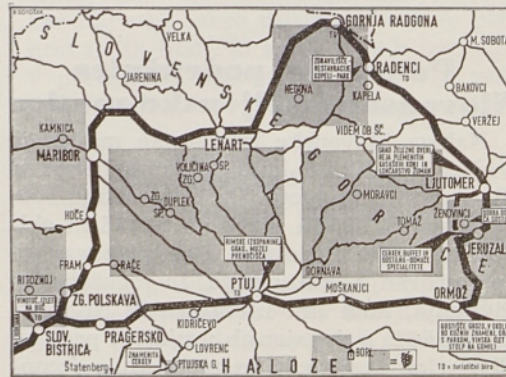
Znameniti portal v Murski Soboti

Priprave za obletnico tabora — V Ljutomeru so sredi priprav za proslavo 100-letnice prvega slovenskega tabora. Določili so posebne komisije, ki odgovarjajo za posamezne dele programa.

Čebelarški dom — Čebelarstvo društvo v Križevcih pri Ljutomeru, ki vključuje čebelarke družine v Vržeju, Vučji vasi in Križevcih, šteje 59 članov, ki imajo okrog 900 panjev. Čebelarji upajo, da bodo letos dokončno uredili čebelarški dom, ki je že pod streho. To bo edini čebelarški dom v Sloveniji in Jugoslaviji. Dom bodo poimenovali po znanem slovenskem čebelarju Antonu Janšiču.

Šola za starše — Med polletnimi počitnicami so v Dobrovniku organizirali šolo za starše. Na željo staršev so predavanja organizirali v treh vaseh: Žitkovci, Strehovci in v Dobrovniku.

ODDIH IN ZDRAVJE OB MURI

BELA SEVER

Slovenski svet ob Muri se vse bolj vključuje v turistično gospodarstvo. Odprte meje z Avstrijo in Madžarsko, številni topli in slatinski vreli in množica divjadi nudijo obilo možnosti za zdravljenje in prijeten oddih v mirni pokrajini. Lani so v hotelih zaznamovali skoraj 20.000 gostov z vseh vetrov, meje pa je istočasno prestopilo pol milijona tujcev, ki so krajši ali daljši čas bivali v Pomurju. Pri vsem tem pa niso všteti naši rojaki — izseljenci, ki vsako leto vse bolj množično obiskujejo staro domovino. Lani jih je bilo na obisku okrog 3000.

V lovskem turizmu na vrhu v državi

Tuji lovci so prvokrat poskusili lovsko srečo v bogatih loviščih ob Muri pred sedmimi leti. Fazani, jerebice, zajci, srnjad, divje race in divji prašiči so postali tarča inozemskih lovcev, posebno Italijanov, ki se jeseni razpršijo po pokrajini in prinašajo posebno vzdušje. Na račun lovnega turizma smo lansko leto zaslužili nad 200.000 dolarjev. Poleg lovskih zvez v Murski Soboti in Ljutomeru, ki združujeta domače lovce, sta se zelo uspešno uveljavili lovski organizaciji Fazan v Beltincih in Kompas v Gornjih Petrovcih na Goriškem, ki se ukvarjata z načrtno vzrejo divjadi. Prav gotovo je lovni turizem zelo perspektivna panoga in ji posvečajo vsi turistični delavci kar največ pozornosti.

200 milijonov steklenic Radenske s 3 srci

Leta 1971 bo preteklo sto let, odkar so razposlali prve steklenice znamenite Radenske, zdravilne mineralne vode. Do tega znamenitega jubileja nameravajo povečati proizvodnjo na 200 milijonov steklenic Radenske s 3 srci, kar pomeni petkrat povečano proizvodnjo v zadnjih petih letih. Tako bodo v Radencih obdržali prvo mesto v Jugoslaviji in se vključili v vrsto največjih proizvajalcev slatine na svetu.

Zdravilišče Radenci je za Rogaško Slatino najpomembnejše slovensko zdravilišče. Lansko leto ga je poleg številnih domačih gostov obiskalo tudi okrog 3000 tujcev. V zadnjih letih se zdravilišče naglo modernizira. Zgradili so nov zdraviliški dom, odprto kopalnišče, restavracijo Vikend in prijetno gostišče Jež v bližnji okolici. Že letos bodo iskali tople izvire mineralne vode, v

Novi hotel Diana v Murski Soboti (levo). Ob Muri (spodaj). Prekmurska posebnost — »remenke«, ki so za preučevalce ljudske umetnosti še posebno zanimive (druga slika spodaj)

Foto: Jože Kološa

nadaljnjih dveh letih pa bodo zgradili naj-sodobnejši novi hotel z 200 posteljami, motel in zaprto kopalnišče. Letos bo urejeno tudi avtomatsko kegljišče in igrišče za mali golf. Tako bo zdravilišče Radenska Slatina v bližnji bodočnosti zagotovo najmodernejše slovensko zdravilišče.

V Moravskih Toplicah vse leto koplanje na prostem

Pred petimi leti so zrastle v Moravcih blizu Murske Sobotice nove toplice, ki jih dandanes ni potrebno posebej predstavljati, saj jih po učinkovitosti zdravljenja (revmatsična in ženska obolenja) pozna domala

vsa Evropa. V lanskem letu so Moravske Toplice sprejele nad 110.000 kopalcev, od tega več kot polovico inozemcev. To pa je tudi največ, kar je v danih okoliščinah možno.

Letos bodo v Moravskih Toplicah zgradili velik odprt bazen, kjer bo možno — tako kot v Čateških Toplicah — kovanje v topli vodi vse leto. Prav tako bodo že v naslednjem letu začeli graditi nov zdraviliški hotel, olimpijski bazen z navadno vodo in igrišča, s čimer bodo zaključili prvo fazo razvoja zdravilišča. Izredno prizadevni domačini so doslej v svojih domovih uredili nad 130 postelj za goste.

Nova kopalnišča v Murski Soboti in Lendavi

V Murski Soboti so lansko leto odprli moderen hotel »Diana« predvsem za potrebe lovskega turizma. Za letošnji praznik mladih, 25. maja, bo odprt v rekreacijskem centru kopalni bazen, ki bo med najlepšimi na Slovenskem.

V Lendavi nameravajo zgraditi nov hotel v mestu, v bližnjem gozdičku pa urediti rekreacijski center s toplo zdravilno vodo. Do letošnje turistične sezone bodo uredili kopalni bazen s campingom, brčkone pa bodo začeli tudi z gradnjo hotela.

RAZVOJ GOSPODARSTVA V POMURJU

Iz daljše razprave o gospodarskem razvoju v Pomurju, ki sta jo napisala diplomirana ekonomista Štefan Hajdinjak in Jože Kovač, zaradi pomanjkanja prostora objavljamo le nekaj osnovnih ugotovitev. Ta zapis naj torej služi le kot dopolnilo reportaži in drugim člankom iz Pomurja, ki jih objavljamo v tej številki revije.

V letih po drugi svetovni vojni se dediščina preteklosti — težke socialne razmere Pomurja — niso mogle čez noč urediti. Pogojev za razvoj težke industrije ta predel ni imel. Zaradi tega ne zasledimo do leta 1954 nobenih večjih investicij v industrijo in kmetijstvo. Izjema je le proizvodnja nafte, ki je imela zaradi velikega pomena surovine prioriteten značaj.

Tako je sezonsko ostalo še vedno pereč problem pomurskega gospodarstva, tradicionalen način reševanja težkih gospodarskih razmer in je pustilo svoje sledove tudi v značaju prebivalstva. Porast prebivalstva v Pomurju se je zaustavil kljub dokaj visokemu naravnemu prirastku.

Leto 1954 pomeni preokretnico v gospodarskem razvoju Pomurja. Odprava nesorazmerij med težko in lahko industrijo ter vedno večji poudarek na socialističnem razvoju kmetijstva, je pomenilo za ta predel celo vrsto novih naložb. Zrasle so nove industrijske kapacitete kot: tovarna mlečnega prahu, tovarna konfekcije, vinska klet na Kapeli in še druge.

Toda še vedno gospodarske in negospodarske dejavnosti ne morejo zaposliti odvečne delovne sile, ki se zadnja leta vedno bolj množično zaposluje zunaj narodnostnega ozemlja. Priložnostna zaposlitev ali sezonsko je ponovno postal tradicionalni pomurski pojav, način, s katerim se rešuje mala, drobna posest ter dopolnjuje skromni zaslužek, ki ga prinaša kmetijstvo.

Pomurje še vedno nosi pečat manj razvitega področja. Narodni dohodek nam nedvomno nazorno pokaže ekonomsko sliko področja, kupno moč njegovega prebivalstva ter njegovo življenjsko raven. Primerjava narodnega dohodka na prebivalca nam daje realno sliko, kakšen napredek je doseglo Pomurje v prehojenem obdobju. Narodni dohodek gospodarstva se je iz leta v leto večal, s tem pa se je večal tudi delež, ki odpade na prebivalca. Spodnji podatki nam jasno kažejo, kako je ta delež

rastel ter nam potrjujejo dejstvo, da se Pomurje razvija v pokrajino, za katero bi danes že težko govorili, da je nerazvita.

Leto	ND na prebivalca
1952	117 tisoč S din
1956	221 tisoč S din
1967	398 tisoč S din

O močnejšem razvoju industrije v Pomurju začnemo govoriti šele po letu 1954, ko so bila vložena ogromna denarna sredstva in napor za hitrejši industrijski razvoj. Nagel porast deleža lokalne industrije v narodnem dohodku pa ni samo rezultat njenega razvoja, marveč v precejšnji meri tudi počasnejšega tempa rasti ali celo stagnacije ostalih gospodarskih dejavnosti.

Pomembna panoga, predvsem v zadnjem času, je trgovina. V deležu narodnega dohodka zavzema tretje mesto in sta pred njo le kmetijstvo in industrija. Z modernizacijo trgovin in z izgradnjo novih sodobnih trgovskih lokalov, ki so močno dvignili blagovni promet v trgovini, so pritegnili ne samo domače kupce, temveč tudi kupce iz sosednih držav.

Tudi gostinstvo je vse do nedavnega životvarilo. Slabe ceste, zanemarjeni gostinski objekti odsotnost vsakršne turistične propagande so ta predel popolnoma izolirali, tako da je bil več ali manj znan le doma. Poglavitni pogoj za razvoj gostinstva in turizma pa so urejene ceste ter ustrezni gostinski lokali. In prav na tem področju je bilo v preteklosti v Pomurju zelo malo storjenega. Prve večje investicije v družbeni sektor gostinstva so se pojavile šele po letu 1957.

Ureditev maloobmejnega prometa s sosednjo Avstrijo in v zadnjem času tudi z Madžarsko, velik razmah inozemskega lovnega turizma in skromni koraki izletniškega turizma, so spodbudili gostinske in turistične delavce, da so začeli preučevati možnosti, kako bi ta predel čimbolj približali domačim in tujim gostom. Število gostišč in hotelov neprestano raste. Maloobmejni promet ter lovni in zdraviliški turizem so v največji meri vplivali na gibanje števila gostov in število nočitev.

Poleg teh pa imajo pomembno vlogo tudi ostale panoge, kot: gradbeništvo, promet in obrt. Cilj celotnega gospodarstva Po-

murja pa je v tem, da z nenehnim razvojem gospodarstva zagotovi hitrejši razvoj pokrajine ter zaposli čimvečji del naravnega prirastka prebivalstva, kajti prav zaposlovanje je v zadnjem času eden od najbolj perečih problemov pomurskega gospodarstva. Hitrejši razvoj gospodarstva pa bo omogočil, da se bodo odpravili še vsi preostali znaki preteklosti ter da se bo na ta način Pomurje otrslo prizvoka manj razvitega področja.

Naraščanje deviznega denarnega prometa v Pomurju

V Pomurju iz leta v leto narašča dotok deviznih sredstev, ki jih ustvarijo s svojim delom v tujini sezonski delavci. Medtem ko je npr. banka v Murski Soboti zabeležila leta 1964 okrog 977 milijonov deviznih dinarjev prometa, je v preteklem poslovnem letu dosegla že nad 5 milijard 300 milijonov starih deviznih dinarjev. Stalno narašča tudi število lastnikov osebnih deviznih računov. V lanskem letu jih je bilo registriranih samo pri murskosoboški Kreditni banki 971.

Otroški vrtec v Črenšovcih — V prostorih stare šole, ki jih bodo preuredili, bodo še v letošnjem letu organizirali varstvo otrok. Pri organizaciji bo pomagala uprava otroškega vrtca iz Lendave.

V letošnjem šolskem letu bo v lendavski občini zaključilo osnovno šolanje 389 mladih. Večina otrok iz uslužbenskih družin se odloča za nadaljnje šolanje, otroci iz delavskih družin pa se odločajo za uk in zaposlitev.

250 televizorjev so v Lendavi prodali v minulem letu. V mestu je sedaj že preko 600 TV sprejemnikov, kar praktično pomeni, da ima TV sprejemnik že skoraj vsaka družina.

Pred dvajsetimi leti se je začela gradnja »kolonije«
Nafte. Danes se ta del Lendave imenuje rudarsko naselje, ker v njem živijo pretežno delavci INA — Nafte, Lendava. Vse kaže, da se bo v letošnjem letu naselje začelo širiti, saj je popraševanje po gradbenih parcelah veliko.

Likovne razstave v Vidmu

V Vidmu ob Ščavnici je bilo v preteklih letih več razstav, na katerih smo spoznali dela Franca Košarja, Staneta Kumarja, Ljuba Ravnikarja, Božidarja Jakca, Vita Globočnika; domačim slikarjem pa sta se pridružila še Španca José Ortega in Augusto Ibarrola, Američanka Adelyna Cross, dresdenska slikarja Lea in Hans Grundig in še nekateri drugi. Lani je bila tu poleg dopolnjene razstave Franca Košarja še razstava del Kurta Magritza, ki je zajemala motive iz nemške kmečke vojne in neka-

tere fotografije del, ki so nastala kot vizija druge svetovne vojne že v letih 1935 do 1939. Magritz ima izredno moč ponaziranja, zato so njegova dela verodostojna, so dokument časa in hkrati dokument globokih čustev, zato prevzamejo tudi tiste, ki strahot druge svetovne vojne in fašizma niso doživeli. Žal so bita ta dela na razstavi predstavljena le s fotografijami.

Razstava motivov iz kmečke vojne — čeprav tujega avtorja — prav gotovo sodi v kraj, ki se je že v mračnih časih stare Jugoslavije boril za lepšo prihodnost delavcev, kmetov in delovne inteligence.

Ivan Krefc

Elektrika v kmečkih gospodarstvih

Res je, da je naša slovenska zemlja lepa od enega do drugega kraja. Toda ta naravna lepota in ljubezen do nje tistih, ki tu živijo ali naših odseljenih rojakov pa še ni dovolj. Vrednost domače grude je tolikšna, kolikor smo v njo vložili lastnega dela. En del našega dela, ki ga moramo vložiti pa je tudi elektrifikacija. Naši ljudje iz

vseh področij od Bele krajine, Koprškega, Zasavja pa do Pomurja in drugod so pokazali v preteklosti ogromno zanimanje, da se domača vas elektrificira. Vložili so tudi velika lastna sredstva. Zgrajeno električno omrežje je sicer omogočilo, da smo prišli do razsvetljave in ostalih aparatov, toda prava večja uporaba električne energije se mora šele pričeti. Električna mora olajšati delo in povečati proizvodnjo.

Elektrogospodarska podjetja Slovenije so ustanovila v Vidmu center za pospeševanje uporabe električne energije na vasi in v kmetijstvu. V centru je storjenega že precej. Vaška kopalnica in pralnica, sušilnica sadja, zmrzovalnica za hrano, sušilnica za seno, namakalne naprave z umetnim Blaguškim jezerom, razstavni prostori in drugo. Program seveda še ni do konca uresničen, toda že to, kar je danes, vzbuja v bližnji in daljni okolici zanimanje za čim večjo uporabo električne energije.

V Sloveniji je še veliko kmetij, kjer je sicer električna za luč, toda motorja še ni. Električni motor pa nadomesti dva delavca, služi pa tudi za pogon mlatilnic, mlinov in drugih strojev ter aparatov. Zavod v

Vidmu je jugoslovanskega pomena. Že doslej si ga je ogledal marsikateri poljedelec in strokovnjak.

Velik pomen centra v Vidmu dokazuje tudi to, da bodo vsako leto organizirali v Vidmu inženirsko kolonijo, ki se je bodo udeleževali elektro in kmetijski strokovnjaki iz vseh republik naše države. Izdelane študije bodo ostale v zavodu, ki jih bo objavljali in z ostalo uporabno literaturo delil med interese.

Zgrajene naprave v zavodu v Vidmu imajo namen poleg tehničnega dela pokazati tudi, kako si lahko vaščani zgradijo neko skupno napravo, ki služi vsem. Te naprave so se tudi dobro obnesle. Priporočilo o večji uporabi električne energije pri drobnem proizvajalcu pa ima tudi namen, da bo le-ta lahko več proizvajal za trg, pri tem pa tudi sam bolje živel.

S sedaj zgrajenimi in bodočimi napravami v zavodu v Vidmu pričakujemo, da bo zavod opravil važno vlogo na področju pospeševanja uporabe električne energije, da bo tudi imel vedno več tečajev in obiskovalcev, ki si bodo mimogrede ogledali tudi ta del Slovenije ob Muri. **Vekoslav Korošec**

Občni zbor Kluba Jugoslovanov v Zürichu

Na petem rednem občnem zboru Kluba Jugoslovanov v Zürichu, ki je bil 16. marca, so se zbrali številni delegati klubskih podružnic iz Züricha, Aaraua, Amriswila, Badna, Basla, St. Gallena, Luzerna, Schaffhausna in drugod. Zbora sta se udeležila tudi predstavnika jugoslovanskih klubov v Parizu in Stuttgartu, predstavniki izseljenskih matic iz Jugoslavije, urednik časopisa Novosti iz Beograda, predstavnik Radia Zagreb in drugi.

Klub Jugoslovanov v Zürichu združuje nad 2000 članov, ki se prek te svoje organizacije spoznavajo in zblížujejo ter si tako ustvarjajo domačnost na tujih tleh. V obdobju od lanskega do letošnjega občnega zbora se je dejavnost kluba in njegovih podružnic še bolj utrdila. Za tekoče leto si je občni zbor kluba postavil kot eno prvih nalog: pridobiti večje število članov, podružnicam pa omogočiti še aktivnejše samostojno delovanje.

V preteklem letu so postali že tradicionalni klubski družabni večeri in kulturne prireditve. Številnim našim delavcem po svetu, ki so v večini mlajši in samski, so te najbolj potrebne. Prireditve kluba oziroma njegovih podružnic so vedno mnogoštevilno obiskovane, zato se naši delavci v Švici radi vpisujejo vanj. V klubu se jugoslovanom nudi edina in edinstvena priložnost v Švici, da se srečajo z rojaki, in se medsebojno spoznavajo.

Poleg rednih sestankov, predavanj, filmskih predstav, ureditve knjižnice, stalnih plesnih večerov in izletov je klub lani organiziral dve veliki turneji kulturno-zabavnih skupin iz Jugoslavije. V maju 1967 so gostovali v Zürichu, Baslu in Schaffhausnu humoristi, pevci in glasbeniki RTV Zagreb in Sarajevo. Organizacijsko in finančno pomoč je nudila Hrvaška izseljenska matica in Zavod za zaposlovanje v Zagrebu. Za 29. november 1967 pa je Klub organiziral s sodelovanjem in pomočjo srbske izseljenske matice in časopisa Novosti iz Jugoslavije drugo turnejo skupine iz Beograda s priznanimi umetniki — humoristi, pevci in orkestrom RTV Beograd, ki je gostovala med našimi v Zürichu, Baslu in St. Gallenu. Teh prireditev se je udeležilo okrog pet tisoč Jugoslovanov. Letos bo Klub organiziral v aprilu gosto-

vanje slovenskih pevk Marjane Deržaj in Jožice Svete ter ansambla Janeza Svečnika, za 29. november pa bo pripravil kvalitetno kulturno prireditev; oboje s sodelovanjem in pomočjo Slovenske izseljenske matice.

Med podružnicami Kluba so bile v preteklem letu najaktivnejše podružnice Basel, St. Gallen, Schaffhausen in Aarau, v zadnjem času pa je izredno aktivna nova podružnica v Amriswilu, kjer je edina strnjena skupina Slovencev. Podružnica v Baslu je priredila zabavni večer ob praznovanju dneva žena; žene je tudi obdarila. V Aarau je posebno uspela skupna prireditev članov Kluba s švicarsko mladino. Podružnica v Amriswilu pa je uvedla redne, prijetne in koristne »slovenske večere« in skupne izlete.

Izleti in ekskurzije, ki jih prirejajo podružnice Kluba Jugoslovanov, nudijo našim ljudem poleg nove možnosti za medsebojno spoznavanje, še praktično in poceni možnost za spoznavanje lepot in zanimivosti dežele, kjer so zaposleni. Na pobudo badenske podružnice je lani izredno uspel izlet v Pariz — udeležilo se ga je toliko članov, da so napolnili štiri velike avtobuse. Izletniki so bili toplo sprejeti v Parizu tudi od tamkajšnjega Kluba Jugoslovanov.

V preteklem letu je bila za delo Kluba Jugoslovanov v Zürichu pomembna ustanovitev fonda samopomoči in zaščita naših državljanov. V marsikaterem primeru je Klub posredoval pri delodajalcih, kjer je šlo za ureditev pravic iz delovnega razmerja. Na občnem zboru so razpravljali tudi o možnostih, da bi se Klub še močneje angažiral pri uveljavljanju pravic naših delavcev.

Članarina članov Kluba je bila doslej zelo nizka — 10 frankov. Uprava Kluba je v preteklem letu spoznala, da je potrebno v bodoče nuditi svojim članom večjo socialno pomoč, posebno v najtežjih, smrtnih primerih. Občni zbor je sklenil, da se višina članarine podvoji, da pa Klub z dodatno članarino zavaruje vsakega člana za primer smrti za vsoto, ki je potrebna za prevoz umrlega v domovino, to je ca. 2.000 švicarskih frankov. Poleg tega klub poskrbi iz sredstev povišane članarine, da bodo vsi člani prejeli časopis »Novosti iz Jugoslavije« in prek njega redno obvešča

članstvo in najširši krog Jugoslovanov o svojih prireditvah in o vprašanjih, ki zadevajo našega človeka v inozemstvu.

Občni zbor je ponovno izvolil za predsednika Kluba Jugoslovanov v Zürichu prizadevnega in požrtvovalnega društvenega delavca, ing. Vlada Cerarja, drugi člani odbora pa so: Anton Rupnik, Gradimir Bončič, ing. Dušan Bader, Nebojša Dončić, Marijan Karabin in Radovan Tadić.

Prijetno smo bili presenečeni nad prizadevanji Kluba, da Jugoslovane povezuje, jih ščiti v nekaterih socialnih zadevah in v delovno pravnih vprašanjih ter da jim omogoča kulturno in družabno življenje v prostem času. Plemeniti cilji in naloge Kluba bi morali v bodoče še bolj kot doslej združevati vse Jugoslovane, ne glede na nacionalnost, saj si ne moremo predstavljati, da bi lahko kdo drug bolje tolmačil želje in potrebe naših ljudi v tej deželi.

v. v.

Ljubljana dobi svoj prvi hotel za samce

V prvih mesecih letos bo dobila Ljubljana svoj prvi hotel za samce. Pravzaprav ne gre tu čisto za hotel v pravem smislu besede. Na Vidovdanski cesti, v bližini znanega hotela za upokojujence, je stanovanjsko podjetje Dom zgradilo stolpnico, v kateri je 263 garsonjer. Garsonjere bodo opremljene in bodo imele po eno ali dve ležišči. V pritličju stavbe bodo lokali, ki bodo služili stanovalcem in seveda tudi drugim okoliškim prebivalcem. Tam bo tudi zajtrkovalnica oziroma restavracija, ki bo imela 60 sedežev.

To je prvi takšen objekt z najemniškimi stanovanji za samce v Ljubljani in bo najbrž hitro zaseden. Če bo dovolj zanimanja bo prav gotovo v prihodnjih letih Ljubljana dobila še več takšnih »hotelov«. Prav gotovo bo precej zanimanja za te garsonjere tudi med našimi izseljenci povratniki.

J.

»Sava 68« — največje gradbišče naše mladine

V letu 1968 bo več kot 4500 fantov in deklet iz vseh jugoslovanskih mest gradilo savski nasip in novo savsko pristanišče. Na gradbišču bo delalo 45 mladinskih de-

Na željo rojakinje Helene Jeras iz Mouzon, Francija, objavljamo sliko Tržiča, ki je postal pravo industrijsko mesto; seveda pa ga radi obiščejo tudi številni turisti, saj je v mestu in njegovi okolici veliko zanimivosti za vsakogar

lovnih brigad. »Sava 68«, tako so to akcijo imenovali, bo tako postala ena izmed najpomembnejših investicij glavnega mesta Hrvatske in največje gradbišče naše mladine.

Vsako minuto nov pralni stroj

Tovarna gospodinjske opreme Gorenje v Velenju je v zadnjem času povečala proizvodnjo superavtomatskih pralnih strojev. Poprečno zdaj izdelajo na dan 350 pralnih strojev. Nov pralni stroj pride s tekočega traku že vsako minuto. Podjetje je prodajo svojih izdelkov zelo razširilo, odkar je uvedlo prodajo na kredit brez obresti, seveda so podjetju pri tem izdatno pomagale tudi slovenske banke. Pričakujejo, da bodo letos znatno presegle proizvodni načrt, ki predvideva izdelavo 60.000 pralnih strojev.

V Novem mestu dve novi šoli

V Novem mestu, kjer občani zbirajo samoprispevek za gradnjo novih šol, so se odločili za gradnjo dveh novih šol: najprej naj bi jo zgradili na Grmu, nato pa še v Bršlinu. S tema dvema novima šolama poleg že obstoječe bi bil končno v Novem mestu rešen problem osnovnega šolstva. Novo mesto se je v zadnjih letih precej razširilo, zraslo je nekaj novih tovarn, sem pa se je priselilo tudi veliko ljudi iz drugih krajev. V Novem mestu deluje tudi več srednjih šol, ki s tem pokrivajo področje celotne Dolenjske: gimnazija z učiteljiščem, srednja ekonomska šola, srednja medicinska šola, srednja kmetijska šola in šola za učence v obrti.

Novi most v Ormožu

Najtežja dela na novem mostu čez Dravo pri Ormožu so končana. Most je dolg 205 metrov širok pa 8 metrov. Pred nedavnim so začeli z zaključnimi deli, ko bodo na obeh straneh uredili tudi širok pločnik, montirali železne ograje idr.

Otvoritev tega novega mostu čez Dravo, ki je višji kot ptujski, bo pomenila za sosedni republiko Slovenijo in Hrvatsko in za sosedni občini Ormož in Varaždin tudi otvoritev prometnih in gospodarskih vrat v obe smeri.

ŠPORT

Ludvik Zajc — tretji v Holmenkollnu

Na tradicionalnem smučarskem tekmovanju na 90-metrski skakalnici v Holmenkollnu, Norveška, je Jugoslovan Ludvik Zajc dosegel doslej nedvomno največji uspeh našega skakalnega športa. Pred več kot 100.000 Norvežani je ta 25-letni Jeseničan dokazal, da tudi njegova odlična uvrstitev na olimpiadi ni bila naključna. Na tekmovanju v Holmenkollnu je bila navzoča vsa svetovna skakalna elita — skupno 94 skakalcev; zmagal je sovjetski tekmovalc Belousov, drugi pa je bil Norvežan Wirkola.

Novega Zajčevega in največjega uspeha so bili veseli vsi jugoslovanski športniki: pomenil jim je potrditev, da imamo nedvomno možnosti za dosežke svetovne veljave tudi v zimskih športih. Kot zanimivost naj omenimo še, da se je Ludvik Zajc le nekaj dni pred tem novim podvigom poročil s prikupno Norvežanko.

V vrsto največjih letošnjih smučarskih skakalnih tekem se je letos uspešno vključila tudi naša Planica, ki je 23. in 24. marca zbrala skoraj vse najboljše smučarske skakalce na svetu. Veliko tekmovanje za memorial Janeza Polde na 120 metrski skakalnici se je končalo z zmago olimpijskega prvaka Jiřija Raške, ČSSR, med Jugoslovani pa je bil ponovno najboljši Ludvik Zajc, ki se je uvrstil na 11. mesto. V tekmovanju za pokal Kongsberg, ki je bilo prejšnji dan, pa je zmagala ekipa Avstrije, Jugoslavija pa je bila druga. Najbolje uvrščeni Jugoslovan je bil Peter Eržen — na 8. mestu.

Olimpija ponovno pri vrhu

Ljubljansko košarkarsko moštvo Olimpija se letos ponovno bori za prvo mesto v zvezni košarkarski ligi. Lanskoletni državni prvak Zadar je tudi letos še zelo močno moštvo, saj se je v tekmovanju za evropski košarkarski pokal uvrstil med štiri najboljša moštva v Evropi, v nadaljnjem tekmovanju pa se bo najprej pomeril z Realom iz Madrida.

PISANI SVET POLJ, PRIJAZNIH VASIC, GRADOV...

JOŽE PREŠEREN

Z Dolenjske je v svetu veliko starejših in novejših izseljencev, ki se radi vračajo med svoje griče, v idilčne doline ob Krki, v vinske gorice, kjer je vedno tako živahno. Na Dolenjskem se nam duh spočije od vsakdanjega vrveža, pogovorimo se s svojimi na kmečkih dvoriščih ali pred hrami ter zapojemo zdaj veselo, zdaj otožno pesem. Dolenjska pa ni privlačna samo jeseni, ko dozori grozdje in ko kmetje pospravljajo pridelke s polj, vabi nas tudi spomladi, vsa v cvetju in zelenju.

Lani so se dolenski izseljenci zbrali v Kostanjevici na Krki, na velikem arkadnem dvorišču kostanjeviškega gradu. Tam jih je bilo okrog 2000, seveda s svojci in domačini vred, in veselo so se zabavali. Organizatorji pa so se odločili, naj bi bilo to dolensko izseljensko srečanje odslej vsako leto, le da bi bilo vselej v drugem kraju. Za letos so izbrali Mirno na Dolenjskem, prihodnje leto pa bodo na vrsti Belokranjci, ki bodo srečanje pripravili verjetno v Vinici.

Mirna je prijazen kraj in je središče Mirenske doline; leži ob železniški progi Trebnje—Sevnica in na križišču cest proti Mokronogu, Sevnici in Litiji. Od Trebnjega do Mirne je cesta že asfaltirana, v letošnjem letu pa so začeli izboljševati tudi cesto od Mokronoga proti Mirni.

Nekdaj je bil najrazvitejši kraj na tem koncu Mokronog, v zadnjem času pa ga je Mirna že močno prehitela. Danes je tu tovarna rastlinskih specialitet »Dana«, ki svoje znane pijače prodaja že po vsej Jugoslaviji. Naj omenimo samo njihovo popularno pijačo — hermeliko, pa njihov naravni brinjevec ali vodko apostolsko, za katero pravijo poznavalci, da je celo boljša kot tovrstna ruska vodka. Drugo pomembno podjetje v Mirni je tovarna šivalnih strojev »Mirna«, ki se je s svojimi kvalitetnimi izdelki prav tako že dobro uveljavila. V Mirni je še nekaj manjših tovarniških obratov, razvija pa se tudi obrt, kar kaže, da so ljudje na tem koncu iznajdljivi in delavni.

Letošnja prireditev za dolenske izseljence bo pri mirenskem gradu, kjer je veseljsne prostore uredil zasebni gostilničar Bojan Kolenc. Oglasili smo se kar pri njem in že nas je seznanil z načrti, kako bo vse urejeno, da se bodo izseljenci in vsi, ki bodo 14. julija obiskali Mirno, dobro počutili. O Mirni pa nam je hotel po-

vedati več: »Mirenski grad se prvič omenja že v dvanajstem stoletju, ko je bil njegov lastnik koroški vojvoda Ulrik. Kasneje so bili njegovi lastniki oglejski patriarhi, nato pa Habsburžani. Sicer pa je grad pogosto menjal lastnike. Leta 1515 so ga močno razdejali kmečki uporniki. To je bil ogromen grad z močnim obzidjem in številnimi strelskimi linami. Požgan in porušen pa je bil med drugo svetovno vojno, danes stoji le še nekaj zidov...«

Kasneje smo se skupaj z gostilničarjem napotili proti gradu. Dolina je bila vsa v soncu, poganjalo je prvo spomladansko zelenje. Do gradu je iz kraja kakih deset minut hoda, z avtomobilom pa se pripelješ prav do vnožja griča z razvalinami. Nad ribnikom je na planjavi urejen prostor s klopmi, mizami in plesiščem, malo više pa v kleti nekdanje grajske kašče, ki je še ohranjena, urejajo gostilniške prostore. Pod mogočnimi oboki si že predstavljamo mize in stole, tajinstveno vzdušje, kot nalašč za kak bar, opremljen v starinskem slogu.

»Prostora bo tu dovolj za okrog 2.000 ljudi, kolikor jih takrat približno pričakujemo,« je nadaljeval gostilničar Kolenc. »Vsi Mirenčani si želimo, da bi se gostje pri nas res prijetno počutili. Tu, pri vходу na veseljsne prostore bodo dekleta v narodnih nošah vsem gostom pripela spominčke in jim na star slovenski način postregla s soljo in kruhom...«

Za pijačo in prigrizek bo skupaj z gostilničarjem poskrbela tudi tovarna »Dana«, ki se bo gotovo potrudila, da se bo čimveč rojakov iz tujih dežel seznanilo z njenimi pijačami.

Nato smo se povzpeli prav do razvalin gradu, ki spada le še v zgodovino. Nemsiselno bi ga bilo obnavljati. Ljudje pa sem radi prihajajo, saj je na eno stran lep razgled na mirensko dolino, na drugo stran pa so pred nami obširni gozdovi.

Poslušam pripoved o načrtih, da bodo zajezili potok in mali ribnik spremenili v umetno jezero, kar bi dalo temu kraju še pestrejšo podobo. Morda bodo dela končana že do izseljenskega srečanja. Prav na robu kraja, blizu modernega zdravstvenega doma, bodo še letos začeli tudi z gradnjo nove osnovne šole. Mirna se širi: na vse strani rastejo lične enodružinske hišice, značilno podobo pa ji dajejo tudi obstoječi tovarniški obrati.

Veliko zanimivosti je tudi v mirenski okolici: nedaleč je še ohranjen grad Zapuže, posebno privlačna izletniška točka pa je Debenc (555 m), kjer je oskrbovalna planinska koča in razgledni stolp, od koder je lep razgled na vso mirensko dolino. Do tod se lahko pride tudi z avtomobilom.

Pri obnavljanju notranjosti mirenske župne cerkve leta 1965 so na stropu in bočnih stenah prezbiterija odkrili lepo ohranjene freske iz 15. stoletja. Freske predstavljajo pravo odkritje in so med poznavalci vzbudile veliko zanimanje. Naj omenimo še mirenski grb, v katerem so trije klobuki, ki edini še pripovedujejo o nekdanj razviti obrti v tem kraju — klobučarstvu.

Nova cesta, gozdovi, vinske gorice...

Sedež občine in največji kraj v tem delu Dolenjske je Trebnje, ki je doživelo širši razvoj šele po izgradnji avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. V Trebnjem se odcepijo poti proti Mirni, Žužemberku in Čatežu. Danes ima Trebnje že povsem mestni videz, saj je tu vrsta novih trgovin, nova osnovna šola, zdravstveni dom, tu pa je tudi nekaj večjih kovinskih podjetij.

Tik nad avtomobilsko cesto stoji velik srednjeveški grad, ki je bil menda zgrajen že okoli leta 1000, za gradom pa so ostanki nekdanjega grajskega parka, kjer so lepa sprehajališča, v pobočju nad gradom pa je vhod v podzemeljsko jamo s kapniki. Iz Trebnjega se lahko napotimo ob Temenici proti Štefanu, Veliki Loki in proti Ponikvam. Mimo velike Loke in slikovitega gradu Mala Loka se lahko povzpemo na Čatež. Od tod, zlasti pa od cerkve na Zaplazu je lep razgled po Dolenjski. Pa ne samo to, tudi sicer je vsa trebanjska okolica zanimiva in lepa; tu je še nekaj ohranjenih starinskih gradov (Vina gorica, Lansprež), sončna pobočja pa so zasajena z vinsko trto.

Na severnem robu Mirenske doline je večji kraj Šentrupert; največja znamenitost kraja je župna cerkev sv. Ruperta, ki je ena najlepših gotških cerkva v Sloveniji. Šentrupert obkroža venec vinskih goric, kamor vabijo prijazne zidanice in kjer je še vedno mnogo narodopisno zanimivih posebnosti. Nedaleč od tu je Vesela gora, od koder je lep razgled po vsej Mirenski do-

Motiv iz Mirne, tu se cesta odcepi proti Litiji in proti Trebnjem (spodaj). Gostilničar Bojan Kolenc in predsednik krajevne skupnosti v Mirni Janežič kar na veselilnem prostoru razpravljata, kako bi bilo vse najboljše pripravili na izseljenskem srečanju (spodaj levo). V kleti nekdanje grajske kašče bodo uredili lepo restavracijo (spodaj desno)

lini, v okolici pa je zanimiv tudi še dobro ohranjen grad Škrljevo, poleg njega pa grad Kot.

Na prehodu iz Mirenske doline v dolino Laknice leži Mokronog, ki je bil že v srednjem veku pomemben trg z zelo razvito obrtjo in sodiščem. Kraj je imel lasten trški pečat in grb z boso nogo v sredini. Se pred zadnjo vojno je bila v Mokronogu večja tovarna usnja, parna žaga in strojno mizarstvo, kraj pa je bil znan tudi po svojih velikih sejnih. Vsi ti gospodarski objekti pa so bili med zadnjo vojno porušeni; po vojni so odprli tu obrat kranjske Iskre, kjer izdelujejo kondenzatorje, odprtih pa je bilo tudi več novih trgovskih in gostinskih obratov. Mokronog pa je danes odmaknjen od glavnih prometnih zvez, zato je upravne funkcije, ki jih je imel v preteklosti, izgubil. Turisti, ki si želijo miru, pa sem radi prihajajo.

»Divji lovec«, peveci in godbe

To je torej bližnja okolica Mirne, prizorišča drugega srečanja dolenjskih izseljencev. Sami Mirenčani in organizatorji iz Trebnjega, sedeža občine, se trudijo, da bi prireditev res najboljše uspela. Pisan in zanimiv bo tudi program. Na predvečer prireditve bodo kostanjeviški igralci na prostem pod mirenskim gradom zaigrali Finžgarjevo ljudsko igro »Divji lovec«, na sami prireditvi, ki se bo začela že dopoldne 14. julija pa bodo sodelovali združeni slovenski pevski zbori s Koroške, pihalna godba iz Trebnjega, folklorni ansambel »Tine Rožanc« iz Ljubljane, narodno-zabavni orkester, ki bo poskrbel za ples, in še kdo. Sicer pa bomo o morebitnih spremembah programa še sporočili. Organizatorji nameravajo za prireditev izdati tudi obširen prospekt.

Že na tem našem bežnem izletu na Mirno in v njeno okolico prve dni marca, ko je bilo pomlad komaj šele slutiti, smo se lahko prepričali, da bo letošnje dolenjsko izseljensko srečanje na pravem kraju. Tu je pisan svet polj, travnikov, gozdov in prijaznih vasic. Tu so ljudje, ki najdejo vedno prijazno besedo. Čas in ljudje podobno tega sveta počasi spreminjajo, tako kot je povsod na svetu. Ta košček slovenske zemlje, malce odmaknjen in v svetu ne toliko znan, pa je v resnici vreden, da si ga ogledamo, da ga sami doživimo.

Dolenjski lončar sredi svojih izdelkov, ki so ponekod samo še folklorna zanimivost, ponekod pa jih še s pridom uporabljajo (spodaj). Plakat za razstavo v Slovenskem etnografskem muzeju

Lončarji pod Gorjanci

Svet pod Gorjanci je bil od nekdaj znan po lončarjih. Dolenjski lončarji, posebno pa tisti pod goro, radi pripovedujejo, da so svojo obrt nasledili od Ilirov, ki so v teh krajih nekdanje prebivali in katerih »dela« še včasih spomladi prikukajo na dan, ko jih odgrne plug. Danes pa so brez pravih naslednikov. Pa ne, da bi šlo z njihovo obrtjo navzdol: zanimanje za lončarske izdelke dolenjskih lončarjev iz leta v leto naste, postali so zelo iskano »narodno blago«.

»Le kdo bi ves dan preživel v blatu,« pravijo, ko jih sprašuješ, kako je mogoče, da ta obrt zamira. Pa ne gre samo za obrt.

Res so potrošniki njihovih izdelkov v največji meri kmečki ljudje, ki uporabljajo njihove izdelke doma. Vse večje pa postaja povpraševanje po teh predmetih zaradi njihove dekorativne vrednosti: z njimi si pomagamo pri ureditvi stanovanj, okrasne krožnike obešamo na stene, in kaj naj od narodnega blaga pokažemo nekomu, ki pride na Dolenjsko, če ne prav lončarskih izdelkov. Latvice, okrasni krožniki, sklede in zlasti šentjernejski petelini so blago, ki vse češče roma čez meje naše domovine. K dolenjskim lončarjem pogosto zahajajo slikarji in kiparji ter naročajo posebne izdelke: iz majolik nastanejo luči ter svečniki, nad knjižno polico je obešen okrasni krožnik z valovnico ali drugimi okraski, z lončarji se pogovarjajo razni turistični delavci. Preprosti ljudje so dolenjski lončarji: upeti v glino in pod njihovimi prsti nastajajo na lončarskem kolovratu posode raznih oblik in velikosti, spreminjajo se, večajo in oblikujejo. Ko je majolika končana, lončar vreže napis. Spraševal sem jih, če imajo napise za majolike zbrane v kakšni beležnici. Pa jih nimajo. Napisi so izročilo njihovih staršev in od mladih nog jih poznajo. In ne razmišljajo o njih.

Svet Martin daj nam vin voda pa naj žene mlin...

Zanimivo je srečanje z lončarji.

»Sedajle pripravljam barvo,« je pripovedoval Vinko Vene iz Podbočja. Pred hišo je imel celo vrsto izdelkov in sonce jih je sušilo. Še nekaj tednov in njegov tovor bo že v bližnji Kostanjevici na Krki, v Novem mestu... V prostoru, kjer dela, ima izdelke že pobarvane. Okrašeni so s tipično valovnico. Venetov rod je rod lončarjev. Vinko je zadnji med njimi. Pri njem se ustavljajo slovenski likovniki s posebnimi naročili. Iz starih pekačev je Vene naredil nekaj prav posrečenih senčnikov za luči. Ti sedaj vise na Veselici nad Metliko in pravijo, da ni človeka, ki ne bi postal pozoren nanje in vprašal, od kod so. Vene pa pravi, da je ni stvari, ki je ne bi naredil. Pred menoj gnete glino, usede se za lončarski kolovrat in oblikuje posodo. Njegovi prsti se poigravajo in posoda dobiva obliko, ki si jo je lončar zamislil. Glino koplje v bližnjem Podlogu in pravi, da je tamkajšnja najboljša. Tone Lešnjak iz Kostanjevice na Krki pa je

lončar posebne sorte. Pred časom je začel izdelovati kipece in z njimi nenadoma zašlovel. Na simpoziju primitivne keramike izdelke prvo nagrado. Pokazal mi je svoje v Radencih je leta 1963 dobil za svoje ga čudovitega orača, prav talk je, kot da bi ga delal nekdo pred tisoč in več leti. Z njim in nekaterimi drugimi kipci, ki kažejo na primitivno in izvorno oblikovanje ljudskega umetnika v najzlahnejšem pomenu te besede, je vzbudil pozornost tudi v tujini.

Peter Breščak

Ohranili ju bomo v lepem spominu

V petek 8. marca so v njegovem rojstnem kraju, Vinici pri Sodražici pokopali našega naročnika Alojza Prijatelja, ki se je pred leti za stalno vrnil iz Amerike, kjer je v Elyju v Minesotti preživel dobršen del svojega življenja. Zaposlen je bil v brivski obrti. Pri nas pa je živel kot upokojenec. Vedno veder in dobre volje se je pohvalil, da kor dobro živi. Bil je velik prijatelj narave, posebej še naših gora in morja. Letošnjo zimo je preživel na morju s svojim prijateljem iz Elyja, rojakom Samso. Kakor običajno je prišel k nam na matico po slovo. Bil je ves mladosten in dobre volje. Prav iz srca smo obema zaželeli, da bi se na našem sončnem jugu *res lepo imela. Ko smo si segali v roke, žal, nismo niti malo slutili, da se od našega dolgoletnega ljubelega prijatelja — rojaka Alojza Prijatelja, poslavljamo za vedno.

Dne 23. marca je na ljubljanskih Žalah domača zemlja sprejela v svoje večno naročje Janeza Znidaršiča, povratnika iz Holandije. Od leta 1947, ko se je z družino za stalno vrnil, je živel med nami. Velikokrat nas je obiskal na matici, rad se je udeleževal prireditvev za rojake. Srečanj z njim smo bili vedno veseli.

Doma je bil iz Brezovega na Raki pri Krškem. Štiri leta je bil rudar v Franciji, od tam pa se je z družino preselil v Holandijo v Nivenhagen pri Herlenu, kjer je bil rudniški predelavec. Dvajset let je delal v rovih do 300 metrov globoko. Med vojno se je takoj aktivno vključil v osvobodilno gibanje. Ze od leta 1940 je bilo Znidaršičevo stanovanje zbirališče holandskih partizanov. Sam je aktivno sodeloval pri raznih akcijah. Pozneje je bilo pri Znidaršičevih tudi zbirališče za pomoč Jugoslaviji.

Po povratku v Slovenijo je Znidaršič živel v Ljubljani, kjer se je zdaj mnogo prezgodaj zaključilo njegovo življenje.

Oba moža bomo ohranili v trajnem — lepem spominu.

NEWS

ASPECTS OF THE REFORM

Fragments of an interview with Mika Špiljak, president of the Federal Executive Council

What, in your view, were the most important results and trends in the country's economic life in 1967?

Among the achievements we are carrying over from 1967 into 1968, I would give priority of place to — stabilization. I think we have achieved this on a broad scale and in various fields. Above all, in the rate of exchange. In the two years since the start of the reform, the dinar rate abroad has remained steady, and this is a vital factor for the stability of the economy. Second, in my opinion, is the fact that on the home market supply is meeting demand, and even, for the first time, outstripping it.

The level of personal savings is a significant yardstick of stability. In the past year they have risen from something over 200,000 million to 640,000 million old dinars. This is both a factor making for stability and a sign that people have confidence in that stability.

Another element in the stabilization of the economy is the balance of payments. Taken as a whole, including exchanges of both goods and services, exports and imports have been almost balanced. Exports to convertible currency markets have risen at a rate of about 13 per cent. Taking into account that this has been achieved in a year marked by a certain amount of economic stagnation in Western Europe, and at a time when the policy of protectionism and closed markets is being reinforced, the level of exports can be considered even more satisfactory than the figures indicate.

Within this generally more stable framework, the past year was marked by fairly favourable trends in agriculture, tertiary activities, tourism and all types of services. Foreign currency earnings from invisible exports and tourism amounted to 525 million dollars in 1967, and are expected to reach 615 million this year. This indicates the improved position of these activities and that they have begun to fit normally into the total pattern of economic growth.

A powerful factor for progress in the past year was the growing awareness and acceptance of the view that the economy must organize itself on up-to-date lines and modernize itself as rapidly as possible. This will play a dominant role in determining the future pace and direction of our development.

Much has been said about cooperation with foreign industries and the investment of foreign capital in this country. So far no major results have been achieved in this field. Do you see any immediate prospects for progress here?

For many years, the emphasis in our economic relations with other countries was to a great extent neglected. It is only operation, specialization of production, was to a great extent neglected. It is only in recent years that we have begun to look in that direction and achieve initial results. In fact, the whole mechanism of the economic system was geared to the needs of commodity exchange and unsuited to such cooperation. Our attitude is clear: we have no chance of appreciably increasing trade if we do not join in cooperation at all levels and in all its forms.

With this in mind, we have already drawn up a number of regulations, but we shall have to adjust our economic machinery still further to meet the requirements of industrial cooperation. This applies not only to cooperation with the economically-advanced nations, but, in particular, to cooperation with underdeveloped countries. So far, our economic relations with the latter have been confined to trade or the granting of investment credits. We build factories in some of these countries and then show no concern as to how they are run, how they will operate profitably, how, after all, they will repay us the credit. We must seek a fundamentally different approach to economic exchanges with underdeveloped areas. Our enterprises must take into consideration, when a factory is being built, how it will be run, shoulder responsibility, at least for a certain time, for its business operation and the marketing of its goods, and see that it is in a position to repay the annual installments, or else enter into business arrangements along the lines provided for in the law on economic cooperation with fo-

reign partners, whereby Yugoslav enterprises may establish partnership relations in the underdeveloped countries, investing their capital and sharing in the operation and responsibility.

A great deal has been heard about investment of foreign capital in Yugoslavia but little seems to have been achieved. Would you agree with this assessment?

The law on foreign capital was passed only last year. It should be said at once that we have no experience in this sphere, neither have foreign partners any experience with us, so that this phase is one of exploration. A series of talks on concrete schemes is now in progress. Over 20 projects are being discussed with partners in both western and socialist countries, but so far nothing has been definitely settled. We hope that some agreements will be concluded shortly, and it will then be possible, on the basis of this initial experience, to speak more definitely on this subject. Easy and quick results should not be expected.

The problem of worker management here arises not so much with regard to the management of funds, distribution of income and its general social aspects, but rather in the sphere of the technical management and running of the factory or other project. To what extent, in your opinion, is it possible to meet the demands of a foreign partner to have a say in this?

Obviously we should not abandon the system of worker management when entering into a partnership of this kind. From the talks being held with prospective foreign partners, it can be seen that this need not present a problem. It is to their advantage, too, that worker management should settle various questions relating to the production process, relations among the employed, business operation, and so on, so that they need not be concerned with this. What interests them is precisely the thing which led us to seek partnership relations. And that is that the technologically-advanced means of production which they will put into the partnership will be rationally used, that work will be efficiently organized, that the plant will operate as profitably as possible. We are both concerned to ensure this, so that the

interests of the foreign partner and the workers' council are identical in this respect. A problem might arise with regard to the assurance he requires on non-interference by the workers' council in matters laid down in the contract: that the machinery will be used in a specified way, that the agreed production process will not be changed, that the number of employed will not exceed the actual requirements. It is in these areas that some differences might occur. But these are questions which are already a source of disputes in our economy and which we are already grappling with, even without foreign partners. These are questions, then, which both sides are concerned to see effectively solved.

CREDITS FROM ABROAD

The new foreign credits act passed by the Federal Assembly last year liberalizes Yugoslavia's economic relations with other countries to a considerable measure.

Foreign credit may be incurred for by enterprises, by authorized banks, and by the National Bank of Yugoslavia. Foreign credit contracts may also be concluded by the Federation in accordance with the decision of the Federal Assembly, which determines the purpose and amount of credit, and the funds with which it is to be repaid.

The act also regulates some current procedures pertaining to credit arrangements concluded abroad, in the first place the underwriting of the liability to the foreign creditor that the Yugoslav debtor will redeem his loan in the stipulated times and in the agreed manner. It also includes the underwriting of credit export risks, which may be done both by the Insurance Office and by a juristic person authorized to do so by special Federal regulation.

Enterprises are foremost among takers of credit. Their role is predominant, not only because of the degree of autonomy they enjoy, but also because of the foreign-exchange system which presumes increasing liberalization in business affairs with foreign partners. During the transition, until the dinar becomes convertible, an enterprise's credit ability will be determined in two ways: according to the size of its funds (amortization, or rather that part of it which may be used to purchase

foreign exchange), and according to the amount of foreign exchange it has earned, which may be used for any type of payments.

VARIOUS LANGUAGES — COMMON EDUCATION

Yugoslavia is a multi-national community, made up of Serbs, Croats, Slovenes, Macedonians and Montenegrins and of eighteen ethnic groups and nationalities. The most numerous are the Albanians, Hungarians and Turks, the number of Slovaks, Rumanians, Bulgarians, Italians, Czechs and Ruthenians and other nationalities being smaller.

Special attention is given to education in the nationality languages. Substantial funds are spent in the first place to expand the school network and to train teachers. At present there are 917 schools with over 160,000 pupils who are taught in Albanian. Besides this, there are thirty secondary schools with over 6,000 pupils and 14 high schools for Albanians. The Hungarian nationals have 230 elementary schools attended by almost 50,000 pupils, twenty-three secondary schools and seven high schools. The Italians have 27 elementary schools, one secondary and five high schools; the Rumanians 34 elementary, one secondary and one high school, etc. Thus schools in which the main language is one of the nationality languages are attended by over 250,000 pupils, who are taught by almost 9,000 teachers.

One of the special features of the Yugoslav school system is that there are schools in which children of different nationalities study together. Educationists have for years experimented and done other work to make these school operate efficiently. In some parts bi-lingual schools have been working for more than ten years. The schools in which children of various nationalities are educated are called territorial schools.

At present there are 575 schools with instruction in two or more languages. The territorial schools are most numerous in Serbia, where there are 425, in Macedonia (109), while there are not so many in Croatia, where there are only 13, in Montenegro (5) and in Slovenia (7).

Besides this, in some of the republics there are also secondary schools in which

instruction is given in two or more languages. There are quite a number of schools of this sort in Yugoslavia — 26 high schools; 24 technical and other vocational schools, 15 teachers' training schools, etc. They are attended by many boys and girls of various ages.

SEMINAR IN SLOVENE LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE

The Department of Slavic Languages and Literatures at the Philosophical Faculty of the University of Ljubljana has been arranging regular summer seminars in Slovene language, literature and culture. The seminars are intended for foreign scholars and cultural workers and students in Slavic studies. Some conversation classes will give them an elementary knowledge of the Slovene language, and others will provide an extension of the knowledge of the Slovene language, literature and culture, which are historically connected to the Slovene national area.

There will be five parallel conversation classes this year. Such a division was dictated by the desire to intensify the studies and also by the fact that participants' knowledge of the Slovene language differs. Because of this new form the conversation classes will be more easily adapted to different degrees of knowledge. All the courses will also include language and stylistic interpretations of selected works of art.

Lectures include the topics that are mentioned above in the introductory paragraph. Language lectures deal with some problems of the Slovene literary language, Slovene dialects and of the Slovene-Slavic language relationship.

Literature lectures are this year dedicated to the development and characteristics of the Slovene drama; one lecture will give a basic survey of Slovene literature.

The third group of lectures includes themes from old Slovene history, music, and folk-art.

On the main two-day excursion the participants should get acquainted with the North-Eastern Slovenia and its cultural tradition (Ravne na Koroškem, Maribor, Ljutomer, Ptuj). There will also be arranged two half-day excursions to the more immediate surroundings of Ljubljana.

LES NOUVELLES

All the lectures will be duplicated and summaries in the English and Russian languages will be available for the participants free of charge.

The seminar lasts for 13 days. The participants should plan to arrive on 30 June and to depart on 14 July 1968. The committee in charge of the seminar has at its disposal some scholarships for free admission to the seminar (travelling expenses not included). Other applicants may participate in this seminar if they pay their own expenses or if their expenses are paid by the institution where they work or if their expenses are covered by other foundations. There is no quota to be paid for the seminar.

The expenses for lodging as arranged by the organizers of the seminar (double bedded room, hot and cold water) will be about 240 new dinars for 15 days. The total expenses for full board for 15 days as arranged by the organizers of the seminar is about 690 new dinars or \$55,2 (1 \$ USA = 12,5 new dinars).

Enquiries for further information should be addressed to:

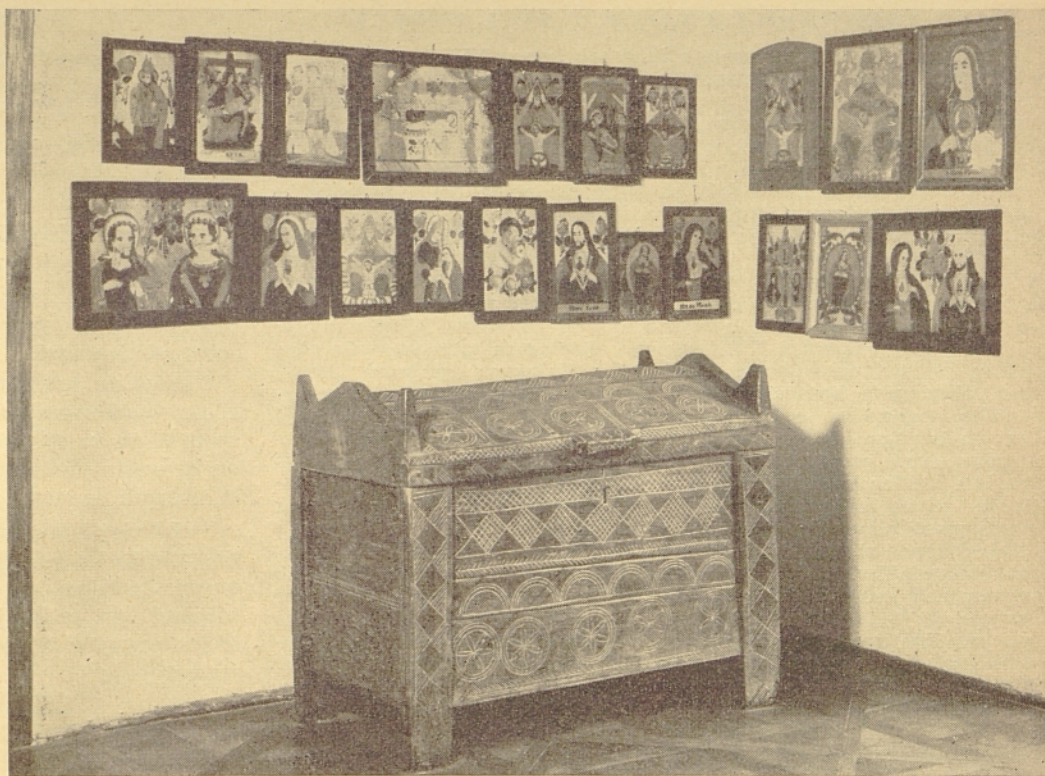
Oddelek za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Ljubljana, Aškerčeva 12/II, SFR Jugoslavija.

Accompanying application forms should also be sent to this address.

“BATTLE OF THE NERETVA”

There is no film in the history of Yugoslav motion-picture production that has attracted so much attention in its making as the “Battle of the Neretva”. This is no wonder, for every citizen of Yugoslavia, every child in elementary school, is familiar with this historic battle from the second world war, fought in the National Liberation War of Yugoslavia. Since it was a terrible and a magnificent battle for the saving of the wounded, it was one of the most glorious and most humane battles, in which the fate of the Revolution was at stake.

For this reason, because of the exceptional significance and popularity of the battle of the Neretva, it is easy to understand that it will be a great historical spectacle, the costliest Yugoslav picture, with thousands of extras and many famous stars from Yugoslavia and abroad.

Stare slike na steklo so danes znamenitost, ki se je razveseli vsak zbiralec starin in vsak muzej. Na sliki: detajl iz muzeja v Murski Soboti

Les vieilles peintures sur verre sont aujourd'hui des curiosités dont se réjouit tout collectionneur d'antiquités et tout musée. Sur l'image: détail du musée de Murska Sobota

LES PLANCHES DE DEVANT DES RUCHES SLOVÈNES — UNIQUES AU MONDE

L'exposition des planches de devant des ruches de l'année dernière à l'Institut Ethnographique de Ljubljana, organisée par le dr. Gorazd Makarovič, a suscité un grand intérêt; de cette exposition on a écrit aussi à l'étranger. Ainsi, de nombreuses institutions ethnographiques européennes ont commencé à s'intéresser à la collection. La première institution qui organisa l'exposition des planches de devant des ruches slovènes à l'étranger, fut le Musée d'art populaire de Bâle, le plus grand du genre en Suisse. L'exposition devait être ouverte jusqu'au 7 avril; elle sera cependant prolongée jusqu'au 19 mai à cause du grand intérêt du public et des spécialistes.

Les journaux suisses ont publié une série d'articles élogieux sur la collection des

planches de devant des ruches slovènes. L'exposition — selon ces articles — nous fait connaître les exemplaires choisis d'une peinture populaire, unique au monde. Cette peinture fut créée de la moitié du 18e siècle au début du 20e siècle sur un petit morceau de la Slovénie, la Carniole. Nulle part au monde qu'en Haute Carniole, en ces temps-là, le rucher plein n'était le signe de l'aisance. C'est pourquoi, les paysans de la Haute Carniole faisaient peindre les planches d'entrée des ruches de motifs populaires et pieux. Tout comme Anton Janša était alors l'unique personnage enseignant à la Vienne impériale l'apiculture, les planches de devant des ruches slovènes étaient un trésor culturel unique. Plus de six cents motifs différents représentent le trésor le plus grand de l'art populaire européen.

De Bâle, l'exposition ira à Neuchâtel, Anvers, Hambourg, Vienne, Belgrade et peut-être même à Washington.

RAST SLOVENSKE KNJIGE V XVII. STOLETJU

Predvsem Trubarjeva zasluga je, da ob koncu XVI. stoletja nismo imeli samo bogate bere slovenskih in protestantskih knjig, prevodov svetega pisma, katekizmov, pesmaric, cerkvenega reda in podobno, marveč tudi že slovnični popis slovenskega jezika ter prvo zbirko slovenskega besednega gradiva, zbrano v slovarju, v katerem so bile slovenske besede razložene z latinskimi, italijanskimi in nemškimi pomeni. Jezik prvih slovenskih knjig je bil ne le bogat besedja in razgiban v vseh drugih izraznih sredstvih, za njegovo podobo je pomembno predvsem to, da je bil izoblikovan po estetskih zakonitostih časa. Trubarjeva beseda je renesančno resna, stroga, a kljub strogosti topla. Drugi protestantski pisci so se zgledovali pri Trubarju, čeprav so njegovo besedo spreminjali in njegov slog razvijali.

Razvoj slovenske knjižne besede se je v tej smeri lahko nadaljeval šele v drugi polovici XVII. stoletja. Razlog za to so zunanje okoliščine: pregon protestantov je knjižno dejavnost pretrgal Tomaž Hren, pisec prve katoliške knjige XVII. stoletja, je prišel iz protestantske družine in je hodil v protestantske šole, razen tega pa je v svojih Evangelijih inu listutih predvsem priredil Dalmatinovo sveto pismo. Tudi druge zunanje okoliščine prve polovice XVII. stoletja niso bile naklonjene slovenski knjigi. Tiskarne ni bilo, katoliški duhovniki pa se tudi niso združevali v kakšnem resnejšem gibanju z nalogo pisati slovensko.

Sele konec stoletja se je položaj spremenil. Iz potrebe po slovenskih evangelijih in listih je Schönleben priročnik izdal v nekoliko spremenjeni jezikovni podobi. Spremembe pa še zmeraj niso toliko bistvene, da bi spreminjale izročilo knjižnega jezika, kakor je bilo pred sto leti uveljavljeno pri protestantih. Jezikovna stališča posameznih piscev so sicer kaj različna, Hren skuša odpraviti nekatere izposojenke iz nemščine, Schönlebnu se zdi prav pisati po domače. Vendar ne Hren in tudi ne Schönleben nimata prave opore za svoja stališča in pisanje.

Slogovno razpoloženje je bilo sedaj že drugačno: iz strogega renesančnega besedila so razvili živo in razgibano baročno besedno kipenje. Vendar s tem ni mogoče razumeti neorganiziranega kopičenja besedja: pisatelji so v besedilih vseh vrst na različne načine bralca varno peljali skozi labirint svojih misli, podob, skozi zapletene primere do zaključnega spoznanja, ki naj bi ga bralec po taki poti dojel predvsem s čustvom. Pri takem pisanju so bili seveda navezani same nase: slovnic ni bilo, šol tudi ne in slovenščina še zmeraj ni bila prvi občevalni jezik izobražencev. Zaradi tega so slovenski baročni pisci bolj enotni v osnovnih slogovnih zakonitostih kakor v slovnic in v pravopisu. Toda tudi v slogu je treba spoznati dva tipa slovenskih baročnih besedil: zmernejšega v ljubljanskem središču in razgibano, celo razvlečeno; a vendar plastično besedo Janeza Svetokriškega, katerega pridige nas v petih zajetnih zvezkih opozarjajo na temperamentno besedo pisca iz slovenskega zahodnega obrobja.

Čeprav je Janez Svetokriški skoraj bolj znan od središčnih baročnih piscev, Kastelca, Rogerija in Basarja, vendarle prislusnimo odlomku njegove binško pridige:

Ali gdu se ne bo čudil, kadar bo premislil, de pole Sampson je bil taku slab ratal, de filisteri so bili njega lahko premogli, s štrikami inu ketnami so ga bili zvezali, oči zdrlji, v keho djali, inu persilili de enu malensku kolu, kakor ena živina je mogel obračat. Od kod pride tebi o Sampson! de ti si zdaj tako slab ratal, kateri poprej si bil ta nar močnejši? Ah zakaj s. Duh je njega zapustil! Ali zakaj s. Duh ga je bil zapustil? Zamerkajte de od začetka Sampson je v strahu Božim živil, skrbnu zapuvid Božjo deržal, vsih perložnosti, katere bi bile mogle njega v greh perpraviti se je varval, zatoraj dokler mu je bil Bug prepovedal vinu piti, grozdje jesti, nej hotel po vinogrdu pojti, temuč po gozdu, de si lih je vedil de tamkaj levi prebivajo. Itd.

Sproščeno pripovedovanje bi seveda terjalo razsežno znanje knjižnega jezika. Kjer izročilo ni moglo pomagati, je bil Svetokriški navezan nase in tudi tako moramo razumeti zunanjo spremembo jezikovne podobe v primerjavi z renesanso. Kljub razrahljani jezikovni disciplini piscev pa se je v dolgem razdobju baročnega slogovnega razpoloženja — skoraj do druge polovice XVIII. stoletja — rast slovenske knjižne besede nezadržno nadaljevala.

Breda Pogorelec

V FRIZERSKEM SALONU

Helene stopi v frizerski salon, kjer so brneli aparati za sušenje las in kjer so se spretno sukale frizerke. Koliko jih je že pred njo! Saj še do poldne ne bo prišla na vrsto. Mlada frizerka, ki je na najbližjem stolu česala dekle z dolgimi svetlimi lasmi, je opazila, da se bo Helene zdaj zdaj obrnila in odšla, zato ji je prijazno rekla:

»Želite vodno ali trajno?«

»Vodno,« odvrne Helene, »samo bojim se, da bom morala predolgo čakati. Ob pol dvanajstih imam na pošti medkrajevni telefonski pogovor, zato bi morala biti gotova najpozneje do četrta na dvanajst.«

Frizerka je pogledala na stensko uro nad prvim ogledalom in se spodbudno nasmehnila. »Brez skrbi,« je rekla »da boste opravili že do enajstih. Kar sedite. Samo dve stranki sta še pred vami, potem vam vajenka opere lase, jaz vam jih bom navila in posušili se vam bodo v dvajsetih minutah.«

Helene je še malo pomislila; nekaj minut je še do pol desetih. Menda bo res šlo. Pokimala je ljubeznivi frizerki in sedla za okroglo mizico pri oknu. V roke je vzela ilustrirano revijo in začela listati po njej. Vsenaokoli je šumelo delo in tekel je pridružen pogovor. Helene se je naslonila nazaj in prijetno vznemirjena čakala.

SLOVENE FOR YOU

Arranged by Nada Vitorović

AT THE HAIRDRESSER'S

When Ellen entered the beauty parlor, hairdressers were buzzing and hairdressers moving about deftly. There were so many women before her that her turn would hardly come before noon. The young hairdresser, who was combing the long, fair hair of the girl sitting on the nearest chair, noticed that Ellen was on the point of turning about and leaving. Therefore she said affably:

"Do you want a water or a permanent wave?"

"A water wave", answered Ellen, "but I'm afraid I'll have to wait too long. I have a long distance call at the post office at 11:30 and should, therefore, be ready to leave until 11:15, at least."

The hairdresser looked at the wall clock above the nearest mirror and smiled reassuringly. "Don't worry, she said, "it'll have been done by o'clock. Just take a seat. There only two ladies before you, then an apprentice will wash your hair and I'll curl it. It'll be dry in twenty minutes."

Ellen considered it for a while; there were still a few minutes left to 9:30. It might be done. She nodded to the king hairdresser and sat down at the round little table by the window. She took a copy of an illustrated magazine and started turning over its leaves. The place was humming with activity and faint talk. Ellen leaned back and waited excitedly.

Ordinal numbers

Ordinal numbers are definite adjectives that name positions in a series. The relation of form is between the ordinal and cardinal numbers very simple. With the exception of *prvi, prva, prvo* (first), *drugi* (second), *tretji* (third), *četrti* (fourth), and *stoti* (hundredth), we form all the other ordinal numbers by adding the ending *-i, -a, -o* to the cardinal numbers: *pet : peti, deset : deseti, dvajset : dvajseti*, etc. The ordinals *pêti, šesti, sedmi, ôsmi, deveti, deseti, and stôti* have open root vowels which are close in the corresponding cardinal numbers: *šest, sedem*, etc. The ordinals *sedmi* and *osmi* are without the semivowel *e*.

Compound ordinals are written together and only the last part of the numeral gets the form of the ordinal, e. g. 527. (a period is used when written in figures) — *petstosedemindvajseti, 1315. — tisočtristopetnajsti*.

Ordinals are used mostly in dates, in citing a place in a competition, paragraphs and similar: 8. IX. 1962 (day month, year) — *osmega devetega tisočdevetstodvainšestdeset*, or 8. septembra 1962; *na tekmi je zasedel drugo mesto* (he was second), *petindvajseto mesto*; 3. odstavek 67. člena — *tretji odstavek sedeminšestdesetega člena* (the third item of paragraph 67).

The use of numbers in telling the time: The question *Koliko je ura?* (What's the time) is answered with cardinals, e. g. *devet* (9), *četrt na deset* (9.15), *devet in dvajset minut* (9.20), *pol desetih* (9.30), *tri četrt na deset* (9.45), *deset minut do desetih* (9.50).

The questions *Kdaj?* (When) and *Ob kateri uri?* (At what time) are also usually answered with cardinals in the case a preposition requires, e. g. *ob ôsmih* (at 8), *ob enajstih, ob dveh, ob eni (enih), ob četrt na tri, ob pol ôsmih, ob tri četrt na pet*. Ordinals instead of cardinals may however be heard in colloquial speech, eg. *pridem pet minut pred deveto* (I'm coming at 8.55), *po deveti (uri), po drugi (uri)*.

Prepositions

There are two prepositions used with the Accusative case only: *skoz* or *skozi* (through), and *čez* (over, across). *Skozi zid se prebije* (He/she/it breaks through the wall). *Čez glavo mu je zrastel* (fig. He's grown over his head). *Sel je čez cesto* (He went across the street).

Some prepositions are used with two cases. The prepositions *na* (on, onto), *ob* (by, against), *po* (for, along), *v* (in, to, into) are used in the Accusative case when answering the question *kam?* (where to), and in the Lokative answering the question *kje?* (where). Examples: *Vrabec zleti na vejo* (the sparrow flies on a branch). *Vrabec čepi na veji* (the sparrow is squatting on a branch). *Z glavo je udaril ob drevo* (he knocked his head against a tree). *Stoji ob drevesu* (he's standing by a tree). *Gre po vodo* (she goes to fetch water — she goes for water). *Hodi po vodi* (he's walking in water). *Hodi po cesti* (he's walking along the street). *Prišel je v sobo* (he came into the room). *Sedi v sobi* (he's sitting in the room).

LE SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE

Adapté par Viktor Jesenik

AU SALON DE COIFFURE

Hélène entra au salon de coiffure, où bourdonnaient les appareils pour le séchage des cheveux et où les coiffeuses tournoyaient adroitement. Combien il y en a déjà avant elle! Son tour ne viendra pas jusqu'à midi même. La jeune coiffeuse qui, près de la chaise la plus proche, peignait une jeune fille aux longs cheveux clairs, remarqua que d'un instant à l'autre Hélène allait se retourner et partir; c'est pourquoi elle lui dit aimablement:

«Vous désirez une ondulation à l'eau ou une permanente?»

«Une ondulation à l'eau,» répliqua Hélène, «seulement j'ai peur de devoir attendre trop longtemps. A onze heures et demie

j'ai à la poste une communication téléphonique interurbaine, je devrais donc être prête au plus tard à onze heures et quart.»

La coiffeuse jeta un coup d'oeil à la pendule au-dessus du premier miroir et sourit avec encouragement. «Soyez sans crainte,» dit-elle, «vous en aurez terminé déjà à onze heures. Asseyez-vous donc! Seulement deux clientes sont encore avant vous, puis l'apprentie vous lavera les cheveux, moi je vous les enroutlerai et ils sècheront en vingt minutes.»

Hélène réfléchit encore un peu; il y avait encore quelques minutes jusqu'à neuf heures et demie. Ça ira probablement. Elle fit un signe de tête à l'aimable coiffeuse et s'assit à une petite table ronde près de la fenêtre. Elle prit en mains une revue illustrée et se mit à la feuilleter. Tout alentour, le travail bruissait, un entretien étouffé suivait son cours. Hélène s'appuya en arrière et attendit, agréablement troublée.

Adjectifs numériques ordinaux

Les adjectifs numériques ordinaux sont des adjectifs d'une forme définie qui marquent la place dans l'espèce. Le rapport formel entre les adjectifs numériques cardinaux et ordinaux est simple. A l'exception des adjectifs numériques *prvi* (*prva, prvo*), *drugi, tretji, četrti* et *stoti*, on forme tous les adjectifs numériques ordinaux en élargissant l'adjectif numéral cardinal par la désinence *-i, -a, -o*; par ex. *pet : peti, deset : deseti, dvajset : dvajseti*, etc. Dans les adjectifs numériques: *peti, šesti, sedmi, ôsmi, deveti, deseti* et *stoti*, les voyelles de base sont ouvertes, tandis qu'elles sont fermées dans les mêmes adjectifs numériques cardinaux (*šest : šesti, ôsem : ôsmi, stô : stôti*). *Sedmi* et *osmi* n'ont pas d'e muet.

On écrit les adjectifs numériques ordinaux ensemble et seule la partie finale de l'adjectif numéral reçoit la forme ordinale, par ex. 527e — *petstosedemindvajseti, 1315e — tisočtristopetnajsti*.

On emploie les adjectifs numériques ordinaux le plus souvent pour les dates, la citation des places dans les compétitions, les articles et semblable: 8. IX. 1962 (*osmega devetega tisočdevetstodvainšestdeset*) ou 8. septembra 1962; *na tekmi je zasedel drugo mesto, petindvajseto mesto* (à la compétition il a occupé la 2e place, la 25e place); *tretji odstavek sedeminšestdesetega člena* (3. odstavek [alinéa, paragraphe] 67. člena [de l'article 67]).

Emploi des adjectifs numériques à l'indication de l'heure: A la question: *Koliko je ura?* (Quelle heure est-il?) on répond par les adjectifs numériques cardinaux, par ex. *pet, šest in dvajset minut* (6.20), *četrt na deset* (9.15), *pol treh* (2.30), *tričetrt na dvanajst* (11.45), *deset minut do sedmih* (6.50). A la question *Kdaj?* (Quand?) (*Ob kateri uri?* [A quelle heure?]) on répond ordinairement aussi par un adjectif numéral cardinal, mis au cas exigé par la préposition, par ex. *ob ôsmih, ob enajstih, ob dveh, ob eni (enih), ob četrt na tri, ob pol ôsmih, ob tri četrt na pet*.

Mais dans la langue parlée se sont fixées aussi les liaisons avec l'adjectif numéral ordinal, par ex. *pridem pet minut pred deveto, po deveti (uri), po drugi (uri)*.

Prépositions

Les prépositions *skoz* (*skozi*) (par, à travers) et *čez* (par, à travers, par dessus) ne s'accordent qu'avec l'accusatif. *Skozi zid se prebije*. (Il se fraye un passage à travers le mur.) *Čez glavo mu je zrastel*. (Il lui a poussé par dessus la tête.)

Certaines prépositions s'accordent avec deux cas. Ainsi les prépositions *na* (sur), *ob* (près de, à), *po* (sur, après) et *v* (dans) exigent l'accusatif à la question *kam?* et le locatif à la question *kje?* Exemples: *Vrabec zleti na vejo*. (Le moineau s'envole sur la branche.) *Vrabec čepi* (est accroupi) *na veji*. *Z glavo je udaril ob drevo*. (De la tête il a heurté à l'arbre.) *Stoji ob drevesu*. (Il est debout près de l'arbre.) *Gre po vodo*. (Il va chercher de l'eau.) *Hodi po vodi*. (Il marche dans l'eau.) *Stopil je v sobo*. *Sedi v sobi*.

LES NOUVELLES

UNE ACTION CULTURELLE EXTRAORDINAIRE

Afin d'embellir nos foyers slovènes, les lieux de travail et les locaux à l'aide d'œuvres d'art originales des créateurs contemporains des arts plastiques, la rédaction de la revue culturelle «Naši razgledi» (Nos vues) a procédé à un concours attrayant: au prix — inférieur à la moitié du prix d'exposition — de 200 nouveaux dinars, nous pourrions commander les gravures originales de six artistes slovènes. De la première série font partie les œuvres d'art de Bernik, Debenjak, Jemec, Makuc, Meško et Pogačnik. Les gravures seront imprimées manuellement en impression profonde en plusieurs couleurs seulement en cinquante exemplaires, qui seront numérotés et munis de la signature de l'auteur.

On prépare déjà la série suivante, qui comprendra les œuvres de Bogdan Borčič, Jože Horvat-Jaki, Dževad Hozo, Božidar Jakac, France Mihelič et Karel Zelenko — œuvres d'art de créateurs de renom, ayant obtenu des prix dans le pays et par le monde.

LES GRANDS PROJETS DE LA RADIO- TÉLÉVISION DE LJUBLJANA

L'activité de la radio et de la télévision de Ljubljana s'est tellement déployée au cours des dernières années que la maison, dans laquelle sont projetées et exécutées les émissions de la radio et de la télévision, est déjà depuis longtemps trop étroite. C'est pourquoi on a commencé il y a des années déjà à faire des projets pour la construction d'un nouveau centre de la RTV, qui s'élargirait au centre même de la ville, de l'édifice actuel de la rue Tavčar jusqu'à la Resljeva cesta même. Douze projets ont été envoyés au concours — deux d'entre eux ont été retenus. De ces projets on établira un projet définitif qui sera le plus convenable au travail et au développement ultérieur de la Radio-Télévision de Ljubljana. Le nouveau centre donnera à ce secteur urbain un cachet nouveau, particulier. A côté des locaux de travail, le projet prévoit aussi une grande salle des concerts qui depuis longtemps déjà manque à notre ville, et encore des locaux commerciaux et artisanaux, des emplacements de parking et des garages.

L'établissement de la Radio-Télévision de Ljubljana remet depuis trois ans déjà presque le tiers de ses revenus au fonds d'investissement, en sorte qu'il pourra commencer, avec ses propres ressources et les crédits bancaires convenus, les travaux de bâtiment de la première phase dès que les projets de construction seront exécutés.

«LA YUGOSLAVIE» — UN LIVRE POUR CHACUN

Il y a peu de pays au monde qui soient si variés et divers que la Yougoslavie. Sur cette petite partie de notre planète, nous trouvons les caractéristiques régionales les plus différentes de nombreuses contrées du monde: les zones vertes des vallées fertiles sont suivies d'exubérantes chaînes de montagnes rocheuses, parmi lesquelles se cachent les particularités des pays lointains — la forêt vierge intacte et le désert de sable, les fiords scandinaves rêveurs, les images des canyons sauvages américains, l'orient bariolé et l'occident poli.

Maintenant, de la plume du géographe slovène connu, le prof. France Planina, nous avons obtenu un livre qui nous révèle toutes les caractéristiques géographiques de la Yougoslavie, sa nature et ses hommes, notre passé et notre présent. Le livre est divisé en trois chapitres fondamentaux: l'Etat et le pays — les citoyens — le travail et la récréation. L'auteur y décrit dans une langue populaire les qualités de base des régions et des hommes ou des nations dans l'Etat. Il décrit en détail la voie des peuples de Yougoslavie et des minorités nationales, il nous révèle la situation de nos compatriotes au-delà de la frontière de l'Etat, et il nous donne également un aperçu de nos émigrés, dispersés dans le monde entier.

Dans le livre nous trouvons la description des villes les plus importantes et des localités paysannes avec leurs valeurs folkloriques caractéristiques, qui témoignent de la culture spirituelle de nos peuples.

Dans la troisième partie du livre, l'auteur nous présente l'essor économique yougoslave dans les années d'après-guerre. Dans tout le pays ont poussé les géants de l'industrie lourde; de grandes centrales électriques sur les cours d'eau ou

auprès des houillères facilitent et embellissent la vie de nos gens, tandis que des machines modernes aident nos paysans dans les propriétés agricoles sociales et privées. Le nouveau naît de l'ancien, les villes et les villages se transforment. Les musées et les galeries conservent, d'autre part, notre passé historique et culturel et découvrent les créations de nos artistes.

A la formation du contenu du livre ont participé aussi l'éthnologue dr. Boris Kuhar, l'historien dr. Metod Mikuž et le professeur de culture physique Drago Uлага. Les peintres Jože Ciuha et Ive Šubic ont de plus enrichi le livre de 221 illustrations originales, imprimées en quatre couleurs.

Le contenu du livre «La Yougoslavie» est vivant et actuel; il instruit et enrichit de nouvelles connaissances et il est intéressant pour les lecteurs jeunes et vieux, simples et cultivés.

ON RESTAURE LE CHÂTEAU D'ORMOŽ

L'an dernier déjà, on a commencé à restaurer le château d'Ormož; cette année, les travaux se poursuivent à une cadence plus accélérée encore. Dans le château il y a maintenant encore des logements qu'on aimerait supprimer. On a l'intention de restaurer les fresques qui représentent une valeur artistique considérable, mais pour le moment on ne pense pas encore à transformer le château en musée. Jusqu'ici on a restauré déjà l'intérieur, la façade et la toiture. Le château d'Ormož restauré est maintenant tel qu'il était il y a cent ans.

L'an prochain, on a l'intention de restaurer encore la tour et les cheminées. L'idée est née aussi d'aménager la tour du château en belvédère. On est en train d'aménager aussi les alentours du château, surtout le parc, où poussent quelques arbres rares.

UN PETIT MONDE SANS HAINE

Nous avons déjà rapporté que les écoliers de Vinica en Carniole Blanche ont publié le livre «Ecoutez-nous!» qui a eu un grand écho dans le pays et qu'on traduit aussi en langues étrangères. Mais là ne se sont pas arrêtés les efforts des écoliers de Vinica pour la paix dans le monde; ces

derniers temps ils ont entrepris une nouvelle action exigeante.

Sur un bel emplacement derrière leur école moderne il ont l'intention d'ériger une colonie de la paix, comportant des maisonnettes aux dimensions de 4 × 5 mètres. Il y aurait autant de maisonnettes que d'Etats — membres de l'ONU; leur construction et leur aménagement en style national serait financé par chaque Etat particulier. De cette manière, ils pensent construire un monde sans haine en petit, qui à la fois représenterait une curiosité mondiale unique. Les excursions scolaires de tout le pays et aussi de l'étranger viendraient certainement le visiter. Les organisateurs sont déjà en pourparlers à ce sujet avec les représentants de quelques pays.

Les écoliers de Vinica ont en outre l'intention de construire un camping des jeunes au bord de la Kolpa, où à tour de rôle pourraient venir camper les jeunes du monde entier.

UNE CONFÉRENCE INTERNATIONALE DES URBANISTES À LJUBLJANA

Le projet américano-yougoslave pour la planification régionale et urbanistique a organisé fin mars une conférence internationale des urbanistes, où l'on a étudié la coopération internationale dans ce domaine. Les urbanistes ont discuté avant tout de la structure de la planification régionale dans les pays européens et de quelques problèmes spécifiques de la méthodologie de la planification. Les participants ont visité aussi les secteurs au long de l'Adriatique occidentale.

LES COLONIES DE PEINTURE EN SLOVÉNIE

En Slovénie nous avons déjà deux colonies de peinture annuelles — à Izlake et à Škofja Loka; l'été prochain, une troisième colonie s'y adjoindra — à Idrija. Pour la ville minière d'Idrija, où se trouve une des plus grandes mines de mercure au monde, cette colonie sera un grand événement culturel qui pourra influer essentiellement sur le développement de la vie culturelle entière de cette localité.

La première colonie de peinture à Idrija commencera ses travaux à la mi-août; les oeuvres créées seront exposées dans la galerie nouvellement aménagée. L'initiati-

ve de cette colonie fut donnée par le peintre Ive Seljak, aidé pour l'organisation par tous les travailleurs culturels d'Idrija, surtout les jeunes.

POUR DE MEILLEURES RELATIONS ÉCONOMIQUES AVEC LA FRANCE

A Belgrade on a fondé récemment une chambre yougoslave pour le développement de meilleures relations économiques avec la France. On espère que cette chambre apportera une grande contribution à l'élargissement des échanges de marchandises ainsi qu'à la coopération industrielle à long terme entre les entreprises yougoslaves et françaises.

La valeur des échanges du commerce extérieur de l'an dernier entre la Yougoslavie et la France s'est élevée à environ 108 millions de dollars, le déficit yougoslave étant plus grand que l'année précédente. La chambre s'efforcera d'obtenir un équilibre des échanges, tout en développant la coopération industrielle entre les deux pays.

LA REFORMA Y LOS DIVERSOS ASPECTOS DE SU APLICACIÓN

Entrevista con Mika Špiljak, presidente del Consejo Ejecutivo Federal

A juicio de usted, ¿qué es lo más importante en las realizaciones de 1967 que han pasado a 1968?

Destacaré, ante todo, la estabilización, considerando haberla conseguido en un extenso plano y en diversos dominios y, en primer lugar, en el curso del dinar. A los dos años de iniciada la reforma, el dinar sigue manteniéndose firme en el extranjero, lo que es uno de los elementos esenciales de la estabilización. Un segundo elemento importante es que, en el mercado interior, la oferta cubre la demanda e, incluso por vez primera, la oferta es superior a la demanda.

Otro índice, interesante asimismo, de la estabilización, es el ahorro que, en este año, ha aumentado en más de doscientos mil millones para llegar a un nivel de seiscientos cuarenta mil millones de viejos dinars, lo que nos demuestra que los ciudadanos creen en la estabilización. Otro elemento: la balanza de pagos. Si se considera en conjunto —el intercambio de mercancías y de no-mercancías— la balan-

za está equilibrada. La exportación a los países de valor convertible ha aumentado en un aproximado 13%. Dado que este éxito se ha producido en un año caracterizado por cierto estancamiento de los movimientos económicos en Europa occidental, época de una destacada política de proteccionismo y de un cierto encastillamiento, el balance es más favorable aún de lo que indican las cifras.

En los límites generales de la estabilización, nuestra situación ha sido especialmente favorable en la agricultura y en las actividades terciarias, en el turismo y en los servicios en general. La aportación de divisas sin intercambio de mercancías se ha elevado, en 1967, a la suma de 525.000.000 de dólares; y se prevé para 1968 que tal suma llegará a 615.000.000. Esto prueba que dichas actividades han merecido un trato más favorable y que han empezado a introducirse normalmente en el desarrollo económico general del país.

Un importante factor de desarrollo ha sido, en este año, la afirmación cada vez más determinante de la concepción según la cual, la economía debe organizarse por sí misma y sobre bases modernas, llegando a la modernización más rápida posible, puesto que desempeña un cometido dominante en la determinación del ritmo y de la orientación de nuestro desarrollo.

Mucho se ha hablado de cooperación con las industrias extranjeras y de inversión de capital extranjero en nuestro país. A juicio de usted, ¿la situación es favorable para ello?

Durante largos años hemos forzado el intercambio puramente comercial con los países extranjeros, no dando la importancia debida a los intercambios de cooperación industrial y al reparto del trabajo. Sólo en estos últimos años hemos empezado a orientarnos hacia este género de intercambios y a recoger los resultados. Verdad es que el mecanismo y los instrumentos del sistema económico no se prestaban fácilmente a ello, por estar concebidos para las necesidades del intercambio comercial. Nuestra posición es clara: no tenemos grandes probabilidades de aumentar rápidamente los intercambios, a no ser que introduzcamos la cooperación a todo nivel y en todas sus formas.

Savinjska dolina. Foto: Joco Znidaršič

En ese sentido hemos preparado ya una serie de reglamentos pero debemos modificar el mecanismo para que se preste a las cooperaciones industriales; y no sólo al objeto de cooperar con los países desarrollados sino, también y sobre todo, con los que se realizaba a base puramente comercial o a base de créditos de inversión. Construimos fábricas en esos países sin preocuparnos, después, de cómo están regentadas, de cómo realizan sus ingresos y de cómo podrán, en fin, reintegrarnos los créditos que hemos concedido. Debemos establecer otro sistema de intercambio con los países no-desarrollados: a la par que construimos una fábrica debemos considerar su gestión, hacernos cargo durante un tiempo determinado por lo menos de la responsabilidad de su rentabilidad, de la colocación de su producción, del pago de anualidades para reembolso del crédito; actuar, por lo menos, tal como prevé nuestra ley para cooperar con los coopartícipes extranjeros, es decir, organizado el trabajo en contacto con los países no-desarrollados, haciendo que intervenga su capital, sus deberes y su responsabilidad.

Se ha hablado, también, de la participación del capital extranjero, en pequeña proporción hasta ahora, ¿es exacto?

La ley relativa al capital extranjero data de este año. Y debemos precisar sin demora que carecemos de experiencia, y que nuestros coopartícipes extranjeros tampoco la tienen en cuanto a nosotros. Estamos, pues, en período, de consultas y de comprobaciones. Actualmente mantenemos entrevistas concretas, tratando de más de veinte proyectos con los países del oeste y con países socialistas, pero ningún acuerdo ha llegado aún a conclusión. Creemos que no tardarán en cristalizarse y que, entonces, será el momento de hablar concretamente de esos problemas, basándonos en nuestras primeras experiencias. Sin embargo, no hay que esperar resultados inmediatos.

Dícese que hay dificultades en cuanto al coeficiente de reserva. ¿Acaso no hay seguridad de que baste para garantizar la salida del beneficio del coopartícipe extranjero?

Es, en efecto, un elemento de limitación, pero no es la razón de la inexistencia de

contratos hasta hoy. No hay que olvidar, empero, que existe una cláusula en la ley que da al Consejo ejecutivo federal el derecho de intervenir en casos especiales y sancionar acuerdos especiales.

UN PEQUEÑO MUNDO SIN ENEMISTAD

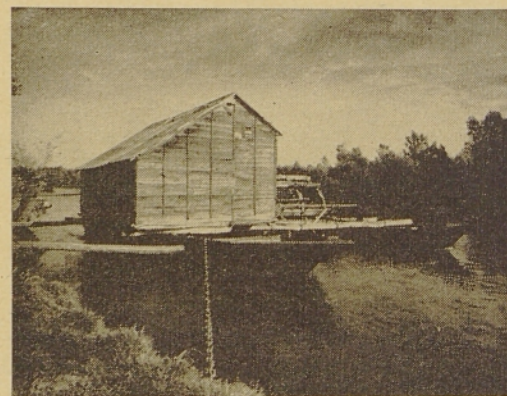
Ya hemos comunicado que los escolares de Vinice, en Bela Krajina, han publicado un libro titulado: «Escúchenos» que tuvo una repercusión en el país y también ha sido traducido a lenguas extranjeras. Con ésto, la labor de estos escolares por la paz en el mundo no está terminada ya que hace poco, se han decidido por nuevas acciones.

En el lugar destinado para su moderna escuela piensan construir la ciudad de la paz con casitas del tamaño 4×5 m. Las casitas serían tantas cuantos son los países miembros de la ONU. Su construcción y equipamiento sería financiada por cada país. De esta manera piensan construir, en miniatura, un mundo sin enemistad que representará, al mismo tiempo, el único ejemplo mundial.

Seguramente lo visitarán excursiones escolares de todos los puntos del país y también del extranjero. Los organizadores ya mantienen conversaciones con los representantes de algunos países.

Los escolares de Vinice piensan construir también un campamento para jóvenes junto a Kolpa a donde podrán ir a Kolpa a donde podrán concurrir jóvenes de todo el mundo.

Mlin na Muri

Seminar za slovenski jezik, literaturo in kulturo

Oddelek za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani prireja redne poletne seminarje za slovenski jezik, literaturo in kulturo. Seminarji so namenjeni tujim slavistom, znanstvenim in kulturnim delavcem ter študentom: posredujejo naj jim osnovno znanje slovenskega jezika, hkrati pa omogočijo tudi poglobljanje njihovega poznavanja slovenščine, slovenske besedne umetnosti ter kulture, ki je zgodovinsko vezana na slovenski narodni prostor.

Delo v lektoratu bo letos potekalo v petih vzporednih tečajih. Takšno razdelitev je narekovala težnja po intenzivnejšem študiju, hkrati pa tudi dejstvo, da je predhodno poznavanje slovenščine pri različnih udeležencih seminarja različno; lektorat se bo v novi obliki laže prilagajal različnim stopnjam zahtevnosti.

Predavanja zajemajo v naslovu seminarja omenjena tematska območja. — Lingvistična predavanja obravnavajo nekatere probleme slovenskega knjižnega jezika in njegove zgodovine, nekatera narečja ter primerjalne teme iz slovensko-slovanskih jezikovnih odnosov.

Literarno zgodovinska predavanja so v letošnjem programu posvečena razvoju in značilnostim slovenske dramatike, po eno predavanje pa je namenjeno okvirnemu zgodovinskemu orisu slovenske književnosti.

Dopolnilni program predvideva ogled kulturnih in zgodovinskih znamenitosti Ljubljane, obisk muzejev in galerij, srečanje s slovenskimi književniki, prevajalci in drugo.

Osrednja dvodnevna ekskurzija naj bi udeležence seznanila s severovzhodno Slovenijo in njeno kulturno tradicijo (Ravne na Koroškem, Maribor, Ljutomer, Ptuj). V programu sta še ena ali dve popoldanski ekskurziji v bližnjo ljubljansko okolico.

Vsa predavanja bodo ciklostilno razmnožena, s povzetki v angleškem in ruskem jeziku, ter razdeljena udeležencem brezplačno. Seminar bo trajal 13 dni; dan prihoda je 30. junij, dan odhoda je 14. julij 1968. — Pripravljalni odbor ima na voljo več štipendij za brezplačno udeležbo na seminarju (niso pa vanje všteti potni stroški).

Stroški za prenočišče v organizaciji prireditelja (dvo-posteljna soba, topla in mrzla voda) za petnajst dni znašajo ca. 240 N din. Celotna petnajstdnevna oskrba v organizaciji prireditelja torej ca. 690 N din.

Za podrobnejše informacije se obračajte na naslov: Oddelek za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Ljubljana, Aškerčeva 12/II, SFR Jugoslavija.

Ciril Kosmač — predsednik društva slovenskih pisateljev

Na zadnjem občnem zboru društva slovenskih pisateljev, ko so razpravljali o delu v preteklem letu ter o prizadevanjih za razširjanje slovenske izvirne knjige doma in po svetu, so izvolili tudi nove društvene organe. Za predsednika je bil izvoljen pisatelj Ciril Kosmač (avtor knjige Pomladni dan, Balada o trobenti in oblaku ter številnih novel; naši bralci ga poznajo iz nekaterih odlomkov v Rodni grudi), za tajnika pa sta bila izvoljena Taras Kermauner in Tone Kuntner. Občni zbor je z enominutnim molkom počastil spomin treh članov, ki so umrli v preteklem razdobju — Alojza Gradnika, Vladimira Bartola in Ilke Vaštetove.

Slovenske panjske končnice — edinstvene na svetu

Lanskoletna razstava panjskih končnic v Ljubljanskem etnografskem zavodu, ki jo je pripravil dr. Gorazd Makarovič, je vzbudila mnogo zanimanja; o njej so pisali tudi v tujini. Tako so se za zbirko začele zanimati številne evropske narodopisne ustanove. Prvi, ki je v tujini pripravil razstavo slovenskih panjskih končnic, je muzej za ljudsko umetnost v Baslu, največji te vrste v Švici. Razstava naj bi bila po prvotni zamisli odprta do 7. aprila. Zaradi velikega zanimanja občinstva in strokovnjakov pa bo podaljšana do 19. maja.

Švicarski časopisi so o zbirki slovenskih panjskih končnic objavili vrsto pohvalnih člankov. Razstava — tako pišejo članki — nas seznanja z izbranimi primerki ljudskega slikarstva, edinstvenega na svetu. Nastajalo je od sredine 18. do začetka 20. stoletja na majhnem koščku Slovenije, na Kranjskem. Nikjer drugje v Evropi, le na Gorenjskem, je bil v tistih časih poln uljnjak znamenje blagostanja. Zato so gorenj-

ski kmetje dali poslikati vhodne deščice v panje z najrazličnejšimi ljudskimi in nabožnimi motivi. Tako kot je bil tiste čase Anton Janša edini, ki je na cesarskem Dunaju poučeval Evropo o čebelarstvu, tako so slovenske panjske končnice edinstven kulturni zaklad. Nad šeststo različnih motivov predstavlja največjo zakladnico evropske ljudske umetnosti.

Iz Basla bodo razstavo preselili v Neuchâtel, Antwerpen, Hamburg, Dunaj in mogoče celo Washington.

Šopek slovenskih ljudskih pesmi na plošči

Sodelavci ljubljanskega Glasbeno narodopisnega inštituta že vrsto let skrbe za snemanje slovenskih ljudskih pesmi, vaških pevcev in pripovednikov. Iz svojega bogatega arhiva (okrog 8000 magnetofonskih posnetkov) so izbrali 22 dokumentarnih posnetkov teh pesmi in jih prelili na long play ploščo. Bogastvo in raznolikost slovenske pesmi, njene davne izvire, ki segajo daleč v preteklost, smo zdaj prvič spoznali v taki obliki. Odkrila se nam je vrednota in izvirnost naše pesmi, njena melodiika in ritmika. Izbor pesmi sega na vsa mogoča področja in prikazuje izredno zanimiv izrez iz bogastva naše ljudske pesmi. Na plošči so zbrane različne kresne kolede, balade, jurjevsko koledo, lirske in ljubezenske pesmi, mrliška pesem, šaljive in svatbene pesmi, novoletno koledo in pesem nočnega čuvaja. Posnetki nekaterih pesmi so bili narejeni v Beli Krajini, kjer so pesmi polne stroge obrednosti in želje po rodovitnosti polj, vinogradov, živine in ljudi. Posebno odkritje so pesmi iz Rezije, kjer se je še ohranil eden izmed najstarejših slovenskih dialektov. Ta deželica je zaradi svoje odmaknenosti ohranila staro kulturo, ki jo le redko najdemo v Evropi. Njihove večglasne pesmi ali njihove epske pesmi s svojim preprostim načinom petja pomenijo redkost v Evropi. Svoj poseben značaj imajo tudi prekmurske pesmi. Značilnost slovenskega ljudskega petja je fantovsko triglasno petje: en pevec poje vodilni glas, eden zgornji glas, vsi drugi pa basirajo. Ta način ima več različic, od katerih je najstarejši ohranjen na Koroškem. Vse te različne vrste in oblike petja so zastopane v izboru.

Posebnost plošče je dodatno dokumentarno gradivo. Napisan je komentar vsake pesmi, besedilo, podrobnejša razlaga in včasih tudi krajši notni zapis. Ker je plošča, razen domačim strokovnjakom in ljubiteljem ljudske pesmi, namenjena tudi tujcem, je spremno besedilo prevedeno v nemščino in angleščino.

Plošča je s svojo pristno ljudsko neposrednostjo in iskrenostjo, pa tudi zaradi izvrstne tehnične obdelave (človek komaj verjame, da so vsi posnetki s terena) po pravici zbudila veliko zanimanje tujih muzikologov, zanimiva pa ne bo le za strokovnjaka, marveč za vsakogar, ki mu je pri srcu prava slovenska ljudska pesem.

Izredna kulturna akcija

Da bomo slovenske domove, delovne prostore in lokale odslej lepšali z izvirnimi umetninami priznanih sodobnih likovnih ustvarjalcev, je uredništvo kulturne revije »Naši razgledi« pripravilo razveseljiv razpis: po nizki ceni bomo lahko naročili izvirne grafične liste šestih slovenskih umetnikov. V prvi seriji bodo na voljo umetnine Bernika, Debenjaka, Jemca, Makuca, Meška in Pogačnika. Grafični listi bodo ročno odtisnjeni v večbarvnem globokem tisku samo v petdesetih primerkih in bodo oštevilčeni ter opremljeni z avtorjevim podpisom.

V pripravi je že naslednja serija, v kateri bodo na voljo dela Bogdana Borčiča, Jožeta Horvata-Jakija, Dževada Hoza, Božidarja Jakca, Franceta Miheliča in Karla Zelenka — umetnine uglednih likovnih ustvarjalcev, nagrajenih doma in po svetu.

Veliki načrti

Ljubljanskega radia in televizije

Dejavnost ljubljanskega radia in televizije se je v zadnjih letih tako razmahnila, da je postala hiša, v kateri snujejo in izvajajo radijske in televizijske oddaje, že zdavnaj pretesna. Zato so že pred leti začeli snovati načrte za gradnjo novega centra RTV, ki naj bi se razširil v samem središču mesta, od sedanje stavbe v Tavčarjevi ulici pa vse do Resljeve ceste. Na razpisani natečaj je prispelo dvanajst načrtov — dva od njih sta bila nagrajena — iz teh pa bodo sestavili dokončnega, ki bo najprimernejši za delo in nadaljnji razvoj

radiotelevizije Ljubljana. Novi center bo dal temu mestnemu predelu nov, svojstven pečat.

Slovenska književnost v tujini

Lep prispevek k spoznavanju poezije v zamejstvu je priročnik za mlade nemške slaviste, prirejen po predavanju, ki ga je imel profesor dr. Slodnjak lani na filozofski fakulteti Münchenske univerze. Izšel je v zbirki Literae slovenicae, neke Münchenske založbe. Zvezek vsebuje pregled slovenske pesniške ustvarjalnosti od prvih sledov pesniškega izraza v 15. stoletju; nato sledijo po vrsti vsa pomembnejša imena od razsvetljenstva do pesnikov današnjega mladega rodu. Čeprav je ta pregled namenjen predvsem tujcem in zahteva kar največjo zgoščenost, je literarno-zgodovinska dejavnost pesnikov pregledno urejena in prinaša poleg bibliografije pesniških knjig tudi značilnosti posamezne pesniške ustvarjalnosti. Založnik je dal temu zvezku še večjo mikavnost s posnetki verzov iz stiškega rokopisa in z naslovnih strani raznih pesniških zbirk.

Znana Leipziška založba Dieterich je pravkar izdala 554 strani obsegajočo knjigo »Jugoslawische Erzähler von Lazarevič bis Andrić«. Prvenstvena zasluga za to novo antologijo pripovedne umetnosti Jugoslavije gre dobremu poznavalcu naših literatur in prevajalcu Cankarja dr. Manfredu Jähnichenu s Humboldtove univerze v vzh. Berlinu. Ta je pripravil izbor in prevedel večino slovenskih tekstov in spisal obsežen uvod. V uvodu, ki priča o avtorjevi široki razgledanosti po naši književnosti, seznanja bralce najprej z zgodovinsko podlago slovstvenega razvoja posameznih narodov. V nadaljevanju svoje uvodne študije se dr. Jähnichen zaustavlja pri posameznih, v njegovem izboru zastopanih pripovednikih. V Antologiji »Jugoslawische Erzähler« je zastopanih 27 avtorjev. Slovensko pripovedno umetnost predstavljajo: Kersnik, Cankar, Juš Kozak, Prežihov Voranc, Miško Kranjec in Ciril Kosmač. Seveda pogrešamo še to ali ono ime, toda vsak izbor te vrste je omejen. Slehernega izmed naših pisateljev je dr. Jähnichen v svojem uvodu primerno karakteriziral. Ob sodelovanju svoje žene je prevedel tudi vse slovenske novele razen Prežihovih »Samorastnikov«.

Vdova po slovenskem pisatelju Lovru Kuharju — Prežihovem Vorancu je dobila v svojo koroško domačijo iz Italije zavitek z italijanskim prevodom čudovitih, otrokom namenjenih Prežihovih »Solzic«. Knjiga »Mughetti« je prva Prežihova knjiga v italijanščini.

Jubilej, ki ni le zgodovina

Preteklo leto je minilo 1050 let od smrti makedonskega in vseslovenskega učitelja in prosvetitelja svetega Klementa Ohridskega. V vsej Makedoniji so bile preteklo leto svečane proslave v počastitev tega jubileja, saj je delo svetega Klementa zapustilo velik vpliv na razvoj makedonskega naroda in še posebej njegove kulture.

Klement Ohridski je bil sprva pomočnik svetih bratov Cirila in Metoda, kasneje, ko se je vrnil v svojo domovino Makedonijo, pa je tam osnoval šolo za širjenje slovanske pismenosti, skozi katero je šlo več tisoč učencev, ki so se kasneje razkropili po več slovanskih deželah. Klementovo abecedo, cirilico, še danes uporablja večji del slovanskih dežel — Srbi, Bolgari in Rusi, poleg, seveda, Makedoncev. Prav duh svetega Klementa je v dneh najtežjega suženjstva Makedoncem pomagal ohraniti narodno zavest in makedonskemu narodu pomagal v težki borbi za duhovno in fizično svobodo.

Makedonsko jubilejno leto je končano. Razen makedonskih kulturno-prosvetnih organizacij so v proslavah sodelovali tudi številni makedonski izseljenci. Misel svetega Klementa Ohridskega pa je še vedno živa in aktualna; še posebej živa je v tem času, ko ponovno oživljajo velikobolgarske težnje, ki hočejo omejiti samostojnost makedonskega naroda.

J. P.

Ansambel bratov Avsenik — v tujini še bolj znan kot doma. V Nemčiji so jim izročili zlato ploščo za dva milijona gramofonskih plošč, do takrat pa so prodali že kar tri milijone plošč z njihovimi pesmimi

Dva milijona Avsenikovih plošč

Dvajsetega februarja so v Nürnbergu v ZR Nemčiji predstavniki firme Telefunken izročili ansamblu Avsenik drugo zlato ploščo. Zlate plošče so prejeli vsi člani ansambla, podelitev pa je bila združena z veliko prireditvijo, na kateri je nastopil slavljenec pa tudi drugi ansambli.

Ansamblu gre velika zasluga za popularizacijo slovenske melodične v tujini, prav tako pa tudi popularizacijo Slovenije kot turistične in glasbene dežele. Sami člani ansambla so ob neki priliki izjavili, da igrajo predvsem to, kar je značilno za Slovenijo, veselo, preprosto in življenjsko. Ansambel Avsenik je pogodbeno vezan predvsem na nastope v ZR Nemčiji, Švici in Avstriji, doma, v Sloveniji nastopa bolj poredko, saj ima prostih terminov le malo. Obljubljajo pa, da se bodo več predstavljali tudi domačim ljubiteljem narodnozabavne glasbe. Prav v tem času pripravljajo novo veliko ploščo, ki bo opremljena z barvnimi fotografijami naše dežele.

»Jugoslavija« — knjiga za vsakogar

Malokatera dežela na svetu je tako pisana in raznolika kot Jugoslavija. Na majhnem delu našega planeta najdemo najrazličnejše pokrajinske značilnosti iz mnogih predelov sveta: zelenim pasovom rodovitnih dolin slede kipeča skalna pogorja, vmes pa se skrivajo posebnosti dahnjenih dežel — nedotaknjen pragozd in peščena puščava, zasanjani skandinavski fjordi, podobe divjih ameriških kanjonov, pisani orient in uglašeni zahod.

Zdaj smo izpod peresa znanega slovenskega geografa prof. Franceta Planine dobili knjigo, ki nam razkriva vse zemljepisne značilnosti Jugoslavije, njeno naravo in ljudi, našo preteklost in sedanost. Knjiga je razdeljena na tri osnovna poglavja: država in pokrajina — državljani — delo in oddih. V njih so v poljudnem jeziku opisane temeljne lastnosti pokrajin in ljudi, oziroma narodov v državi. Podrobno je opisana pot narodov Jugoslavije in narodnostnih manjšin, razkriva nam položaj na-

ših rojakov onstran državne meje, prav tako pa nam daje pregled naših izseljencev, ki so razkropljeni po vsem svetu.

Vsebina knjige »Jugoslavija« je živa in aktualna, poučuje in bogati z novimi spoznanji in je zanimiva za stare in mlade, za preproste in izobražene bralce.

Stoletnica prvega slovenskega tabora

V Ljutomeru so že sredi priprav za proslavo stoletnice prvega slovenskega tabora, ki jo nameravajo počastiti nadvse svečano, saj je ta jubilej pomemben za vso Slovenijo. V mestu pa bo že pred to svečano proslavo v počastitev jubileja vrsta kulturnih prireditev, na katerih bodo sodelovali domači kulturni delavci, dijaki ljutomerske gimnazije, pevski zbori iz sosednih krajev in drugi. V juniju bodo skupaj s proslavami občinskega praznika proslavili tudi 50-letnico bojev za slovensko severno mejo.

O prireditvah v počastitev stoletnice, ki je pomembna za ves slovenski narod, bomo še poročali.

Ferdo Godina: Prekmurje 1941–1945

Pri Pomurški založbi v Murski Soboti je pred nedavnim izšla knjiga, ki kritično osvetljuje politične in gospodarske razmere v Pomurju med prvo in drugo svetovno vojno, podrobno pa so opisane tudi razmere, ki so vladale ob nemški in madžarski zasedbi tega ozemlja.

Knjiga je vsebinsko razdeljena na tri dele: v prvem avtor opisuje začetek narodnoosvobodilnega gibanja v Prekmurju, v drugem delu opisuje razmere, ki so vladale v Prekmurju od leta 1942 do poletja 1944, v tretjem delu pa ponovno oživitve osvobodilnega gibanja.

Študija je brez dvoma pomemben prispevek k zgodovini tega obdobja v Prekmurju ter daje pobudo za nadaljnja proučevanja naših zgodovinarjev, saj je bila narodnoosvobodilna borba v Prekmurju doslej precej pomanjkljivo prikazana. Besedilo dopolnjuje številne dokumentarne fotografije.

V Lendavi bo jeseni dograjena prva etapa novega modernega poslopja dvojezične osnovne šole. Ob dokončani dograditvi bo imela šola blizu 30 učilnic, v njej se bo pa šolalo v slovenskem in madžarskem jeziku okrog 1000 učencev iz mesta in okolice.

Letos bo proslavil desetletnico izhajanja tednik »Népujság« — glasilo občanov madžarske narodnosti v Prekmurju.

**FRANCE BENKO,
SLOVENSKI UMETNIK
V AVSTRALIJI**

»Jugoslovanski restavrator slik ponovno oživlja stare mojstre Melbournu. To je 46-letni Francè Benko, ki se je priselil v Avstralijo leta 1956«, je že leta 1962 zapisal ugledni avstralski list o slovenskem priseljencu, umetniku Francetu Benku. Do takrat pa je moralo preteči precej časa, veliko dela in truda je bilo treba vložiti, da si je slovenski umetnik v tujini pridobil priznanje, ki mu pripada.

Francè Benko se je rodil na Bledu leta 1915, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo. Gimnazijo je končal v Ljubljani, slikarstvo je sprva prav tako študiral v Ljubljani, nato pa cerkveno slikarstvo, restavriranje in konserviranje cerkvene umetnosti na Dunaju. Drugo svetovno vojno je preživel večidel po italijanskih in nemških zaporih. Po vojni je bil najprej v raznih službah, kasneje pa je odprl svojatelje pri arhitektu Jožetu Plečniku v Trnovem v Ljubljani. V tem času je med drugim restavriral stropne freske v grajski dvorani zdravilišča Dolenjske Toplice. Nato je dobil mesto restavratorja v Etnografskem muzeju, opravljal pa je tudi restavratorska dela za Narodno galerijo oziroma za Zavod za varstvo kulturnih spomenikov. Spomladi leta 1955 je odšel na specializacijo v Rijksmuzeum v Amsterdam.

V Rijksmuzeumu je ostal eno leto in študiral restavriranje starih umetnin, seznanil pa se je tudi z najnovejšimi tehnikami restavriranja in konserviranja starih slik in drugih starih umetniških predmetov. Krajši čas si je izpopolnjeval znanje v Gemeente museum v Haagu in v Koninglijke Kabinet van Schilderijen, nato pa je dobil zaposlitev kot restavrator pri Nijstad v Haagu, kjer je ostal do preselitve v Avstralijo. V Holandiji je restavriral samo stare umetnine, dela Jana Steena, Rubensa, Murilla, Botticellija, zbirko umetnin, ki je last kraljice Julijane in princa Bernarda in drugo.

V Avstraliji začetek ni bil lahek. Več let je bilo potrebno, da se je novi priseljenec - umetnik v deželi, ki potrebuje predvsem fizične delavce, uveljavil s svojim delom. Njegova prizadevanja — za katedralo St. Patric v Melbournu je restavriral 40 umetnin, za Australian Gallery 30 umetnin, delal je v Bonython Art Gallery v Sydneyu, za trgovce s starinami, za privatne zbiralce itd. — vse to njegovo obširno delo so najprej opazili nekateri avstralski listi in televizija, ki so začeli objavljati članke in reportaže o njem. Tako ga je odkril tisk in mu pomagal, da je Francè Benko dobil zaslužena priznanja tudi v Avstraliji.

Danes pripravlja Francè Benko še štiri znanstvene razprave iz restavriranja, ki so mu potrebne za končno diplomu, razen tega pa za neko londonsko založbo pripravlja knjigo o restavriranju umetnin. Obremenjuje ga tudi vrsta predavanj v raznih umetniških krožkih, kjer med drugim predvaja tudi barvni film o svojem restavriranju. Vabijo ga v ZDA, kjer naj bi restavriral nekaj ikon in ikonostasov za tamkajšnjo pravoslavno cerkev, vabijo pa ga tudi nazaj v Amsterdam, kjer njegove sposobnosti cenijo in poznajo že dolgo.

Rojaka Franceta Benka smo naprosili, naj nam pove tudi nekaj besed o delu Slovenskega društva v Melbournu, kjer je

Slovenski umetnik Francè Benko, ki si je s svojim delom tudi v Avstraliji pridobil ugled in veljavo. — Izrez iz avstralskega lista, ki je pisal o Benku in o njegovem delu

AN art restorer from Yugoslavia is giving new life to old masters in Melbourne.

He is 46-year-old Mr. France Benko, a vegetarian and Yoga disciple, who migrated to Australia in 1956.

Mr. Benko recently completed his biggest Australian job yet—the restoration of 40 paintings from St. Patrick's Cathedral, Melbourne. The restoration took him a year.

"I like music while I work—especially Wagner and Beethoven," he said when interviewed. "But," he added with a smile, "not the Twist."

Restoration

aktivno sodeloval prva leta po prihodu v Avstralijo. Društvo je v desetih letih uprizorilo okrog 15 slovenskih iger, imelo je vrsto kulturnih in družabnih večerov; rojak Benko pri vsem tem skrbi za lepo urejene kulise. »Vse delo članov društva,« pravi rojak Benko, »je prostovoljno. Naš predsednik Toni Slavič je dober organizator in zna pritegniti Slovence. Filmi iz Slovenije prinesejo med naše ljudi duha slovenske zavednosti in ljubezni do domovine. Časopisi, listi iz domovine in turistično gradivo z lepimi slikami, vse to navezuje Slovence na njihov pravi dom. V vseh slovenskih izseljencih neprestano tli ogenj ljubezni do domovine. Vsakdo bi si rad prihranil kaj denarja, potem pa se vrnil domov. Tako kot je rekla moja pokojna mama: »Le zapomni si, še ptiček rad prileti nazaj, kjer se je zvalil.« To je resnica.«

Delo Slovenskega društva v Melbournu je težko, saj so vsi člani vezani na svoj dnevni zaslužek in živijo daleč drug od drugega. Kljub vsemu pa so si kupili Slovenski dom, za katerega imajo le še nekaj dolga, in vsako leto organizirajo skupino za obisk domovine.

Kako se naši ljudje prilagajajo »novi domovini«, Avstraliji? Predvsem je najvažnejša skrb za zaslužek, za ureditev lastnega doma. Mnogi pa se tudi zgube v teh velikih daljavah. »Prav gotovo,« pravi rojak Benko, »pa se tako kot jaz tudi vsi drugi v svojih spominih radi vračajo v naše planine, v naše vasi, kjer živi slovenski narod, kjer zveni domača beseda, kjer bukev zeleni...«

Naj na kratko omenimo še, da Francè Benko živi v Avstraliji z ženo in hčerko, ki v Melbournu študira umetniško akademijo — slikarstvo. Ko bo dokončala, se nameravajo vrniti v Slovenijo »vsaj za eno leto ali pa za stalno«. Naj zaključimo z Benkovimi besedami: »Morda nam ne boste verjeli, da ni dneva, ko naše misli in želje ne bi bile doma v lepi Sloveniji...« **Jože Prešeren**

FRANCIJA

Obsojamo teroristični zločin v Parizu

V sobotni radijski oddaji za izseljence radi poslušamo novice iz rodne dežele. Veseli smo tudi novic iz dela naših tukajšnjih društev, saj nas je starejših društvenikov vse manj, mladina je pa vse bolj vrasla v tujo deželo, kjer je bila rojena. S takšnimi objavami pa dokazujete, da nas je še nekaj, ki si prizadevamo za živo dejavnost naših društev in naše besede na tujem.

Zbolel nam je naš tajnik Ivan Demšar. Brez njega je težko delati. Tajniške posle pri združenju opravlja s požrtvovalno vnemo že petnajst let. Upamo in želimo, da ga bomo na prihodnji odborovi seji že spet imeli v svoji sredi! Umril je dolgoletni član Združenja Josip Janež iz Vinglesa. Vedno je rad pomagal, kjer je bilo treba. Zavednemu članu naj bo lahka tuja zemlja!

Z bolečino in obenem z ogorčenjem smo izseljenci zjutraj 19. februarja sprejeli vest tukajšnjega radia o terorističnem atentatu na naše klubske prostore pri jugoslovanskem poslaništvu v Parizu. Takoj, ko smo zvedeli za ta teroristični zločin, smo v imenu Združenja Jugoslovancev v severni Franciji poslali sožalno protestno pismo našemu poslaništvu v Pariz. Skrajni čas je, da francoske oblasti naredijo konec tem terorističnim zločinom in krivce temeljito kaznujejo!

Justin Čebul, predsednik Združenja Jugoslovancev v severni Franciji, Lievin

Iskreno sožalje

V Loos-en-Gohelle, v severni Franciji, so v marcu pokopali soprogo predsednika Združenja Jugoslovancev v severni Franciji iz Sal-lauminesa Jožefo Čebul, rojeno Pucel. Pokojna je bila dobra žena in mati in zavedna Slovenka. Ko smo se lani srečali na njenem domu, je sicer tožila, da boleha, a bili smo prepričani, da se ji bo zdravje spet okrepilo. Žal, se to ni uresničilo. Naj bo pokojni lahka tuja zemlja. Njenemu soprogu in vsej družini naše iskreno sožalje!

BELGIJA

Slovenska šola

Dne 21. januarja je imelo Slovensko društvo Slomšek v Eisdeni občni zbor, na katerem smo se pogovorili o delu društva v preteklem letu in o nekaterih načrtih za prihodnje. Izvolili smo tudi nov odbor: za predsednika Stanka Revinška, podpredsednika Milana Globokarja, tajnika Ivana Lipovška, podtajnika Vilija Roglja, za blagajnika Jožeta Mrakiča, drugega blagajnika Ivana Gorjana. Za preglednici računov sta bili izvoljeni Jožefa Globevnikova in Marta Rogljeva, za zastavonoši pa Berto Virant in Jože Mrakič.

V Eisdeni in Zwartbergu največ razpravljamo o ustanovitvi slovenske šole, ki je v naši naselbini zares potrebna. Mladina nas pri tem z vsemi močmi podpira in prepričani smo, da se bodo naši lepi načrti kmalu uresničili.

ŠVICA

Amriswil – slovenska oaza v Švici

Za razliko od večine zahodnoevropskih držav, kjer so zaposleni naši delavci oziroma, kjer živijo naši izseljenci, v Švici do zdaj nismo našli neke strnjene kolonije Slovencev. Naši rojaki so večinoma raztreseni po vsej deželi, stapljajo se v večje skupine tamkajšnjih jugoslovanskih delavcev, pri vsem tem pa niti niso številni (morda nekaj več od 10% vseh Jugoslovancev).

V zadnjem času pa smo izvedeli, da je v okviru Kluba jugoslovanskih državljanov v Švici zaživela posebna, čisto slovenska podružnica. Gre za naše tekstilne delavke (v večini so dekleta in žene), ki so zaposlene v Amriswilu, kakšnih dvajset kilometrov severno od znanege mesta St. Gallen blizu Bodenskega jezera.

Omeniti pa moramo, da tudi za te naše rojake in rojakinje morda ne bi izvedeli, če se ne bi našel med njimi izredno požrtvovalni in

Iz zgodovine krožka št. 9 Progresivnih Slovenk: nekdanja predsednica krožka Frances Vider in sedanja predsednica Tončka Garden sta že pred 15 leti skupaj recitirali Prešernovo »Železno cesto« (zgoraj). Frances Stark, Frances Vider in Mary Andres — zveste sodelavke pri krožku. — Posnetek z družabnega večera Združenja Jugoslovancev v Sev. Franciji (spodaj). — Novi odbor društva Jadran v Merlebach-Freyminu na svoji prvi seji (druga slika spodaj)

Pred novim slovenskim domom, ki ga je ustanovil krožek št. 87 v Herminieju, Penna.; posebne zasluge za ureditev doma ima predsednik krožka in znani glasbenik Martin Serro. Fotografija je iz krajevnega lista, ki je o uspehu Slovencev v tem kraju na široko poročal

sposobni par mladih poročencev Košorok, Darija in Milene. Oba polna volje za družbenim, kulturnoprosvednim delom, pri tem pa oba nardarjena s polno mero občutka, smisla in sposobnosti. V kratkem času sta Darij in Milena Košorok uspela napraviti iz nekaj več od sto naših rojakov pravo kulturno-umetniško društvo. Prireditev v soboto 2. marca je izzvenela kot ena sama domačijska pesem, zabava, kot bi si jo mogli samo želeli nekje pri nas v Sloveniji: dekleta so našturdirala venček narodnih, igralci so zaigrali šaljiv prizor, solistka je improvizirala splet zabavnih — da o duhovitih vložkih med plesom sploh ne govorimo. Brez vseh težav so se vsi navzoči (in dvorana je bila več kot nabito polna) ujeli v ritmu tamkajšnje švicarske godbe na pihala (še en dokaz, da nismo daleč od Švice oziroma od Slovenije!).

Bilo je — nakratko rečeno — prijetno, lepo, kot po naše to zna biti. Naši rojaki pa s tem niso končali, ampak šele začeli. Obetajo nam, tamkajšnjim sorojakom in vsem, ki se jim želijo pridružiti v Švici, da bodo organizirali v bodoče še večje prireditve in to celo z gosti iz domovine.

A. R.

ZDA

Nov slovenski dom v Herminieju

Krožek št. 87 SNPJ v Herminieju, Penna. vse bolj razširja svojo dejavnost. Proti koncu preteklega leta so odprli nov slovenski dom v tem mestu, kar je bil njihov največji uspeh. Na proslavi ob tvoritvi doma je sodeloval tudi Slovenski oktet iz Pittsburgha, slovenska radijska ura, lanska miss SNPJ Linda Serro, med govorniki pa je bil tudi glavni predsednik SNPJ Jože Culkar in član glavnega odbora Michael Kumer.

Slovenians Open New Home In Herminie With Two-Day Celebration This Weekend

A two-day opening celebration this weekend is expected to draw record attendance as SNPJ members and friends assemble at the new Slovenian Home, Third St., Herminie, to mark a new pinnacle of success for SNPJ Lodge 87.

Saturday starting at 9 a.m. will be open house. Junior Keystone Youth Circle 52 will have a display of art and handicraft in the Slovenian room. At 9 p.m. there will be dancing to the music of Jack Tudy and his orchestra in the Keystone ballroom.

Sunday at noon the WLOA Slovene Radio Hour will broadcast live from the Keystone social room. Those present will meet in person Mary Skerlong and Joseph Beltz, the announcers of this program.

Banquet In Afternoon
At 2 p.m. Sunday the banquet honoring the current "Miss SNPJ," Linda Serro, daughter of Mr. and Mrs. Martin Serro, Irwin, will begin. The lodge will also honor its living 50-year members: John Arch, Joseph Battis, Fabian Cividini, Joseph Kopljar, Joseph Klavars, Thomas Kosalec, Joseph Marn, Mary Nemec, Frank Nemec, Louis Prejza, Anna Vozel, Frank Vozel, and Frank Smolich.

On the program will be the Pittsburgh Octet, Savica from West Newton, the Claridge Male Quartet, a Cordovox Instrumental by Joey Lucas of Strabane, and selections by the talented members of Circle 52.

Speakers
Principal speakers will be Joseph L. Culkar, SNPJ national president, and Michael R. Kumer, Universal, national board member and president of Western Pennsylvania SNPJ Federation.

News-Dispatch Photo
AFTER—the new Slovenian Home, with Martin Serro

Prireditev, ki jih prireja krožek št. 87, se udeležujejo tudi člani drugih krožkov iz sosednjih krajev, tako iz Claridgea, Strabana, Johnstowna in od drugod. Ena izmed najbolj uspešnih prireditev v preteklem letu je bil materinski dan.

Predsednik krožka je znani glasbenik Martin Serro, ki ima tudi največ zaslug pri ustanovitvi Slovenskega doma. Krožek izdaja tudi redno mesečno glasilo »Keystonian Horizon«, kjer prinašajo redna poročila o delu v preteklem obdobju, obenem pa obveščajo člane o prihodnjih prireditvah.

Umrla je Stella Peltz

Iz Badena v Pennsylvaniji smo prejeli žalostno novico, da je tam nedavno umrla ga. Stella Peltz, ki je podlegla dolgotrajni zahrbtni bolezni. Kar verjeti ne moremo, da naše živahne Stelle, ki je znala tako lepo zapeti, ni več. Ambridge, Pa., sta skupaj s Frances Rosenbergovo vodili mladinski pevski zbor, ki smo ga bralcem Rodne grude predstavili v naši reviji v aprilski številki lani.

Poleg njenih številnih prijateljev v ZDA bomo tudi mi v starem kraju, ki smo pokojno Stello poznali, ohranili nanjo lep spomin.

Naši izseljenci za svoj rojstni kraj

Čeprav so dolga desetletja daleč od svoje dežele, morda čisto na drugem koncu sveta, naši izseljenci ne pozabljajo domovine. Mnogi se spomnijo svojega rojstnega kraja z bogatim denarnim darilom, da s tem pripomorejo k njegovemu napredku. Tako je ugledni izseljenec Antun Jerković, ki že 67 let živi v ZDA, poslal dva tisoč dolarjev svoji rojstni vasi Ljubači v Dalmaciji, kot prispevek za gradnjo ceste in napeljavo elektrike. Tisoč dolarjev je poslal gradbenemu odboru, po petdeset dolarjev pa vsaki družini v vasi Ljubača, katere člani so s prdestovoljnim delom sodelovali pri gradnji.

Izseljenka Lucija Jurić-Bogatič, ki že pol stoletja živi v Akronu, Ohio, je poklonila svojemu rojstnemu kraju — Kruševu pri Obrovcu v Dalmaciji petdeset tisoč dolarjev za gradnjo zdravstvene postaje, v kateri bo poleg zdravniške ordinacije tudi oddelek za rentgenske preglede in zobna ambulanta. Postaja bo začela delovati že letos. Računajo, da se bo slovesne otvoritve zdravstvene postaje udeležila tudi Juričeva, ki namerava obiskati svoj rojstni kraj.

Jozo Grljevič, doma iz siromašnega dalmatinskega kraja Ošlja, živi v ZDA že od zgodnje mladosti. S trdim delom si je pridobil precejšnje imetje in ni pozabil rodnega kraja. Vsem siromašnim družinam v Ošlju je kupil električne štedilnike. Na lastno pobudo in s svojimi sredstvi je dal zgraditi ob cesti sedem avtobusnih čakalnic za potnike — v Ošlju, Visočanih, Stupi, Imotici, Dužimih in dve v Topolu.

V Fontani smo vedno aktivni

Tu v Fontani imamo kar dosti prireditev. Dne 4. februarja smo imeli zopet letni bazar in kosilo v korist našega slovenskega zavetišča. To ustanovo naši Slovenci radi podpirajo, ker je zelo potrebna in koristna za osamljene Slovence. V domu govore svoj materini jezik in se sploh po domače počutijo. Vsi v odboru se zavedamo, da smo s to ustanovo naredili nekaj res koristnega za naše ljudi. Žal, da nekaj ustanoviteljev že krije zemlja. Posebno Petra Benedicta vsi pogrešamo. On si je res veliko prizadeval, delal in pomagal, da imamo tukaj danes tako lep dom.

Dne 20. januarja je umrl v El Paso Degas velik dobrotnik zavetišča Frank Kronoshek. Od vsega začetka je vedno prihajal na naše prireditve v korist zavetišča in tudi pomagal z velikimi vsotami. Davoral je tudi fontano za svežo vodo, da jo imajo stanovalci na verandi.

Pa še žalostna novica: Toni Resner je v bolnišnici Kaiser. Težko ga je prizadela kap. Vem, da Resnerja dobro poznate, saj je bil lani s skupino iz Fontane na obisku v Sloveniji, obiskal je tudi vaš urad. Bil je dober pevec. V Rodni grudi je bila tudi njegova slika s piknika v Velenju, ko je prepeval, Jože Mlakar ga je pa spremljal s harmoniko.

Vsi njegovi prijatelji mu želimo, da bi vsaj toliko okreval, da bi bil še nekaj časa med nami, saj smo ga vsi imeli radi.

Elizabet Fortuna, tajnica zavetišča

VPRAŠANJA ? ODGOVORI

Nameravam se vrniti v Jugoslavijo

Po 11 letih bivanja v Avstraliji se nameravam za stalno vrniti v Jugoslavijo. Zato se obračam na vas z nekaj vprašanji:

1. Kolikšna je cena gradbenih parcel v okolici Ljubljane, Maribora ali Kopra?
2. V Jugoslaviji nameravam kupiti osebni avtomobil, pa bi rad vedel, če bo dovoljeno to vozilo uporabljati kot taksi. Kakšni pogoji so za pridobitev obrtnega dovoljenja in kolikšen je letni davek?
3. Ali je dovoljeno imeti tovornjak ali traktor in s temi opravljati prevoze?
4. Ali bi imel z dvojnimi ali tujimi državljanstvom iste pravice do pridobitve privatne obrti ali zaposlitve kot drugi državljani?
5. Ali bi mi v Jugoslaviji priznali delovno dobo v Avstraliji v primeru, da poravnam ustrezní prispevek za socialno zavarovanje? Je za pridobitev pokojnine potrebna popolna ali delna delovna doba?
6. Kako je v primeru, da mi posredovalnica za delo ne more dobiti zaposlitve?

M. S., Jarraville, Avstralija

Na vaša vprašanja vam odgovarjamo in svetujemo naslednje:

1. Cena zemljišč je različna glede na to, kje se nahaja. Pri Stanovanjskem podjetju Bežigrad-Moste, Ljubljana, Črtomirova ul. 10, smo zvedeli, da stane 1 m² zemljišča npr. v Zajčnji dobri (občina Moste pri Ljubljani) ali pa na Gmajni in Podborštu (Črnuče pri Ljubljani) do 1500 S din. Parcele so velike od 400 do 600 m². Za vsako parcelo pa je treba poleg tega plačati komunalni prispevek, ki znaša 2 do 2 in pol milijona S din.

Podobno je tudi drugod. Pošljamo vam še naslova dveh Stanovanjskih podjetij: Koper, Trg revolucije št. 12 in Maribor, Grajska 7.

Na vsa tri podjetja se lahko pismeno obrnete še sami in zahtevate podrobnejša pojasnila.

2. V Jugoslaviji boste lahko kupili avtomobil domače proizvodnje ali pa prek tujih zastopstev uvoženi avtomobil, če boste naložili v banko tuja devizna sredstva na devizni račun in preko tega računa plačali avtomobil. Carino se plača v dinarjih.

Na domači občini boste lahko zaprosili za obrtno dovoljenje za taksi-vožnje in ga tudi dobili. Davek odmeri občina po zašluzku iz te obrtne dejavnosti.

3. Dovoljeno je posedovati tudi tovornjak, s katerim bi opravljali prevozníštvo. Glede obrti velja isto kot pod 2. Najbolje je, da se pozanimате pismeno že vnaprej pri občini, v kateri se nameravate nastaniti, če boste lahko dobili obrtno dovoljenje. Ravno tako imate lahko traktor, pri čemer pa obrtna dejavnost ne pride v poštev.

4. Dvojno državljanstvo se pri nas načelno ne priznava. Dopušča se le v izjemnih primerih, če gre za kako imovinsko vprašanje. Jugoslovanskega državljanstva tudi izgubili niste, če niste izrecno prosili za izbris, zato boste v Jugoslaviji tretiran kot jugoslovanski državljan.

5. Rok za priznanje delovne dobe v Avstraliji za nazaj ste zamudili. Pišite pa takoj na Republiški zavod za socialno zavarovanje SRS, Ljubljana, Kidričeva 5, da vam pošlje prijavo od 1. januarja 1968 dalje. Vprašajte vseeno, če bi lahko vplačali prispevke tudi za nazaj. Višino vam bodo sporočili.

6. Po povratku v Jugoslavijo se lahko prijavite zavodu za zaposlovanje, ki vas bo imel v evidenci in vam bo preskrbel delo, ko bo izpraznjeno oziroma prijavljeno kako prosto delovno mesto, ustrezno vašim kvalifikacijam. Podpore vam ne bo izplačeval, pač pa imate prednost glede zaposlitve.

Pri vašem zavetišču ste res delavni, o tem mnogo beremo tudi v vaših listih. Vaša prizadevanja v korist naših ostarelih rojakov so zares hvalevredna. Novica o hudi bolezni našega prijatelja in naročnika Tonija Resnerja pa nas je hudo prizadela. Saj kar verjeti ne moremo, da je naš Toni, ki je bil vedno tako vedre volje in na pesem ubran, tako hudo bolan. Iz vsega srca želimo z vami, da bi se mu stanje izboljšalo. Sporočite mu naše tople želje in pozdrave, ko ga obiščete!

Uredništvo

KANADA

Nov odbor Bratstva in jedinstva

Na občnem zboru Kanadsko-jugoslovanskega kulturnega združenja Bratstvo in jedinstvo so izvolili v novi odbor naslednje člane: predsednik Stevo Todorovski, tajnik Branko Mihić, blagajnik Ivan Nemanić, predsednik nadzornega odbora Marjan Kružič. Za člane izvršnega odbora so bili izvoljeni: Rade Arsenijević, Vlado Bodiroga, ki je sekretar našega nogometnega kluba »Maple Leaf«, Bogoljub Stefanov (predsednik nogometnega kluba), Kole Božinovski, Stojan Jakovlevski in Vojo Rašović.

Na zahtevo občnega zbora je bilo odposlano protestno pismo premieru Kanade glede sodelovanja ministra Haidacs na ustaški proslavi. Burno je bila pozdravljena naslednja brzojavka, odposlana koordinacijskemu odboru jugoslovanskih izseljenskih matric: »Pozdravljamo vse izseljenske matice širom Jugoslavije in vsestransko sodelovanje z našim Združenjem z željami za mir in napredek jugoslovanskih narodov s herojskim predsednikom Titom na čelu. Novi odbor bo še okrepil prizadevanja za še večje kulturno sodelovanje v tem letu, kar bo prispevalo k še boljšim odnosom med našima dvema domovinama.«

V počastitev stoletnice Kanade je bil prirejen šahovski turnir. Tekmovalci so prejeli nagrade, ki so jih prispevali: jugoslovanski paviljon na EXPO v Montrealu in izseljenske matice. Ob povratku skupine naših rojakov s počitnic v Jugoslaviji je bil prirejen piknik na farmi Beograd. Oktobra je bila lepo obiskana vinska trgatev. V odboru za proslavo stoletnice Kanade je sodelovalo nad sto članov Združenja, ki so se udeležili Jugoslovanskega dneva na svetovni razstavi v Montrealu. Združenje je aktivno sodelovalo v okviru jugoslovanskega odbora za proslavo dneva republike, katere se je udeležilo več sto kanadskih Jugoslovancev. Predvajali so tudi jugoslovanske filme podnaslovljene v srbohrvatskem, makedonskem in slovenskem jeziku, kar so navzoči toplo pozdravili. Na skupni družabni prireditvi so člani v vedrem razpoloženju pričakovali novo leto. Organizirana je bila tombola v korist žrtvam potresne katastrofe v Debru. Čisti dobiček 150 dolarjev, je bil s telegrafsko pošto takoj odposlan v Jugoslavijo. Lani je združenje ustanovilo nogometni klub »Maple Leaf«. Navzoče je bilo tudi veliko mladine. V domu Združenja na 1117 Dundar Street West deluje lepo urejena knjižnica in čitalnica. Tam imajo svoj sedež razne športne sekcije. V prostorih doma je bila lani prirejena turistična razstava Črne gore, ki je imela več sto obiskovalcev.

Združenje Bratstvo in jedinstvo bo tudi letos v poletju (julij-avgust) organiziralo skupinski obisk Jugoslavije. Skupina bo štelá 84 članov in prijateljev Združenja.

Odbor Bratstva in jedinstva

ČILE

Spomenik jugoslovanskemu izseljencu

Sredi preteklega leta je predsednik Kluba izseljencev iz mesta Punta Arenas Ivan Stipičić obiskal predsednika Tita in ga seznanil z načrtom tamkajšnjih jugoslovanskih izseljencev, da zgrade spomenik jugoslovanskemu izseljencu v Punta Arenasu. Predsednik Tito je toplo pozdravil to akcijo in obvestil Stipičića, da poklanja bronasto skulpturo, ki naj bi bila del tega spomenika.

Na sestanku Kluba izseljencev v Punta Arenasu, ki je bil pod pokroviteljstvom častnega konzula SFRJ v Čilu Petra Marangunića, so se nato podrobno pogovorili o tej akciji ter sprejeli idejni načrt za spomenik.

OT BE ROCI RITE

Branka Jurca:

VODA

Tonček se ni hotel umivati za nič na svetu. Samo da se ga je voda dotaknila, že je kričal na vse pretege. Kričal je in kričal toliko časa, da so pritekli pred okno otroci s treh dvorišč in sosedi in sosede iz treh hiš.

Mama se je razjezila, nič več ga ni hotela umivati.

Toda Tončkovega kričanja ni bilo in ni bilo konec, celo živali so se ga naveličale. Zato so sklenile zaroto.

Ko ga je začela mama drugo jutro umivati, je začel Tonček znova po stari navadi z vpitjem.

Pa je pritekel pes in začel lajati pred oknom ko za stavo.

Za njim je pritekla mačka. Mijavkala je in se drla, ko da bi ji kožo slačili.

Za njo je pritekel petelin. Dvignil je rdeči greben in zakikirikal, da so ga slišali v tri hiše in še v tri hiše.

Tonček je vpil, otroci, sosedi in sosede s treh hiš pa niso slišali Tončka, temveč psa, ki je lajal, mačko, ki je mijavkala, in petelina, ki je kikirikal.

Tonček je gledal skozi okno, a ko ni videl zunaj ne enega soseda ne ene sosede in ne enega otroka, se je razjezil in utihnil. In mama ga je ta dan prvič dočista umila.

Tone Pavček:

PRVOAPRILSKA

NEMOGOČE, NEMOGOČE!
NAŠ ZASPANEC SPATI NOČE,
NAŠ SCRKLJANEC SE NE JOČE,
NAŠ BOLNIČEK NIČ NE STOČE,
NAŠ LENUHEC V ŠOLO HOČE
PA POŠTEVANKO ROPOČE:
NEMOGOČE, NEMOGOČE!

MAR JE DANES SVET NA GLAVI
ALI NISEM JAZ PRI PRAVI,
VSE SE NAPAK ONEGAVI!
DANES PIŠČE KOKLJI PRAVI:
ZDAJ DO DREVI PA OD DAVI
PRVI JE APRIL V VELJAVI,
PA STOJI VES SVET NA GLAVI!

Ljudska:

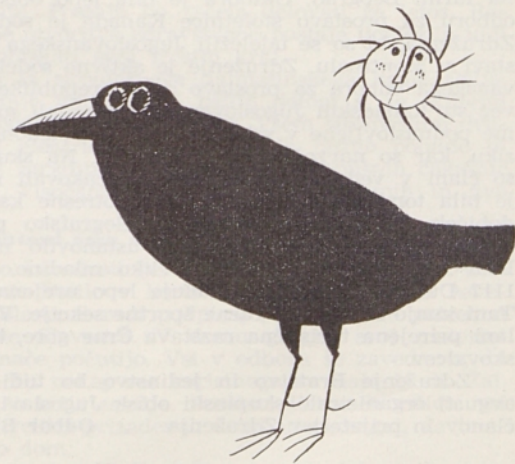
PLEŠI, PLEŠI, ČRNI KOS

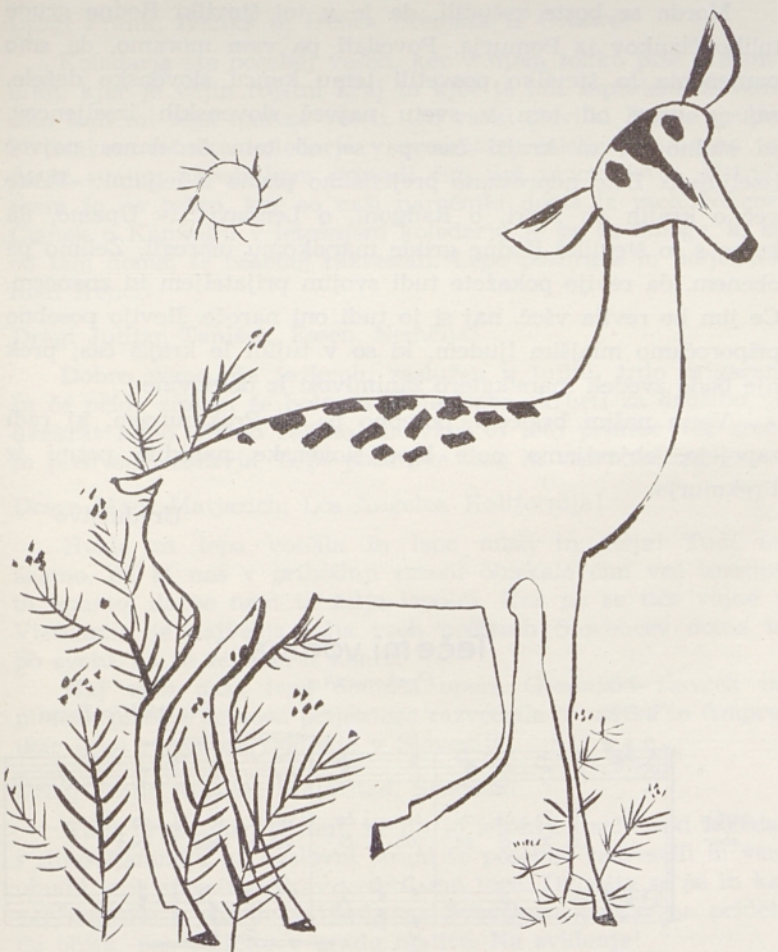
PLEŠI, PLEŠI, ČRNI KOS!
KAK BOM PLESAL, KO SEM BOS.
NIMAM DRETE NE SMOLÉ,
DA BI ŠIVAL ČIŽMICE.

UGANKA

OB GRDEM VREMENU SE SPREHAJAM,
OB LEPEM PA V KOTU LEŽIM.

(dežnik)

Zvečičko

Vera Albreht:

UGANKA

Školjko dvignem na uho:
ga ne vidim. Vprašam: kdo?
Dasi gost ni prišel v vas,
vendar čujem dragi glas.

(telefon)

Vida Brest:

SRNICA

Bili smo visoko gori v gozdovih, vse okoli nas pa sovražna vojska. V vasi ni bilo mogoče, mi pa smo bili mladi in lačni.

V tistih časih je bilo v gozdovih toliko divjadi, da si jo srečaval na vsakem koraku. Ob partizanih so še plašljive srnice postale tako zaupljive, da se niso na paši skorajda nič vznemirjale, če je šla kolona mimo njih.

Ste že videli srno? Tako srno sredi gozda, sredi rosne jase, ko napeto strmi v smer, od koder piha veter in lovi vase vonje, ki ji povedo več kot oči.

Ah, mislim, da je srna najlepša med gozdnimi živalmi.

Glejte, in določili so nas troje, da gremo na lov in ulovimo srno, ker smo bili lačni in je bilo treba paskrbeti za želodce.

Šli smo tiho mimo stoletnih dreves, neslišno smo bredli po rosni travi in jasah in oprezali za srno, ki jo moramo ubiti. Vedeli smo, da jo bomo kar naenkrat zagledali.

Da. Stala je sredi široke jase in prvi sončni žarki so se lovili v rosi, ki je ležala na visoki travi. Veter je pihal od nasprotni smeri in srna je stala tako, da smo jo videli od vseh strani.

Čisto tiho smo ležali ob robu jase in jo gledali. Morda smo ležali tam že neznansko dolgo in ves ta čas se srna ni zganila.

Janez je pogledal Miho. In pogled je povedal zgovorneje od besed:

»Ali jo boš? Daj!«

»Zakaj bi jaz? Ti jo daj!« je odgovoril Janezov pogled. Nato pa sta se oba ozrla k meni in pogled obeh je velel:

»Kaj še čakaš? Poderi jo!«

Toda tam čisto v globini oči je bilo zapisano drugače:

»Ne morem. Prelepa je in nič mi ni storila...«

Prebrala sem ono drugo v očeh in sklonila glavo.

Srna pa je še vedno stala tam sredi jase. Napeto je zrla v smer, od koder je pihal veter; bila je lepa, kakor bi jo sklesal umetnik. Ni nas opazila in ni slutila nevarnosti.

Takrat pa, glejte, je Janez vstal. Vstal je naglas, da je počila pod njim suha vejica. Srna sredi jase je trznila in odskočila. In jasa je bila spet prazna in vsa lesketajoča se od rose in sonca.

»Na, vidiš, kaj si naredil,« je rekel Miha očitajoče. A to, kar je rekel, ni bil očitek. Saj so se mu oči smejale veselo in srečno.

In ko smo se potem spogledali, smo se hkrati nasmehnil in oddahnili. Janez je stopil naprej in midva za njim. Tam sredi jase, prav tam, kjer je stala prej srna, se je Janez ozrl nazaj in dejal:

»Mesa ne bo. Že nismo za tako reč. A za maline vem. Pojdimo ponje!«

No, taki smo pač bili! A tista hajka, kajpak, se je nekega dne tudi končala.

NAŠI POMENKI

Vrnil se bom v domovino

Tako kratkih je bilo tistih šest tednov dopusta v domovini in tako dolgo bo še to leto, predno se za stalno vrnem domov. Doma imamo lepo posestvo, pa tudi sicer sem videl, da je zelo majhna razlika med Jugoslavijo in Kanado.

Slovenci smo raztreseni po vsem svetu kot oyce brez pastirja. Šest tednov sem bil na dopustu v svojem rodnem kraju, v Šentjerneju na Dolenjskem. Sedem let sem živel v Ljubljani, sedaj pa se nisem znašel, tako je vse preurejeno. Avtobusi so hitri in udobni. Da pa bi se komu kaj zgodilo, če se vrne, ni govora. Demokracija je v Jugoslaviji večja kot v Kanadi in mislim, da je tudi v drugih prekmorskih državah tako. Niti enega kmeta nisem slišal, da bi kritiziral; davke ves čas znižujejo, vse jim nudijo, da napredujejo. Maršal Tito je obiskal samostan Pleterje brez vsake straže in tako prihaja tudi med kmete. Zato priporočam vsakemu, da gre na dopust v Slovenijo in si ogleda lepe slovenske kraje. Vsak Slovenec bi tudi moral prejemati Rodno grudo. Lep pozdrav vsem Slovincem po svetu.

Janez Luzar, Nashville, Kanada

Pozdravi s Tirolskega

Sporočam vam, da sem zaposlen v lepi gorski deželi na Tirolskem, v Kühtaiu. Imam se dobro, zaslužek je dober, dobra je hrana in živim na svežem gorskem zraku. V tem kraju je malo naših ljudi, več jih pa je v Innsbrucku, kjer sem se z nekaterimi sestal in se pogovoril. Veseli so bili vsake novice iz rodnega kraja.

Tu bom ostal do aprila, nato bom odšel za krajši čas domov, za tem pa bom odšel za daljši čas (za pet let) na delo v Švico. Želim, da mi Rodno grudo pošiljate tudi tja; priporočam se tudi, da bi mi poslali kaj starih številok revije.

Martin Dolenc-Tinče, Kühtai, Tirol, Avstrija

Zahvaljujem se vam za pozdrave in prospekt hotela, kjer ste zaposleni. Seveda bomo vaši želji, da bi vam poslali nekaj starih izvodov Rodne grude, radi ustregli. Upamo, da ste jih zdaj, ko to berete, že prejeli. Oglasite se nam kaj tudi iz Švice. Priporočite našo revijo tudi drugim rojakom, s katerimi se srečujete. Pišite nam, česa si v reviji še želite. Lep pozdrav.

»Naša beseda«

Pred nedavnim sem prejel koledar, ki mi je izredno všeč, in ga s ponosom pokažem tudi mojim avstralskim prijateljem. Zdaj živim v mestu Perth in nimam nobenih stikov s Slovenci, ker sem zelo zaposlen; poleg dela v velikem trgovskem podjetju obiskujem namreč večerno šolo, kjer študiram ekonomijo in trgovino (marketing).

V avstralsko okolje sem se dobro vživel in to mi pomaga, da laže prenašam tujino. Rodna gruda mi je zelo všeč, posebno cenim rubriko »Naša beseda«.

Jakob Chuk, Perth, Avstralija

Beseda bralcem

Morda se boste začudili, da je v tej številki Rodne grude toliko člankov iz Pomurja. Povedati pa vam moramo, da smo namenoma to številko posvetili temu koncu slovenske dežele, saj je prav od tam v svetu največ slovenskih izseljencev, za stalno ali za krajši čas pa se od tam še danes največ izseljujejo. Zato neprestano prejemamo pisma z željami: »Pišite več o krajih ob Muri, o Radgoni, o Lendavi...« Upamo, da bomo s to številko Rodne grude marsikomu ustregli. Želimo pa obenem, da revijo pokažete tudi svojim prijateljem in znancem. Če jim bo revija všeč, naj si jo tudi oni naroče. Revijo posebno priporočamo mlajšim ljudem, ki so v tujini le krajši čas; prek nje bodo zvedeli marsikatero zanimivost iz domovine.

Vsem našim bralcem, posebno pa še Prekmurcem, ki radi zapojejo, objavljamo note lepe slovenske narodne pesmi iz Prekmurja.

Uredništvo

Teče mi vodica

Prekmurska

Mirno

Prir. Matija Tomc

Moški zbor

1. Te_če mi, te_če vo_di ca
2. Jou_či se, jou_či, vei se šče boš,

1. Te_če mi
2. Jou_či se

1. skouz to_ga mousti_ča zi_da_no ga, de se je
2. de_re bom gies ksol_da kom šou, sto_ga

1. liu_bi_ca zmiuva_la, miu Jo se jo_ka_la.
2. kra_ja ven dru_gi kraj, ne_đe me več na_zaj.

zelo zadrži

mf

zelo zadrži p

Pišete nam

Dragi Frank, Ivanka in Irenca Bremšak iz Ottawe!

Koledarja ste posebej veseli, ker v njem toliko piše o Kamniku, kjer je vajin rojstni kraj in kjer te bili zaposleni. Seveda smo tudi mi tega nadvse veseli. Ob vsaki številki Rodne grude, ob vsakem letniku koledarja v uredništvu mislimo samo na to, da bi svojim naročnikom prinesli čim več zadovoljstva. Ustreči vsem je pa težko, ker so naši naročniki doma iz vseh koncev. Članek o Kamniku v letošnjem koledarju je pa že mnoge, ki so od tam doma, še posebej razveselil. Lepe pozdrave in poljubček mali Irenci!

Dragi Julijan Tanjšek, Essen, Nemčija!

Dobro vemo, da je kruh, zaslužen v tujini, trdo prigraran. In če pride zraven še bolezen in je treba skrbeti za družino, je dvakrat hudo. Srčno želimo, da vam to leto prinese več sreče in predvsem zdravja. Lepe pozdrave vam in vsem vašim.

Draga Mary Matjazich, Los Angeles, Kalifornija!

Hvala za lepa voščila in lepe misli in želje! Tudi mi želimo, da bi nas v prihodnji sezoni obiskalo čim več turistov in upamo, da se nam ta želja izpolni. Kar pa se tiče vojne v Vietnamu, je največja želja vseh poštenih Slovencev doma in po svetu, da se že enkrat konča.

Naj vam naša lepa domača opera Gorenjski slavček na ploščah prinese še dosti prijetnega razvedrila in užitka in čimprej (kar letos!) spet na svidenje v Sloveniji!

Dragi Franc Korošec, Halmstad, Švedska!

Tudi vi ste med tistimi, ki jih je letošnji izseljenski koledar s sliko Kamnika na naslovni strani še posebno razveselil in vam obudil lepe spomine. Prav veseli smo tega. Oglasite se še in kaj več napišite o vašem življenju na Švedskem. Kadar pa pridete na obisk, nas obiščite v uradu matice. Na svidenje!

Draga Barbara Slanovec, San Bernardino, Kalifornija!

Hvala za vaše lepo pismo, v katerem ste povedali veliko resnic. Ponosni smo, da ste takšna zavedna slovenska rodoljubka. Trdo življenje in izkušnje klešejo in izklešejo prave ljudi. Revija Rodna gruda je glasilo Slovenske izseljenske matice in je namenjena Slovencem po svetu in zato je in bo pisana v slovenščini, saj je želja domovine, da naši ljudje po svetu svojega materinega jezika ne bi pozabili. In droben pripomoček k temu sta tudi naši publikaciji. Toda družina naših izseljencev po svetu je velika in sem spadajo tudi njihovi otroci in otrok otroci, ki se jim po žilah pretaka slovenska kri, čeprav našega jezika več ne znajo. In ker tudi ti želijo spoznati in zvedeti čim več o rojstni deželi svojih prednikov, kar nam povedo sami ob obiskih in razberemo iz njihovih pisem in ker je tudi naša iskrena želja, da ostanejo čim bolj navezani na našo deželo — zato objavljamo v Rodni grudi — tudi novice v tujih jezikih, predvsem v angleščini. Teh novic v tujih jezikih bo letos še nekaj več kot lani — seveda pa to ne bo v škodo slovenskim tekstom v reviji, ki jih bo prav toliko kakor doslej. Ob priložnosti bomo vaše pismo posebej objavili. Iskrene pozdrave in mnogo sreče v novem letu!

Kosilo po prekmursko

(za 4 osebe)

Smetanova juha
Bogvač golaž
Žganci ali tomerl
Črna redkev ali kislo zelje v solati
Prekmurska gibanica

Smetanova juha: V liter vode damo ščepek kumine, osolimo in prevremo. V dva decilitra kisle smetane vmešamo zvrhano žlico moke in dobro zžvrkljamo, da je smetana gladka. Smetano nato vlijemo v vrelo vodo, dobro mešamo, pustimo, da prevre, nato juho ponudimo. Posebej damo opečene kruhove rezine.

Bogvač golaž: Potrebujemo: 10 dkg slanine, eno čebulo, 1 dkg paprike ter tričetrt kg mesa (svinine in govedine, vsakega pol) tri debele krompirje, sol in po okusu še poljubne začimbe (majaron, lovorjev list).

Slanino zrežemo na koščke in na njej svetlo prepražimo drobno seseklano čebulo. Dodamo papriko, na koščke zrezano meso in prilijemo toliko vode, da se meso lahko duši. Dušimo tričetrt ure, nato dodamo olupljen na kose narezan krompir, začimimo, solimo in kuhamo na ne prehudem ognju pol ure, da se krompir zmehča. Po potrebi zalijemo z zajemalko tople vode ali juhe. Jed mora biti gostljata.

Žganci: Na Štajerskem in v Pomurju pripravljajo žgance iz zmesne moke (mešanica pšenične, ječmenove, ajdove ali koruzne in ržene moke). So zelo okusni.

Za 4 osebe vzamemo pol litra moke, ki jo zakuhamo v osoljenem kropu. Pokrijemo in ko deset minut vre, moko v sredi prebodemo s kuhalnico, spet pokrijemo in pustimo vreti še deset do 15 minut. Nato vodo odlijemo v posebno posodo ter žgance zabelimo s polovico maščobe, ki smo jo namenili za zabelo. Nato jih dobro premešamo in če so presuhi, dolijemo vode, v kateri so se kuhali. Nato jih nadrobimo v skledo in zabelimo z ocvirki.

Štajerski tomerl: V pol litra hladnega mleka vmešamo četrt litra koruzne moke, solimo, dodamo žlico masti z ocvirki, premešamo ter zmes zlijemo na pomaščen pekač, da bo za prst debelo. Tomerl pečemo, pečenega narežemo na kose in še toplega ponudimo.

Črna redkev v solati: Olupljeno črna redkev nastrgamo, solimo ter v skledi zabelimo z bučnim oljem in kisom.

V Prekmurju je to zelo priljubljena jed, ki je obenem tudi zelo okusna.

Kislo zelje v solati: Zdravo, ne prekislo zelje osolimo in zabelimo z bučnim oljem. Nekateri dodajo še nekaj sesekljanega česna.

To solato imajo v Prekmurju na mizi le kot prilogo k raznim jedem pri kosilu ali večerji, služi jim pa tudi kot priljubljena malica. Zraven postrežejo z domačim črnim kruhom.

Prekmurska gibanica: Iz pol kg moke, 1 jajca, za drobno jajce masla ali masti, soli in mlačne vode naredimo vlečno testo, ki ga dobro zgnetemo in razdelimo na 6 hlebčkov. Čez pol ure testo razvaljamo. Prvi hlebček raztegnemo v velikosti pekača, ki ga pomaštimo in vanj položimo prvo plast testa. Robove porežemo in damo na testo poljuben nadev. Lahko ga potresemo z zmletimi orehi, pokapamo z raztopljenim maslom in osladimo. Razvlečemo drug hlebček in ga položimo v pekač na nadev in ga nadevamo z drugim nadevom, npr. z naribanimi jabolki, pokapamo s smetano in malo osladimo. To ponovimo, dokler ne porabimo vsega testa. Okusne so gibanice, kjer mešamo nadev z jabolki in skuto in z orehi. Zelo okusne so tudi gibanice z makovim nadevom itd. Zadnja plat mora biti testo, na katero damo nekaj kosmičev surovega masla, polijemo s smetano in spečemo.

OTROCI, ČIGAVI STE?

(Odlomek)

Široko so sedli v gostilni za mizo, v veži, ker se jim je zdelo bolj domače. Se pravi — široko je sedel samo oče, vajen vseh gostiln na svetu, otroci pa so se stiskali na klop k steni in plaho gledali zdaj očeta, zdaj ljudi, ki so bili tu doma.

»Zdaj pa, Ivanka,« je rekel mogočno oče Jelševc, »nam postreži z najboljšim, kar imaš! Meni vina, njim pa kokto — saj boste kokto, otroci?« Otroci so pogledali Metko. »Na — recite: Bomo kokto.«

Tedaj je rekla Metka: »Bomo kokto.« Trije pa so zapeli za njo: »Bomo kokto!«

»Pet kokt in pol litra vina!« je rekel Jelševc mogočno. »Kaj pa bomo jedli, otroci?«

Otroci so spet pogledali Metko — stopničke so se obrnile proti njej. Doma so jedli kostanj in mleko. Včasih je za spremembo prišel na mizo krompir, včasih kakšna juha, včasih žganci, ajdovi žganci, celo polenta. A tu se je tudi vse končalo: dvakrat na leto so pekli zvitek: češnjev in borovničev, dvakrat orehovo potico. Za nedeljo je mama dvakrat na mesec prinesla iz mesnice kosti in nekaj mesa, da so imeli juho in vsakteri zalogaj mesa. Kako naj bi zdaj otroci vedeli, kaj se naroči v gostilni; pa je Metka rekla:

»Mleko in kostanj.« In tri stopničke so zapele za njo:

»Kostanj in mleko.«

Ivanka se je nasmehnila in rekla: »Imamo domače klobase in domače salame. Od opoldneva pa je ostalo še nekaj pečenke — morebiti bi to?«

»Pečenko!« je zaukazal Jelševc. »Saj reve tako nič dobrega ne pojedjo! Jim ne privošči nikakega veselja!« Obrnil se je k otrokom: »Otroci — pečenko bomo, hočete?«

»Pečenko.« In stopničke so ponovile za njo:

»Pečenko.«

Večerilo se je. Svetle glave so čepele na klopi ob steni, kjer je bilo že precej temačno, da se je zdelo, kakor da je tam postavljeno na klop le pet bučk, pred temi bučkami pa je pred vsako po ena kokta s kozarcem, ki jo je Ivanka postavila pred nje, le pred Jelševcem, očetom, je pol litra vina, in ta je tudi še vedno viden, kakor bi sedel pred široko njivo z bučkami.

»Tri pečenke!« je zapovedal oče.

Priromale so pečenke na mizo, z njimi vilice, noži. Oče je s pomembnostjo rezal meso na koščke, glavice so strmele v lepe koščke pečenke, strmele celo v kruh, ki je v kosih narezan ležal v košarici. Oče je porazdelil meso na šest krožnikov, jih potisnil pred te bučke, potisnil tja še vilice, dal vsakemu kos kruha. »Jejte, otroci, da ne boste tako sestradani!« Jedli so, pili kokto, oče pa vino s takim tekom, da si je naročil še pol litra, nato pa še za slovo pol litra. Postal je razkošne volje, a tudi poln samozavesti. »Na, otroci, ste zadovoljni?« Otroci so bili zadovoljni, in ko je Metka odvrnila svoj »smo«, so vsi zapeli v zboru:

»Smo, oče.«

»Tako je. Kdo bi le živel ob samem kostanju in mleku! Kdaj pa kdaj mora tudi kaj drugega na mizo. Na, otroci, zdaj pa povejte, ali vam mama kdaj da pečenko?«

Pečenke pri hiši niso poznali, enkrat na leto, za materin god, so zaklali kokoš, takrat so se najedli mesa do sita, v gostilni niso

bili nikdar, ne — mati jih je že vedla v gostilno! Ampak Metka je vedela, da tega ni mati kriva. Sploh — nihče ni bil tega kriv. Bili so revni in pri revnih je povsod tako. Zato zdaj Metka ni mogla kar tako odgovoriti. In sploh — kaj je bilo tu treba omenjati mamo?

»No — kaj se bojite,« je spodbujal. »Metka — ali vam mama kdaj naroči pečenko v gostilni?«

»Ne,« je izgrgrala Metka, čeprav se ji je upiralo, ker se ji je zdelo, da pri tem ne mati ne gostilna nimata nič opraviti. — Oče pa je ves zasijal. Bil je dan zmage, ne da bi se zavedal, nad čim sploh je zmagal; ker jutri — jutri se bo življenje nadaljevalo, kakor je teklo doslej, in še za šilce žganja mu ne bo ostalo. Seve, če bi človek na to pomislil! A Jelševc je postal velikodušen, tokrat celo do svojih otrok!

»In kako so ostrizeni!« je rekla Ivanka, ko je prižgala luč. »Ste jih kar sami?«

»Kakšni pa so že bili, prekleto! Zdaj so vsaj ljudje!« se je pobahal Jelševc. »Metka — no, pokaži se Ivanki, da bo videla! Viš, tako zdaj nosijo dekleta v mestu. A zakaj ne bi tudi tu pri nas, ti rečem?«

Nato se je Jelševc spomnil: »No, otroci — ste siti?«

Otroci so ga gledali, gledali tudi Ivanko.

»No, Metka, — ste siti, pa ti povej!« je rekel oče.

»Smo, siti smo,« je zagrgrala Metka, ker je spoznala, da tu ni več nikake pomoči.

»No, otroci?« se je ozrl oče po drugih. Stopničke so zapele:

»Smo, siti smo, oče.«

»Žejni niste več?«

»Nismo, oče,« so odgovorili.

»Ali ne bi šli domov?« je tedaj zaprosila Metka, otroci pa so zapeli:

»Pojdimo domov, očka. Bo nočka.«

»Saj pojdemo, kaj bi ne!« je odvrnil Jelševc.

»Ampak — to še povejte, da bo tudi Ivanka vedela: Kdo skrbi za vas?«

Metka je že vedela, da zanje skrbita mama in stara mama, toda ko tudi ponovni »pojdimo domov« ni nič pomagal, je rekla:

»Vi, oče.« Pogledala je Ivanko in zardela.

»No, otroci, ponovite za Metko!« In stopničke so ponovile:

»Vi, oče.«

»Tako,« je pijano kimal Jelševc, »naj ves svet spozna resnico. Da ne bodo mislili, kako samo ona in ona, jaz pa nič: otroci so povedali, kako je, in otroci ne lažejo!«

Vendar se Jelševc tudi s tem ni čisto zadovoljil, zakaj že je spet vprašal:

»Zdaj pa, otroci, še to povejte, — čigavi ste?«

Metka je spet pogledala Ivanko in spet zardela. Dejala je tiho:

»Pojdimo domov.«

»Ko poveste, čigavi ste.« Tedaj je Metka dejala v obupu:

»Vaši smo, oče.« In trije glasovi so ponovili za njo:

»Oče, vaši smo.«

»Tako, otroci, moji ste. Ivanka — moji so, da veš. To lahko poveš vsakomur. Poglej — kakšna vojska! In jaz skrbim zanje, za vse, in sam — o, otroci...«

JOŽE OLAJ

In nenehno preti jesen

Sobe so tihe
v predvečerju avgusta.
Prašni akordi
davnih pesmi na skrinjah.

Odhajaš in prihajaš
v svoj umišljeni dom,
kot senca brezimne postave,
ki jo soj ugasle svetilke
meče po obdelelih zastorih.

In nenehno preti jesen.

Spominjaš se nekih glasov,
vendar ne veš,
če si jih že kje slišal
ali pa so le domišljija.

Čas, ko si bil, se
osipa nate z rumenimi listi.

Odhajaš in prihajaš,
ujet v risu,
v svoj umišljeni dom.

In nenehno preti jesen.

EDVARD ROČBER

Selitev

Konji na paši
skačejo vso noč
čez mesečinske prepade.
Ženske poslušajo
škrtanje v pohištvo,
otroci padajo
v spanju iz postelj,
moški se prebujajo
z glavami ob nožišču.
Nočni veter
vzdržuje pijance
v poševnem čudenju,
ko srečujejo prikazni.
Tršeča svetloba
prebuja rajnke
in polni z njimi
božje poti.
Svetniki nagibajo glave
na starih podobah,
vrata se odpirajo
sama od sebe,
začenjamo se seliti.

FERDO GODINA

GOLOBI

Moji sestri Marti je zgorel hlev, gumno in klet. Žal mi je bilo za hlevom, na katerem sem tolikokrat spal. Na gumnu smo nekoč mlatili in sem imel nanj lepe spomine. V kleti, kjer so stale skrinje z zrnjem, sem si rad mehčal zgodnja jabolka. Ko sem dobil pismo v Ljubljano, da je ogenj vse to uničil, tega nisem mogel verjeti.

Čez nekaj mesecev sem prišel spet domov. Na istem mestu, kjer je pogorelo, je že stal nov hlev, gumno in klet. Vse je že pokrivala streha. S sestro Marto sva šla na dvorišče. Gledala sva, kar je bilo novo postavljeno. Ko tako molče stojiva, prileti na streho golob. Velik, pisan, z dolgimi perutmi, z belimi pernatimi ostrogami na nogah in z živimi, lepimi očmi. Prestopal je na slemenu, se vrtel in grulil. Mislil sem, da so golobom napravili pod streho nov golobnjak. Tu bodo nesli spet jajčka in valili mladiče. Gledal sem goloba in si dejal:

»Kako mu je dobro. Prileti in odleti in se ne briga za Martine težave.«

Zato sem rekel sestri:

»Vesel je. Golobico kliče.«

»Kliče jo že,« je rekla Marta. »Priklical pa je nikoli ne bo.«

»Zakaj bi je ne priklical?« sem vprašal.

»Ker golobice ni več. Ko je izbruhnil požar, je golobica sedela na jajčkih. Ni se hotela premakniti iz golobnjaka. Ogenj je že podiral tramove, a ona se z jajčk ni premaknila. Hotela jih je očuvati. Plamen je že preskočil golobnjak, a nje še ni bilo na svetlo. Nazadnje ni bilo ne hleva, ne kleti, ne golobnjaka in ne golobice. Odkar je spet nova streha, se golob vrača in jo kliče.«

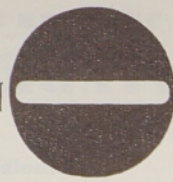
Ko je Marta nehala pripovedovati, sva gledala goloba, kako je stopical po slemenu, se vrtel in se priklanjal na vse strani. Ni bilo težko samo nama z Marto. Tudi golobu je bilo hudo, le poslušati ga je bilo treba in ga razumeti.

EDVARD ROČBER:

Žene gredo z dela

Žene gredo z dela in se med njivami vzpenjajo v hrib. V praznem večeru se pomikajo kakor čreda živali in širijo nosnice. Ko se bližajo gozdu, hipoma zapoje zategnjeno pesem kakor fantje, in ko na koncu njihov zavlačujoči glas močno zategne in na mah utihne, se zdi, da slišimo na trati njihove bose štopinje kakor zamolklo osamelost.

Po vseh jesenskih vratéh gredo žene z dela, njihovo petje odmeva po šumah in grenko prst bi si metal v usta od žalosti, ko jih slišim.

USODNA FORMULA

Ne gre za tisto formulo, zaradi katere ste nekoč imeli popravni izpit iz matematike, dasi je bila za vas morda prav tista usodna, ker vam je pokvarila cele počitnice.

Formula, o kateri bo govora v tej zgodbi, je vsaj stokrat hujša in v pravem pomenu besede usodna.

Zame namreč, toda samo trenutek, precej vam bom pojasnil, zakaj in čemu.

Takole se je začelo: list »Za naše avtomobiliste« je objavil formulo, s pomočjo katere si lahko sleherni avtomobilist, naj ima še tako dobro ali še tako slabo škatlo, sam izračuna, koliko ga stane en kilometer vožnje. Formula — zdaj ste gotovo že uganili, da je to tista usodna — se je glasila takole:

$$xy + \frac{AHG + JFR}{B} + DKH \cdot (YQXUF)$$

Nič kaj preprosta, kajne? Vendar pa sem se pogumno lotil računanja. Po petih urah trdega dela in dveh litrih popite črne kave sem dobil rezultat, ki je jasno in nedvoumno razodeval, da stane kilometer vožnje z našo škatlo okroglih 2,653.871,249 starih dinarjev.

Utrujen od tako dolgega umskega dela in vzhičen nad tem, da sem vendarle do konca vztrajal pri tako zapletenem matematičnem postopku, nisem niti opazil, da je dobljeni rezultat nenavadno visok. Zadovoljno sem se namuzal, češ, sreča, da formula ni nastavljena v novih dinarjih, ker bi potlej imel še dodatne matematične sitnosti pri pretvarjanju.

Oddahnil sem si kakor direktor podjetja, ki je pravkar izvedlo uspešno transakcijo ter se rešilo poloma, in ponosno odkorakal pokazat rezultat svoji ženi. Nade-

jal sem se, da bo rekla, češ, tak kalin, ta se ti pa zna lotiti vsakega posla, naj je še tako težak in zamotan.

»Pomisli,« sem ji rekel, »naša škatla nas stane na km vožnje samo 2,653.871,249 starih dinarjev. Res ni veliko. Sosedov »Ford« nanese na kilometer gotovo dvakrat toliko. Kaj šele Pepetova stara »Olympia«!

»Da ni veliko!!!???« je kriknila žena. »Si znorel?! Bonifacij!!! O, moj bog, kje sem imela glavo tisto uro, ko sem te vzela za moža??? Ti in tvoji avto!!!«

»Toda Cecilija,« sem jo skušal pomiriti, ne da bi ji omenil, da je imela glavo prav tam, kakor jo ima zdaj, »pomisli vendar...«

»Pomislim naj? Kaj naj pomislim! Kaj naj za boga še pomislim!!! Leta in leta si že želim kozuhovinast plašč, potovanje v Španijo in na Madagaskar, stilno pohištvo in druge potrebne reči, ti pa nenehno goniš svojo, češ, avto, vsi da ga imajo...«

»Toda bodi vendar realna, draga Cecilija!«

»Realna?! S takim bedakom! Dve milijardi in pol na prevoženi kilometer! Že dolgo sem sumila, da nekaj ni v redu! Že dolgo sem vedela, da nam ne bi bilo treba živeti tako revno!«

»Cecilija, toda saj nismo revni. Resda nismo med stotimi najbogatejšimi Slovenci, toda tudi v revščini ne živimo.«

»Ti butec, ti! Kaj vse bi si lahko privoščila, ko ne bi bilo tega avta! Le pomisli s svojo skisano glavo!«

»Toda Cecilija, tu mora biti kaka napaka. Formula...«

»Aha, zdaj pa bi se rad izmazal s tem, da je napaka! Napaka, pha! Kaj pa tista tvoja nenehna popravila, saj vsak dan brkljaš okrog njega! Ali je akumulator mehek, ali je v hladilniku voda...«

»Toda Cecilija, akumulator ne more biti mehek, mehke so lahko samo gume. In v hladilniku vendar mora biti voda!«

»Kaj to mene briga! Glavno je, da je zmeraj kaj narobe. Meni ne gre zdaj za strokovno plat, ali ga boš vžgal s ključem ali z vžgalico in me prav nič ne brigajo vsi tisti karburatorji in mikserji in navigatorji in tobogani ali kar že imaš v tej škatli. Toda gre za denar!!!«

Tako se je torej začelo. Ni bilo ne konca ne kraja. Nenehno prerekanje me je spravilo ob živce in sem avto nekega dne prodal. Da bo mir pri hiši. Toda v svojih predvidevanjih sem se urezal. Odkar nimamo avta, me žena nenehno sprašuje, kje je zdaj tisti denar, ki smo ga prej trošili zanj. Če računamo, da smo se vozili vsaj po sto kilometrov na teden, pomnoženo z 2,653.871,249 starih dinarjev. Kje so zdaj te bajne prihranjene vsote!

Pisal sem uredništvu omenjenega lista, naj vendar objavijo popravek, saj je bila formula očitno napačna. Popravek so resda objavili in jaz sem ga precej z velikim navdušenjem pokazal ženi. Toda mislite, da je to kaj pomagalo?!

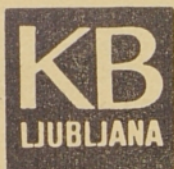
»Popravek, praviš? In ti misliš, da sem tako neumna, kaj? Da ne bi vedela, da si jim krepko plačal! Pojdi no s takimi šalami! Dobro vem, da si jim od tistih bajnih milijard lahko odrinil lepo vsoto, ko so ti natisnili tisti »popravek«. Še tako ti ostane dovolj, lopov ti prebrisani, ti pelin v mojem življenju, ti ničvrednež, ti neokolonialist, ti...«

Tako, vidite, nič ne pomaga. Formula mi je zagrenila vse moje življenje. Da bi se razvedril, pripravljam ustanovitev kluba avtomobilistov, ki jih žene ne razumejo. S skupnimi močmi bomo laže šli v boj za napredno avtomobilsko življenje. Kdor ima podobne težave, naj se mi pridruži!

Jože Olaj

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA L J U B L J A N A

Dragi rojaki in v inozemstvu zaposleni Jugoslovani

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana je pripravila za vas vrsto ugodnosti pri deviznem poslovanju in sicer:

Izredno ugodne obrestne mere

za navadne vloge na deviznih računih 6,25 % od tega 4 % v devizah, za vezane vloge na deviznih računih z odpovednim rokom nad 1 leto 7 % od tega 6 % v devizah, za vezane vloge na deviznih računih z odpovednim rokom nad 2 leti 8 % od tega 6 % v devizah.

Samo na podlagi vašega pismenega sporočila vam odpremo takoj devizni račun z vsemi ugodnostmi. Po vašem nalogu opravimo tudi vse denarne posle doma in v tujini.

V dogovorih smo tudi z posameznimi inozemskimi bankami za organizirano varčevanje naših delavcev v tujini.

Enake obresti tj. od 6,25 % do 8 % priznavamo tudi za dinarske hranilne vloge.

Brezplačne informacije in nasvete s področja bančnega poslovanja vam dajejo vse poslovne enote kreditne banke in hranilnice Ljubljana:

V Ljubljani: osrednja poslovna enota Šubičeva 2 in Dalmatinova 2, specializirana podružnica za denarno varčevanje Mestna hranilnica ljubljanska, Čopova 3 — ekspoziture: Stara Ljubljana, Mestni trg 16, Bežigrad, Titova 55, Moste, Proletarska 1, Siška, Celovška 99 in Vič, Tržaška 36.

Izven Ljubljane: — podružnice: Beograd, Domžale, Kamnik, Kočevje in Trbovlje — ekspoziture: Črnomelj, Grosuplje, Hrastnik, Litija, Logatec, Medvode, Rakek, Ribnica, Vrhnika in Zagorje.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE
KONSTRUKTOR
MARIBOR - SERNČEVA UL. 8 - TELEFON 22-881

GRADI DOMA IN V TUJINI OBJEKTE VSEH VRST. V MARIBORU LAHKO KUPITE TAKOJ VSELJIVA DRUŽINSKA STANOVANJA RAZLIČNE OPREMLJENOSTI V BLOKU ALI V VRSTNI HIŠI. PO NAROČILU VAM GRADIMO HIŠO PO VAŠEM OKUSU.

M e r k u r

Rojaki, boste letos obiskali domovino? Potem ste dobrodošli v prodajalnah murskosoboškega podjetja MERKUR.

Pri plačilu s tujimi plačilnimi sredstvi vam nudimo 10 % popust. Obiščite prodajalne podjetja MERKUR, kjer vam nudimo ves gradbeni material, tekstilno blago, oblačila, živila in razno špecerijo.

Srečno pot v domovino in dobrodošli doma!

Se priporoča MERKUR, Murska Sobota

Trgovsko podjetje

MURSKA SOBOTA

Pomurska kreditna banka Murska Sobota

IZSELJENCI!

Zaupajte nam svoja devizna sredstva in ostale denarne prihranke. Bančne posle opravimo natančno in zaupno.

— Odkupujemo tuja plačilna sredstva in prodajamo tujo valuto, čeke in kreditna pisma za službena, zasebna in turistična potovanja.

— Odpiramo devizne račune za naše državljane, zaposlene v tujini, in za naše izseljence.

S sredstvi na deviznih računih lahko prosto razpolagate v tujini in domovini. V domovini lahko kupujete po znižanih cenah vse industrijsko blago, osebne avtomobile, traktorje in ostale kmetijske stroje.

Za sredstva na deviznih računih priznavamo zelo ugodne obresti. — Sprejemamo vse vrste hranilnih vlog.

Z vlaganjem prihrankov na devizne račune in hranilne knjižice se zavarujete zoper morebitne škode, kraje, izgube denarja in drugega rizika.

GOSTINSKO PODJETJE

ZVEZDA

V MURSKI SOBOTI

Titova 10, telefon 21 483

vam nudi prvorazredna jedila in pijače po zmernih cenah in ob odlični postrežbi v svojih obratih v Murski Soboti:

- Restavracija s hotelom ZVEZDA na Titovi cesti
- Ekspres bife na Titovi cesti
- Gostišče ZVEZDA na Lendavski cesti
ter v gostiščih: PETROVCI, ŠALOVCI, BOGOJINA
in KRIŽEVCI v Prekmurju

Obrat termalno kopališče MORAVSKE TOPLICE leži 6 km od Murske Sobote. Avtobusne zveze so ugodne in hitre. Toplice imajo 210 prenočišč, restavracijo, bife — prekmurske specialitete, godba s plesom.

Prisrčno vas bomo sprejeli in odlično postregli!

ROJAKI NA TUJEM!

Najtrdnjša duhovna vez z domovino, s pokrajino v kateri ste zrasli in z dragimi, ki ste jih zapustili, vam naj bo dobra domača knjiga!

POMURSKA ZALOŽBA

MURSKA SOBOTA

Vam ustreže s solidnim izborom knjig iz domače in tuje književnosti, s knjigami, ki obravnavajo življenje v našem domačem Pomurju, z vzorno tiskanimi čestitkami, barvnimi razglednicami in z umetniškimi posnetki domačih motivov v barvnem koledarju za leto 1969.

Zahtevajte naše prospekte, ali pa se z naročili in željami obrnite direktno na
prodajni oddelek Založniško grafičnega podjetja
»POMURSKI TISK«, Murska Sobota, Kocljeva 7.

ZDRAVSTVENE USLUGE
IZSELJENCEM NA OBISKU
V DOMOVINI NUDI

ZDRAVSTVENI DOM
Murska Sobota

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

Pomurje

MURSKA SOBOTA

izvaja vse vrste gradenj, prodaja in gradi stanovanja za tržišče.

Pri gradnji individualnih vrstnih hiš nudi kredit. V obratu pekarnice Puconci dobite vse vrste kakovostnih opečnih izdelkov.

DRAGE IZSELJENCE
ŠIROM SVETA
TOPLO POZDRAVLJA

SKUPŠČINA OBČINE
LENDAVA

Dragi rojaki!

Ob obisku rodnega kraja si oglejte

Pokrajinski muzej v Murski Soboti

(v gradu)

Veseli bomo tudi fotografij in drugih predmetov, ki bi nam jih lahko poslali za izseljensko zbirko.

TRGOVSKO PODJETJE

Prekmurski magazin

MURSKA SOBOTA

vam zagotavlja veliko izbiro blaga
in solidno postrežbo.

Tehnoplast

MURSKA SOBOTA, Kidričeva 50

proizvaja vse vrste plastičnih votlih
in drugih profilov, prvovrstne plastične
Eisinger rolete in tehnične
predmete vseh vrst za industrijsko
in široko potrošnjo.

Se priporoča

TEHNOPLAST

Štefan ŠTEFANEC

Izdel. predmetov iz plastičnih
mas, smol

Murska Sobota, Kidričeva 50

Delovni kolektiv

MEHANIKA LENDA VA

priporoča

svoje izdelke in toplo pozdravlja
prekmurske izseljence

STEFAN KOFJAČ

Ključavničarstvo in metalizacija
Murska Sobota, Lendavska c., telefon 21 265
Varjenje: plamensko — obločno — argonsko
Metaliziranje z vsemi kovinami: plamensko — obločno
Reparaturno:
motorne gredi, ležaje, osi, valje za papirno in tekstilno industrijo
Antikorozijsko:
železne konstrukcije, ograje, rezervoarje, posode za živila, prevozne cisterne za visoko oktanska goriva s premazi umetnih smol
Patiniranje
Peskanje z jeklenim peskom — s kremenčevim peskom

Obiščite udoben, sodobno urejen gostinski lokal v Kuzmi.

Priporočamo se!

Frida GABERŠEK

Kuzma

Strojno ključavničarska dela opravlja hitro in solidno

Strojno ključavničarstvo **Ludvik VLAJ** — Murska Sobota,
Lendavska cesta

Industrija kovinske galanterije

Panonija

MURSKA SOBOTA

izdeluje:

Naprave za kmetijstvo — brzoparilnike, vinogradniške škropilnice
in kotle za žganjekuho

Gospodinjke pripomočke in razne druge galanterijske izdelke

Zahtevajte povsod izdelke z oznako
PANONIJA, ki jamči solidno kvaliteto.

Podjetje za promet z žiti, mlevskimi izdelki
in krmili

MLINOPEK

MURSKA SOBOTA

Lendavska 53

Nudimo naše prvovrstne mlevske
in pekovske izdelke
ter pristno domače bučno olje

Prekmurske rojake po svetu pozdravlja

Franc GOMBOŠI — Servisna delavnica za dvokolesa in
splošno ključavničarstvo, Murska Sobota

Rojake širom sveta pozdravlja

ŠARIKA ANTALIČ
Gostilna
SEBEBORCI

Dobre frizerske usluge nudi

Gizela GRAH — Murska Sobota, Kajuhova 3

Rojaki, če nas boste obiskali, bo za vaše dobro počutje poskrbela

GOSTILNA Franca LOVENJAKA, Polana

Izseljencem se toplo priporoča

Geza ŠIFTAR — Gostilna, BREZOVCI

Vsa krojaška dela odlično opravlja

Splošno krojaštvo **Ernest SABO** — Murska Sobota, Zvezna 10

Priporoča se dobro gostišče

Ema POLANIČ, gostilna, MURSKA SOBOTA

S svojimi brezalkoholnimi pijačami se priporoča

Anton FLISAR — Murska Sobota, Stara ulica 22

KOLOMAN BERTALANIČ, elektromehanik in inštalater

MURSKA SOBOTA, Lendavska 26

opravlja previjanje elektromotorjev, elektroinstalacije in izdeluje varilne aparate 5 KW, 220 V, 380 V, 25—250 A.

Obiščite »GOSTILNO NA BREGU«!

Franc HORWATH — Bodonci

Domača kuhinja — odlična vina

v gostilni **Marije HORVAT** — NEMČAVCI
(ob cesti Murska Sobota—Moravci)

Rojake po svetu pozdravlja in se priporoča

Ludvik ŽALIK, strojno ključavničarstvo in avtopralnica
MURSKA SOBOTA, Zvezna 1

Pri nas vam bo prijetno in dobro vam bomo postregli!

Gostilna **JANEZA NEMETA** v MAČKOVCIH

S svojimi uslugami se priporoča

Hermína SUKIČ — Klobučarstvo in kape
MURSKA SOBOTA, Lendavska cesta

Želite slišati čudovito slovensko opero

Gorenjski slavček

polno narodnih glasbenih motivov in lepih melodij?

Pišite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II

Rojaki v Nemčiji

Od 3. maja dalje imate v vlaku za Jugoslavijo vsak petek rezerviran spalni vagon. Povratek vsako soboto. Vožnja iz Nemčije, preko Ljubljane do Reke in nazaj stane 131,50 DM. Prijavite se naslov:

JOŽE JAKLIČ
413 MOERS a/Rh.
Alsenstrasse 27 b
DEUTSCHLAND

DRAGI POMURSKI ROJAKI!

Naročajte in berite list z domačimi novicami

VESTNIK

NEPUJSZAG

Sprejemamo tudi naročila za radijske čestitke

RADIA MURSKA SOBOTA

ZAVOD ZA ČASOPISNO
IN RADIJSKO DEJAVNOST
MURSKA SOBOTA
Kidričeva ulica

Vse turistične informacije in prospekte vam nudi

POMURSKA TURISTIČNA ZVEZA

MURSKA SOBOTA, Trg zmage

Prekmurški lončar. Foto: Jože Kološa

